

Nye Naboer, Nye Grenser

*En studie av et lokalsamfunns møte
med et akuttmottak*

Ingalill Herstad

Masteroppgave i sosiologi
Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

UNIVERSITETET I OSLO
30.06.2017

Nye naboer, Nye grenser

En studie av et lokalsamfunns møte med et akuttmottak

© Ingalill Herstad

2017

Nye Naboer, Nye Grenser

Ingalill Herstad

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Webergs Printshop

Sammendrag

”Flyktningkrisen” førte til et økt behov for mottaksplasser året 2015. Det ble derfor opprettet flere midlertidige asylmottak rundt omkring i landet. Denne oppgaven tar for seg et av disse akuttmottakene, nærmere bestemt lokalsamfunnets opplevelse av det å få verden inn i stua. Jeg har vært i et lite lokalsamfunn på Østlandet i en bygd som i denne oppgaven vil bli kalt Gaupelv. Denne studien sentrerer seg rundt bygda mottaket lå i, kommunen (som her vil bli kalt Nyskred) og nabolaget ved siden av mottaket. Stedets betydning, stedstilhørighet og plassmyter er viktige verktøy i analysen av reaksjonene på mottaket.

Jeg belyser lokalbefolkningens erfaringer og opplevelser med det å få et asylmottak som nærmeste nabo. Jeg ser også på hvordan akuttmottaket diskuteres mellom innbyggerne i kommunen og hvordan diskusjonene fører til grensedragninger. Et annet tema i oppgaven er hvilke implikasjoner de ulike arenaene har for hvordan diskusjonene utformes. Til slutt har jeg sett på hva slags endringshistorier informantene mine opplever etter mottakets ankomst til bygda. Jeg har gjort åtte intervjuer samt et mindre feltarbeid i etterkant av akuttmottakets nedleggelse. I perioden jeg intervjuet var det snakk om å få et fast mottak der akuttmottak lå. Dette ble også diskutert med informantene. Feltarbeidet er en del av forstudiet som ble gjort før intervjuene. Informantene har ulik alder, botid i kommunen Nyskred og opplevelser av det å få et akuttmottak i nærområdet.

I analysen har jeg fokusert på hvilke grensedragninger innbyggerne gjør opp mot både asylsøkerne og de andre lokalbeboerne i diskusjonen rundt mottaket. Jeg ser at i grensene opp mot asylsøkerne kategoriseres de som «gode» eller «dårlige» innvandrere gjennom aspekt som kjønn, religion og alder. Samtidig fører diskusjonen om mottaket til at det dras grenser mellom innbyggerne. Det dras grenser mellom de som er positive og de som er negative til mottaket. Jeg ser at mine informanter bruker ulike strategier for å unngå å bli kategorisert som rasister eller politisk korrekte. Det trekkes også skillelinjer mellom de innbyggerne som har «grodd fast» og innflytterne. Denne skillelinjen er fundert i faktorer som åpenhet til endringer, holdninger til innvandring og stedstilhørighet.

Diskusjonen rundt mottaket har foregått på flere ulike arenaer- alt fra informasjonsmøte i regi av kommunen, til diskusjoner i den lukkede Facebookgruppa til nabolaget ved mottaket. Disse diskusjonene skaper og forsterker grensedragningene i lokalsamfunnet og skaper konflikter som kan skade det «gode naboskapet» som er viktig i et lite samfunn. Jeg ser også

på hvordan mottaket har ført til endringer i holdninger hos informantene. Noen føler de nå stiller seg mer positive til mottak og innvandring til kommunen. En av mine informanter har på den andre siden blitt mer negativ etter møtet med mottaket, og er nå også mer skeptisk til innvandring til Norge. Det er også en endring i noen av informantenes perspektiv på- og tilhørighet til stedet etter at mottaket var innom bygda. Noen føler at mottaket og diskusjonene rundt, avdekket holdninger i bygda som de tidligere ikke visste om. Derfor opplever noen nå stedet som mer eller mindre positivt og derfor er også stedstilhørigheten blitt svekket eller styrket.

Forord

Det er mange som skal takkes nå som denne oppgaven er ferdig. Først og fremst vil jeg takke informantene mine for at dere åpnet opp hjemmene deres, kokte kaffe og delte av deres erfaringer. Uten dere hadde ikke dette blitt en oppgave. Takk til alle i nærmiljøet som har hjulpet meg med informasjon.

En stor takk til min dyktige veileder (og mitt forbilde) Mette Andersson. Takk for all veiledning og alle gode råd. Jeg har vært svært heldig som har hatt en så engasjert, smart og ikke minst kul veileder. Du har vært inspirerende, støttende og gitt meg en enorm tro på prosjektet. Tusen takk!

En takk må også rettet til Susanne Bygnes og prosjektet «Flyktningkrise- forestillinger og erfaringer» ved Universitetet i Bergen. Takk for at jeg fikk være med i prosjektet og takk for mange gode råd, tips og veiledning. Ikke minst takk for ditt engasjement. Jeg må også takke medprosjektdeltagere Kristine Wenaas og Evelyn Holmøy for gode kollokvier og masse bra innspill til prosjektet.

Ellers vil jeg også takke Brit Lynnebakke for at du ville høre på mine tanker om sted og for at du kom med litteraturtips på et felt jeg ikke kjente så godt. Takk til venn og korrekturleser, Emilie for at du tok deg tid fra jobb til gjennomlesning, gode råd og tips.

Og til min Sabina. For inspirasjon, motivasjon og kjærlighet. Og selvfølgelig gjennomlesning. Du har vært en utrolig støtte i denne prosessen. Jeg håper jeg kan bidra like mye når det blir din tur til å skrive masteroppgave neste år. Jeg står klar med kaffe og korrekturpenn.

Jeg vil selvfølgelig takke familien. Til Mamma og pappa for en god oppdragelse slik at jeg endte opp her på Blindern. Også takk til mine søstre-Elin og Jenny for støtte. Jeg er heldig som har fire mennesker i livet mitt som ringer meg for å høre hvordan det går med masteroppgaven.

Tiden på Blindern har gitt mange gode vennskap, mange kopper kaffe og mye gode minner. Så takk til Trygve kaffebar for at du alltid er der. I hvert fall fra åtte til fire mandag til fredag. Det er noen som må nevnes med navn fra lange dager på lesesalen i fjerde. Simen, min kollega, livspartner på deltid og venn. Takk til Matthis for gode råd og take-away turer i sluttspurten.

Sist, men ikke minst. Tusen takk Ina, Tone (Tårnfalk), Kjersti, Sunniva og Ida. Takk for at dere har vært med hele veien både i livets galde og triste dager. Livet hadde vært så uendelig tomt uten dere.

Noen ganger må forord bli lange for å formidle hvor stor støtte man har rundt seg. Derfor vil jeg avslutte med å takke meg selv, for et godt stykke arbeid.

Oslo, juni 2017

Ingalill Herstad

Innholdsfortegnelse

1	Når verden flytter inn i nabohuset.....	1
1.1	«Flyktningkrisa».....	2
1.2	Gaupelv og Nyskred.....	3
1.3	Problemstilling.....	7
2	Tidligere forskning og teori.....	10
2.1	Tidligere forskning på feltet.....	10
2.2	Grensearbeid.....	14
2.3	Sted.....	18
3	Metode.....	23
3.1	Forstudium.....	23
3.2	Case.....	26
3.3	Tilgang og rekruttering.....	28
3.4	Intervju.....	29
3.5	Etikk.....	32
4	Grensedragninger.....	34
4.1	De «gode» og de «dårlige» innvandrerne.....	34
4.2	Innbyggerne.....	44
5	Diskusjonsarenaer og lokal ytringsfrihet.....	54
5.1	Informasjonsmøtet.....	55
5.2	Media.....	58
5.3	Nabomøter.....	62
5.4	Venner og familie.....	66
5.5	Facebook.....	67
6	Endringshistorier.....	71
6.1	Endringer i stedstilhørighet.....	72
6.2	Endrede holdninger.....	75
7	Konklusjon.....	81
7.1	Studiens hovedfunn.....	81
7.2	Refleksjoner.....	83
	Litteraturliste.....	86
	Vedlegg 1: Profiler informanter.....	92

Vedlegg 2: Informasjonsskriv	95
Vedlegg 3: Intervjuguide.....	97
Figur 1.1 Utdanningsnivå Nyskred 1970-2015	4
Figur 1.2 Inntekt i Nyskred etter kjønn, 1993- 2013.....	5
Figur 1.3 Antall innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Nyskred. 1985-2016	5

1 Når verden flytter inn i nabohuset

Året 2015 var preget av ordet «flyktningkrisen». På avisenes forsider var det bilder av båter som hadde veltet og flyktende familier på vei til Europa. Vi så bomber falle over byer i Syria. Vi hørte uttalelser fra statsledere som ba folk om å handle og vi så flyktningene komme i havn i Italia og Hellas. Norske politikere diskuterte hva som skulle gjøres. Det ble noe alle diskuterte. Hvordan kunne vi hjelpe? Folk reiste sørover for å redde flyktninger. Det hele ble omtalt som en «krise», men vel og merke en krise langt der ute i den fjerne verden.

Etter hvert kom «verden» hit til Norge. Høsten 2015 meldte medier om flyktninger som lå i kø utenfor Politiets Utlendingsenhet. Det var mange som plutselig trengte et sted å være. Det ble opprettet akuttmottak rundt om i landet for å huse de som kom. Flyktningene ble fort et tema i sosiale medier, kommentarfelt og i samtaler blant venner og naboer. Det ble umiddelbart noe mer håndfast og nært. Det har siden vært mye fokus på hvordan det går med asylsøkerne som kom hit for å starte livet på nytt i Norge. Men hva skjer egentlig med et lite lokalsamfunn når verden dukker opp i nabobygget? Hva skjer mellom naboer når det oppstår uenigheter omkring et nyopprettet akuttmottak? Mer konkret spør jeg følgende: *«Hvordan opplever og erfarer lokalbefolkningen i Gaupelv og Nyskred det å få et akuttmottak i nærmiljøet?»*

I denne masteroppgaven vil jeg se nærmere på lokalbefolkningens reaksjoner og opplevelser knyttet til det å få et akuttmottak i bygda. Oppgaven baserer seg på data innsamlet i en bygd på Østlandet som fikk et akuttmottak i 2015, her anonymisert med navnene «Gaupelv» for bygda og «Nyskred» for kommunen bygda ligger i.¹ Jeg har intervjuet åtte lokale innbyggere samt gjort et forstudium av lokalsamfunnet og fokusert på hva som skjedde før, under og etter at mottaket kom til bygda.

¹ Mer om anonymiseringen i metodekapittelet

1.1 «Flyktingkrise»

«Flyktingkrise» er navnet media ga den store tilstrømmingen av migranter som kom til Europa 2015/2016. Denne «krise» var spesielt preget av konflikten i Syria som har pågått siden 2011. Krigen førte til at det ved utgangen av 2015 var 5.1 millioner syrere på flukt (Flyktinghjelpen 2016:5). Mange av disse var interne flyktinger. Likevel var det enormt mange som dro til nabolandene og videre til andre verdensdeler ettersom krigen tiltok. Denne konflikten sammen med et økende antall konflikter på det afrikanske kontinentet førte til det rekordhøye tallet for mennesker på flukt til Europa i 2015.

FNs flyktingkonvensjon antar at 65,3 millioner mennesker var på flukt i 2015 (UNHCR 2016:2). Det økte antallet flyktinger var særlig en påkjenning i nabolandene. Allikevel ble det lagt mye vekt på de som kom til Europa. I 2015 var det 1 011 712 som tok den farlige ferden over Middelhavet (Flyktinghjelpen 2016:21). Nesten 40 000 mennesker ankom til fots. Etter ankomsten reiste folk oppover i Europa for å søke asyl i andre land. Særlig var Sverige og Tyskland populære mål.

I Norge toppet det seg i 2015 med 31 145 asylsøkere (UDI 2016 :2). Sammenlignet med året før var det en økning på nesten 20 000 søknader. Det var tydelig at den økte ankomsten kom overraskende på det norske systemet. Det var lange køer utenfor politiets utlendingsenhet for å registrere seg som asylsøker, og det var utfordringer med å finne overnattingsplass til alle.

Kaoset som fulgte skapte store problemer for norske myndigheter. Som en respons på det store antallet asylsøkere ble det opprettet flere frivillige tiltak. Ved siden av tiltak fra etablerte aktører, var også privatpersoner svært aktive og et resultat ble blant annet gruppen «Refugees Welcome to Norway» (Fladmoe et.al 2016: 9). Gruppen ble opprettet for å samle initiativ og gaver fra privatpersoner. «Refugees Welcome to Norway» fikk senere flere lokale underavdelinger som for eksempel «Refugees Welcome to Bergen». Frivilligheten i denne perioden bar preg av å være mer lokal, kortidsbasert og knyttet til bestemte aktiviteter. De forsøkte blant annet å inkludere asylsøkerne i lokale aktiviteter og kulturarrangement. Samtidig som det var mange som engasjerte seg for å hjelpe asylsøkerne med å starte deres nye liv i Norge, var det også mange nordmenn som var veldig imot å hjelpe flyktingene. Dette var de to store hovedkonfliktlinjer i Norge i forbindelse med «krise».

Midlertidige asylmottak

Det er i dag UDI (utlendingsdirektoratet) som har hovedansvaret for iverksettingen av asylpolitikken i Norge (Berg 2012:21). Selv om kommunene har ansvaret for bosetting og integreringen av asylsøkerne, er det UDI som skal sørge for at de som søker asyl har et sted å bo. Mottakene skal være et midlertidig sted for asylsøkerne til de har fått avslag/opphold på sine asylsøknader, men det er også opp til driftseierne å tilby de som bor der et bra nok tilbud (Dragland et.al 2010:25). Mottaksplassene som tilbys i dag skal være basert på behov, noe som gjør at mottak blir bygget opp og lagt ned ettersom asylankomstene endres (Berg 2012:22). Denne politikken innebærer også at det må finnes midlertidige løsninger når det kommer mange på kort tid. Det vil i situasjoner hvor det er et stort behov for bosetting av mennesker som søker asyl, bli opprettet midlertidige plasser, såkalte «akuttmottak». Dette så vi blant annet på 90-tallet da det kom mange flyktninger til Norge grunnet konflikten på Balkan (Berg 2012:21).

I august 2015 kom det igjen såpass mange asylsøkere til Norge at det ble utarbeidet ekstraordinære tiltak som var midlertidige. Ett av de akutte mottak for å huse alle som søkte. Fra august til slutten av desember ble det opprettet rundt 28 000 nye mottaksplasser på for eksempel campingplasser og hotell (UDI 2016:2-3). På grunn av det høye antallet asylsøkere ble flere faste rutiner droppet, og flere kommuner fikk akuttmottak uten å være godt nok informert om hva som skulle skje. Det var ikke et krav at kommunen skulle ha de samme pliktene som ved opprettelsen av faste mottak (UDI: 2016:48).

Det var i utgangspunktet tenkt at disse akutte plassene skulle avvikles så raskt som mulig, men på grunn av en stadig tilstrømning holdt plassene oppe lenger. Ved inngangen til 2016 var det til sammen 15 500 akutt plasser rundt omkring i landet (UDI 2016:47). Senere samme år ble mange av akutt tilbudene lagt ned siden etterspørselen minket.

1.2 Gaupelv og Nyskred

I denne oppgaven belyser jeg hendelser som foregikk i et lite tettsted på Østlandet. Denne bygda fikk et akuttmottak som raskt ble lagt ned igjen. For å anonymisere² stedet, vil det i denne oppgaven bli kalt «Gaupelv». Jeg kommer også til å snakke om kommunen «Gaupelv» ligger i, den vil bli kalt «Nyskred». Kommunen er av betydning ettersom folk ofte kan føle tilhørighet i ulike skalaer, slik som byer, bydeler, nabolaget, regioner, land osv. (Gustafson

² For mer om årsaken til anonymisering, les kapittel 3.

2014: 42). Slik er det også i Gaupelv, hvor tilhørigheten er knyttet til flere nivåer: i regionen, nabolaget, bygda, kommunen naturen og til byen i nærheten.

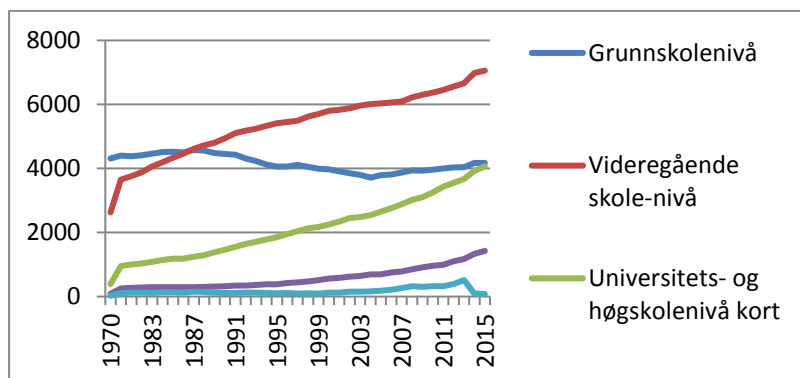
For å forstå noe av det mine informanter opplever, er det viktig å vite litt om hva slags type sted dette er. Gaupelv er et lite sted med rundt 3000 innbyggere. Gaupelv har et lite sentrum med matbutikk, to små cafeer, lege og frisør og andre nødvendigheter. Selv om det er få fasiliteter i sentrum, er det i kommunen mange fritidsaktiviteter (som idrett, kulturskole, språkcafe ol.) og de tilbyr også andre aktiviteter som seniortreff og babygruppe. Det er ved disse arenaene mesteparten av samhandlingen i kommunen foregår, ved siden av naboskapet som også er viktig i en bygd. Kommunen er preget av landbruk, selv om dette har blitt mindre viktig med årene.

Jeg vil også snakke en del om et bestemt nabolag i kommunen. Dette nabolaget ligger et stykke unna sentrum, og de har derfor ikke like sterk tilknytning til sentrum. Hvis noe skal gjøres drar mange gjerne heller til byen, som ligger nærme. Det er gode kollektivmuligheter inn til byen, og på stedet bor det mange pendlere som jobber i byen. Nabolaget ligger rett ved akuttmottaket. Dette er plassert rett ved en barneskole. Nabolaget har også en godt brukt tursti samt en lekeplass. Mange av samtale mellom naboene foregår i gata mens de henter posten, lufter hundene eller har velmøter. Informasjon om nabolaget som er viktig å vite for alle beboerne, deles i en privat Facebook-gruppe i nabolaget. Her deles alt fra beskjed om å rydde bort hundebæsj til informasjon om mottaket.

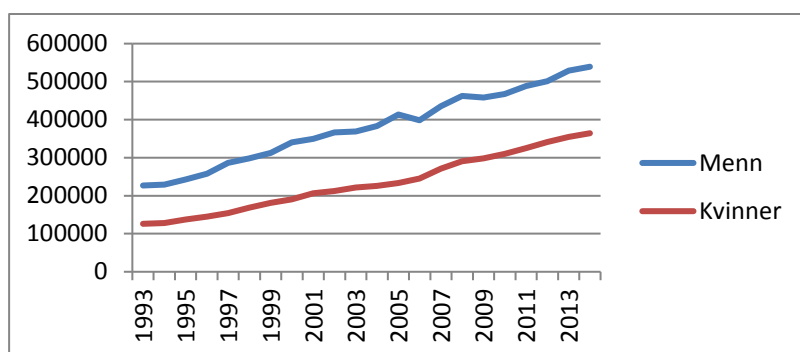
Gaupelv ligger ikke så langt unna «byen»³ og har den siste tiden opplevd økt tilflytting, særlig fra byen.

Figur 1.1 Utdanningsnivå , Nyskred kommune 1970-2015

³ Byen er også anonymisert for å ikke identifisere stedet. Les mer om anonymisering i metodekapittelet.

Figur 1.2 Inntekt, Nyskred kommune etter kjønn, 1993- 2013

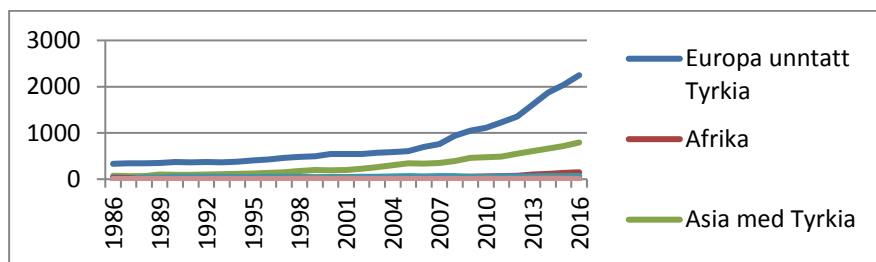

Som disse figurene⁴ viser, har det vært en sosioøkonomisk utvikling i «Nyskred» de siste tjue årene. Innbyggerne tjener mer samtidig som det er flere med videregående skole og universitets- og høyskoleutdanning som høyeste utdanning. Dette har selvfølgelig også en sammenheng med flere innflyttere og utviklingen i samfunnet generelt de siste 20 årene, men det har vært med på å prege Nyskred. Stedet har gått fra å være en kommune preget av fabrikkarbeid og jordbruk til en kommune med mer pendlere som arbeider i serviceyrker i byen. Dette har vært med på å endre stedets sammensetning av innbyggere, og samtidig hva stedet er for innbyggere. Savage et.al (2005) finner i sine studier av steder rundt Manchester, en følelse av nostalgi når stedene går fra arbeiderklasse til mer middelklasse (Savage et.al 2005: kap.2: 5). Den gamle arbeiderklassehistorien var basen for kulturen til stedet, og derfor også kulturen til innbyggerne.

Nyskred kommune har også hatt en økt andel innvandring de siste årene.

Figur 1.3 Antall innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Nyskred kommune, perioden 1985-2016 (etter område)

⁴ Disse er laget med kilder fra SSB, men anonymisert for ikke å identifisere stedet.

Flere jeg har snakket med, har følt på en økt innvandring til kommunen de siste årene. Dette viser også tabellen over. Det er særlig arbeidsinnvandrere som jobber med bygg og jordbruk. Men det har også vært en økning innvandrere fra utenfor Europa. Denne økningen er i tråd med økt innvandring generelt i landet, men er med på å definere stedet.

Mottaket kommer

Jeg vil dele inn innbyggernes erfaring med akuttmottaket i tre faser. Tiden før mottaket kom, perioden mottaket var åpent og perioden etter mottaket var lagt ned.

Tiden før mottaket ble åpnet

November 2015 ble det vedtatt at det skulle opprettes et akuttmottak i Gaupelv med plass til rundt 150 asylsøkere. Bygningen var privateid, men hadde tidligere blitt leid ut til arrangementer som de lokale benyttet seg av, og flere følte en tilknytning. Dette skapte avisoverskrifter og en misnøye blant flere av innbyggerne. Det ble skrevet saker og leserinnlegg. Denne diskusjonen i forkant av mottakets opprettelse dannet grunnlaget for debattklimaet i lokalsamfunnet. Noen dager før mottaket ble opprettet arrangerte kommunen et informasjonsmøte i lokalene til det fremtidige mottaket. Her var det åpent for publikum å stille spørsmål til kommunen, brannvesen og politiet. Det var også noen fra ledelsen til mottaket tilstede for å informere om hva som skulle skje. På møtet kom det frem bekymringer. Særlig var spørsmålene knyttet til hvem som kom, hvor mange og om det ville være problematisk at det lå så nærme barneskolen.

Mottaket åpner

Bare noen uker etter at det ble bestemt, åpnet mottaket. I denne perioden arrangerte frivillige fra lokalbefolkningen strikkegruppe, samlet inn klær og den videregående skolen hadde idrettsdager og ake-dag med barna. Lokalbefolkningen hadde ellers lite kommunikasjon med asylsøkerne. Noe av årsaken var at mottaket var lukket for publikum og det var langt å gå fra

mottaket til sentrum. Det var også vinter og asylsøkerne hadde lite tøy til å være ute over lengre perioder. Noen voksne menn fra asylmottaket ble ofte observert på lekeplassen som ligger på barneskolen. Dette skapte uroligheter i befolkningen. Ellers ble asylsøkerne ofte sett ved den lokale turstien. Det oppstod ingen andre større konflikter mellom beboerne på mottaket eller mellom lokalbefolkningen og asylsøkerne. I perioden akuttmottaket var åpent hadde 200 asylsøkere vært innom.

Mottaket stenger

Mottaket ble stengt i februar 2016. Kort tid etter nedleggelsen startet samtaler om å åpne et fast mottak i kommunen. Igjen blusset diskusjonene opp i lokalsamfunnet. Det kom også reaksjoner fra en lokal avdeling av en høyreekstrem gruppe, som på sine sider forteller om protestaksjoner i Gaupelv. De hang blant annet opp klistremerker i sentrum og nabolaget rundt mottaket, med påskrift som antydte misnøye med flykningene og at de ikke var ønsket. På egne nettsider har gruppen også påstått å ha hatt demonstrasjoner ved rådhuset, lokalavisa og mottaket, selv om lokalbefolkningen har merket lite til dette og det ikke har vært avisoppslag. Til slutt ble søknaden om fast mottak avvist av UDI, og den lokale diskusjonen ble endret i retning kommunesammenslåing.

Disse fasene vil være aktuelle som bakgrunn for de intervjuene som utgjør datamaterialet i denne oppgaven og mine informanternes erfaringer.

1.3 Problemstilling

På bakgrunn av det jeg har diskutert ovenfor, er hovedproblemstillingen i denne oppgaven:

Hvordan opplever og erfarer lokalbefolkningen i Gaupelv og Nyskred det å få et akuttmottak i nærmiljøet?

Som en del av denne problemstillingen vil også disse underspørsmålene bli forsøkt besvart:

Hvordan diskuteres akuttmottaket mellom innbyggerne i kommunen? Og hvordan fører diskusjonene til grensedragninger?

Hvilke diskusjonsarenaer er aktuelle for å diskutere dette i kommunen?

Finner man endringshistorier hos informantene? I så fall, hvilke konsekvenser har de?

Underproblemstillingene kom frem etter at jeg hadde samlet inn data. Jeg har vært inspirert av grounded theory i min tilnærming, og har derfor utarbeidet teoretiske perspektiver etter at dataene er samlet inn. Jeg har intervjuet åtte informanter etter et forarbeid på stedet.

Forarbeidet ble gjort for å få kjennskap til miljøet og situasjonen rundt mottaket. Stedet har vist seg å være et viktig bakteppe for det informantene opplever og hvordan reaksjonene deres blir. Derfor vil jeg også i denne oppgaven gå gjennom teorier om sted og tilhørighet og se på hva dette kan ha å si i en situasjon hvor et mottak dukker opp på få dager.

Det «akutte» ved mottaket vil også stå som et viktig bakteppe for analysene av datamaterialet mitt, da det lenge var usikkert hvor mange som kom, hvor lenge det skulle være åpent og hvem som skulle bo der. Situasjonen i Gaupelv vil mulig være gjenkjennbar i mange mindre lokalsamfunn. Dette er ikke det eneste tettstedet som fikk et asylmottak i denne perioden. Samtidig er det egenskaper ved stedet og måten informantene diskuterer mottaket som er unike, og som kan tilføre debatten omkring asylpolitikk nyttige perspektiver. Jeg anser det som nødvendig å ikke bare utforske asylproblematikk fra asylsøkerne side eller det statlig perspektivet. I lys av dette ønsker jeg i denne oppgaven denne å gi et lite innblikk i en «vanlig» lokalinnbyggers historie om asylmottak, og utforske opprettelsen av et asylmottak fra lokalsamfunnets perspektiv.

I kapittel to vil jeg gå gjennom de teoretiske bidragene som har blitt brukt for å analysere datamaterialet, samt gi et overblikk over tidligere forskning på feltet. Det vil særlig bli lagt vekt på sosiale og symbolske grensedragninger, og hvordan disse håndteres, samt plassteori med vekt på nærmiljø og tilhørighet. Jeg vil også redegjøre for diskusjonen rundt innvandring, som er tett knyttet til oppgavens tematikk.

I kapittel tre gjennomgår jeg hvilke metodiske valg jeg har gjort, hvilke data jeg sitter med og hvilke utfordringer jeg har møtt i løpet av prosessen. Jeg vil også vise til mitt forarbeid, hvor jeg blant annet har gjort feltarbeid. Hovedmaterialet er fra åtte intervjuer med beboere i Gaupelv, Nyskred og i nabolaget rundt mottaket.

Analysen av datamaterialet er delt inn i tre kapitler. I det første kapitlet vil jeg gjennomgå de grensedragningene som er avgjørende i datamaterialet, både de som gjøres mot asylsøkerne, men jeg vil også vise de konfliktene som oppstår mellom innbyggerne i Gaupelv. Her fremkommer det et skille mellom de som er for og de som er imot akuttmottaket. Det andre analysekapitlet vil ta for seg de diskusjonsarenaene grensedragningen foregår på. Det vil

særlig bli lagt vekt på informasjonsmøtet og diskusjonene mellom naboene. Det siste analysekapitlet vil se på de endringshistoriene jeg finner hos informantene i datamaterialet og hvordan de påvirker informantene og miljøet rundt. Det siste kapitlet vil sy sammen de ulike analysekapitlene for å se hvilke konsekvenser og hvilke erfaringer som er blitt gjort, og jeg vil forsøke å trekke ut noen erfaringer fra arbeidet mitt som kan komme til nytte i senere forskning.

2 Tidligere forskning og teori

I denne oppgaven er det to teoretiske aspekt som vil være viktige, og som jeg vil diskutere i dette kapitlet. Det første er symbolske, moralske og sosiale grenser som er grunnlaget for hvordan mine informanter kategoriserer hverandre og asylsøkerne. Det andre er stedet, stedstilhørighet og lokalsamfunn. Stedet og hendelsene legger seg inn som bakgrunn og grunnlag for informantenes opplevelser. Jeg vil først gå igjennom litt tidligere forskning på feltet. Først studier gjort på asylmottak, lokalsamfunn og innvandringsdebatt, før jeg går kort igjennom de mest relevante bidragene fra forskningsprosjektet «status for ytringsfriheten i Norge».

2.1 Tidligere forskning på feltet

Studier på asylmottak og lokalsamfunn

Det er gjort mange studier på asylmottak og lokalmiljø, og mange fokuserer på asylmottakernes opplevelser⁵ og styringen av disse. Jeg vil nå gå raskt gjennom to bidrag som ser på mottak og lokalmiljø.

Den første studien jeg vil trekke frem er en studie av asylmottak gjort av Agderforskning i samarbeid med UDI. Studien består av tre case-studier av ulike kommuner. Formålet er å se på samhandlingen mellom stat og lokalsamfunn, og nærmiljøet og asylmottaket. De har særlig fokusert på de administrative ansatte og mottak, men har også intervjuet naboer i to av casene (Drangslund et. al 2010:32). Et av punktene de har utforsket er såkalte støykilder som kan påvirke forholdet mellom innbyggere og mottaket. Slikt som om det er uklar kommunikasjon, uenighet om den formelle definisjonen av mottaksinstitusjon eller bolig og godkjenning av mottaksbygg (Drangslund et.al 2010: 58).

Motstand mot mottaket kan forklares med «not in my backyard»-fenomenet, hvor konflikten har utgangspunkt i uenigheten om verdier og målsettinger for lokalområdet (Drangslund, et. al 2010:65). De finner at naboene har to hovedbekymringer: hvordan mottaket vil påvirke nabolaget og nærmiljøet, og hvordan asylsøkerne vil få det den tiden de bor i nærmiljøet (Drangslund et. al 2010:74). Lokalbefolkningen ønsker kunnskap om hva som skal skje, og

⁵ Se for eksempel Marko Valenta og Berit Berg (2012)

mye roes ned med informasjonsmøter. Derfor er disse møtene veldig viktige for å unngå konflikter. En annen viktig faktor for å unngå konflikt er media. Møtene kan fungere som informasjonskanal, og det er derfor viktig at lokalbefolkningen får tilgang til informasjon om mottaket (Drangslund et.al 2010:75). En annen ting som er viktig er åpne møteplasser hvor lokalbefolkninga kan møte asylsøkerne (Drangslund et.al 2010:119). Alt fra vanlig hilsning til arrangementer er viktig for å normalisere asylsøkerne og lokalbefolkningas forhold til dem. Allikevel er det vanskelig å skape gode relasjoner mellom lokalbefolkning og asylsøkere på grunn av midlertidigheten ved asylsøkernes opphold (Drangslund et.al 2010: 139-146). *«Det er den lokale dynamikken for åpenhet som i sterkere grad må forstås av mottakene så vel som UDI. Dersom mottakene forstås som noe utenfra, eller som noe om ikke fullt skal være en del av lokalsamfunnet, så betyr dette en barriere i seg selv i et lokalsamfunnsperspektiv.»* (Drangslund et al. 2010:172).

En av de case-studiene som er en del av undersøkelsen over, er studien om asylmottaket i Ytre Arna i Bergen. Studien ble gjort for å fylle mangelen på studier av forholdet mellom lokalsamfunn og mottak. Den bruker et nærmiljøperspektiv for å få en bedre forståelse av mottaket som en del av lokalmiljøet (Drangslund og Fuglseth 2009:72). Mottaket ligger delvis sentralt i utkanten av Bergen og har ligget der i 20 år. Drangslund og Fuglseth (2009) fant i sine studier av asylmottaket i Ytre Arna, at lokalbefolkninga hadde mindre negative holdninger til mottaket, enn da det ble opprettet 20 år tidligere (Drangslund og Fuglseth 2009:47). Dette på tross av lite kontakt mellom asylsøkerne og lokalbefolkninga. Drangslund et al. ser at lokalbefolkningen etter hvert blir vant til mottaket, selv om det er lite kontakt. Dette er i kombinasjon med fravær av negative opplevelser, et godt samarbeid med kommune og lokalsamfunn og mottakets desentraliserte plassering (Drangslund og Fuglseth 2009: 49). Studien poengterer allikevel også viktigheten av gode møteplasser for møter mellom lokalbeboerne og asylsøkerne i lokalsamfunnet (Drangslund og Fuglseth 2009:67). De få møtene som gjøres skaper et godt grunnlag for en god relasjon og forståelse.

Innvandringsdebatten I Norge

Marianne Gullestad (2002) skisserer i sin bok *«Det norske sett med nye øyne»* hvordan diskusjonene om innvandring blir fremstilt som et dikotomt skille mellom de som er for og de som er imot. Hun beskriver en debatt hvor meningsmotstandere blir stemplet som rasister eller *politisk korrekte*. Gullestad skisserer en innvandringsdebatt preget av en moralsk panikk

i sin skissering av innvandringsproblematikk. Disse ekstreme skildringene av innvandrere som veldig annerledes er med på å forsterke de symbolske grensene mellom innvandrere og nordmenn, men også forskjellen mellom de «gode» og de «slemme» (Gullestad 2002: 33). Nordmenn får bekreftet sin «godhet» ved å beskytte kvinnene som offer mot mennene som forbrytere.

Gullestad viser eksempler på hvordan innvandringsdebatten skaper et skille mellom debattantene, fordi folk ikke ønsker å bli stemplet som rasister (Gullestad 2002:196). For å forsvare at man ikke er rasist, kan den som anklages vise til tilfeller hvor andre har hatt mer ekstreme uttalelser, og igjen plassere de i rasismekategorien. Slik sett bruker begge sider av debatten samme strategier for å posisjonere seg selv innenfor riktig posisjon. Ved å forsvare sine «rasistiske» uttalelser, forsvarer man ofte også sin norskhet og sin høye posisjon (Gullestad 2002: 212). Som motstand kategoriseres de innvandringspositive i kategorien «politisk korrekte». Politisk korrekthet er en del av del av den politiske arenaen og kampen mellom de som stemples som politisk korrekte og de som stempler, og hvordan deres politikk er fundert i verdier, representasjoner og identitet (Fairclough 2003:17). Denne stemplingen er et resultat av en grensedragnings høyresiden gjør av venstresidens holdninger og kommer særlig frem i diskusjoner rundt innvandring (Fairclough 2003:27). Fairclough mener høyresiden i politikken pådytter denne merkelappen på en gruppe mennesker, og dermed også deres meninger (Fairclough 2003:26). Det handler mer om språk enn politikk, og hvordan høyresiden devaluerer venstresidens holdninger, og reduserer de til arrogant språk.

Motstandere kan argumentere for at den politiske korrekte debattant har for mye fokus på hvordan ting fremstilles enn hva som er virkeligheten (Gullestad 2002: 18). Gullestad mener at vi har snudd debatten rundt innvandring fra at normen har vært åpenhet rundt innvandring, til at normen har blitt å være kritisk (Gullestad 2002: 19) Fra 1960 til skiftet rundt 90-tallet, var det en større frykt for å bli oppfattet som rasist, og den generelle diskursen var knyttet til begreper som ressurser (Gullestad 2002:30). De siste årene har det blitt en endring i diskursen i innvandrings og integreringsspørsmål, og derfor gir mer legitimitet til å være kritisk og negativ. De innvandrings skeptiske har gått fra å være minoriteter til å fremstille seg som den fornuftige majoritet, hvor begreper som «snillisme» og «naivitet» blir brukt om de som forholder seg positive. Man er i debattene rundt innvandrere også redd for at «politisk korrekthet» skal ødelegge debatten og trekke inn for mange moderne elementer og ødelegge stabile forhold (Gullestad 2002: 212)

Status for ytringsfriheten i Norge

Mens de tidligere nevnte studiene påpeker asylmottakets samhandling med lokalsamfunnet, fremhever man i prosjektet «Status for ytringsfriheten i Norge – Fritt ords monitorprosjekt» hvordan negative holdninger til slike mottak ytres. Prosjektet har holdt på siden 2013 og har produsert flere studier. Noen av dem skal jeg ta for meg her. Steen-Johnsen, Fladmoe og Midtbøens (2016) studie «Ytringsfrihetens grenser» ser på forholdet mellom ytringsfrihet og vern for hatytringer på den andre siden. Studien har gjort en spørreundersøkelse om folks holdninger til ytringsfrihet og selvbegrensning i debattene rundt religion og innvandring (Steen-Johnsen et.al 2016:11). *Selvbegrensning* forekommer når folk begrenser sine ytringer i frykt for sanksjoner fra andre (Steen-Johnsen et al. 2016:51). Dette gjelder ytringer som ikke er akseptert av samfunnet rundt og kan være med på å begrense ytringsfriheten. Steen-Johnsen et. al finner selvbegrensning fra innvandringskritiske i sine studier, som frykter å bli latterliggjort og utestengt fra sosiale situasjoner (Steen-Johnsen 2016:107).

Studien består av en serie spørreundersøkelser gjort i 2013 og 2015 blant et befolkningsutvalg, samt en spørreundersøkelse gjort med journalister og redaktører. De finner at det er en høy aksept for ytringsfrihet, men at det samtidig er begrensninger. Befolkningen gjør avveininger i hvert tilfelle opp mot samfunnshensyn, og det er færre som har aksept for nedsettende og rasistiske holdninger mot etniske minoriteter (Steen-Johnsen et.al 2016:36-37). Det trekkes grenser opp mot noen ytringer og de som ytrer holdningene (Steen-Johnsen 2016:105). De som ønsker sanksjoner på noen ytringer, ønsker i all hovedsak sosiale, og ikke juridiske sanksjoner, da ytringsfrihet settes høyt samtidig som det ikke ønskes et rom for nedsettende ytringer mot innvandrere (Steen-Johnsen 2016:106-107).

Som en del av prosjektet ser Thorbjørnsrud (2017) på begrensningene innvandringskritiske har i innvandringsdebatten. Hun finner at de innvandringsnegative blir stemplet som slemme, umoralske og farlige av meningsmotstandere (Thorbjørnsrud 2017:286-287). Som konsekvens vegrer de å uttale seg i frykt for å bli utestengt og fordømt av samfunnet. De gjør motstand ved å stemple meningsmotstanderne som irrasjonelle, emosjonelle og uærlige.

I en videreføring av prosjektet har Fladmoe og Steen-Johnsen (2017) undersøkt virkningen av *taushetsspiraler* i diskusjoner av publiseringen av religiøse karikaturer. *Taushetsspiraler* forekommer når man oppfatter at opinionsklimaet ligger nærmere meningsmotstandernes meninger, slik at man ikke ønsker å uttale seg og kun den ene meningssiden til slutt blir hørt i

debatten (Fladmoe, Steen-Johnsen 2017: 79-80). Tausehetsspiraler er knyttet til hvor sterkt de sosiale grensene står i samfunnet og er med på å definere hva som er moralsk riktig. De finner at taushetsspiraler står sterkest i nære sosiale situasjoner enn i samfunnsdebatten. Det samme gjelder også debatten i semi-offentlige diskusjonsarenaer slik som sosiale medier (Fladmoe, Steen-Johnsen 2017: 106).

2.2 Grensearbeid

Et viktig tema i mye av den overnevnte empirien er *grensearbeid* (boundary work). Grensearbeid går ut på å dele mennesker inn i grupper basert på egen tilhørighet og distanse til andre mennesker (Lamont 2004: 241). De skillelinjene som skapes skal fremheve forskjeller mellom gruppene og kan for eksempel være basert på sosioøkonomisk status, etnisitet, kjønn eller kultur. Skillelinjene er ofte basert på et statushierarki hvor den ene gruppen har en høyere verdi enn den andre eller innehar et moralsk overtak (Lamont 2004: 241). På den måten oppstår det en andregjøring av mennesker på bakgrunn av distanseringen man har gjort til gruppen personen tilhører, og man skaper et skille mellom oss og dem. Selv om grensedragningen kan være gyldig for begge gruppene, er det ikke nødvendigvis slik at det finnes en enighet om hvilke gruppes verdier som er moralsk overlegne (Lamont 2004:241). I et samfunn er det til stadighet kamp om hvem som har det moralske overtaket. Det har blant annet vært flere diskusjoner i media mellom grupper som jobber mot islam og som frykter at de islamske verdiene kommer til å ta over for de norske verdiene. Noen av disse gruppene trekker frem verdier de mener Islam har som er uforenlige med det norske. På den andre siden er det personer og foreninger som prøver å motbevise disse antagelsene, gjerne ved å latterliggjøre de islam-kritiske foreningenes retorikk og tankemønster. Dette kan anses som en evig verbal kamp om det moralske overtaket.

Det skilles mellom symbolske, moralske og sosiale grenser. *Symbolske grenser* er kategoriseringen av ting, mennesker, sted og praksiser gjennom konstruksjoner av en sosial virkelighet aktørene blir enige om eller motarbeider (Lamont og Molnár 2002: 168). Denne kategoriseringen skiller mennesker inn i grupper som gir ulik status, men også en tilhørighet og et felleskap. Hvis disse symbolske grensedragningene blir etablerte i samfunnet kan de bli *sosiale grensedragninger*. *Sosiale grensedragninger* er kategoriseringer etter tilgangen til ressurser og muligheter, og befester seg i dagliglivets handlinger (Lamont og Molnár 2002: 169). Når disse sosiale grensedragningene systematisk fører til individers utestengelse fra

visse arenaer, kan de resultere i segregering mellom ulike klasser og minoriteter versus majoritet. Det må være en felles enighet om hvor grensene går før de blir en del av den sosiale samhandlingen. De symbolske grensene brukes for å stadfeste de sosiale grensene, men samtidig utfordre å endre dem (Lamont og Molár 2002: 186). For eksempel har grensene for hva som regnes som rasistiske utsagn endret seg. I dagens samfunn er det mindre grad akseptert å tillegge mennesker egenskaper på bakgrunn av hudfarge, mens det å tillegge folk negative egenskaper i lys av deres religion kan sies å være utbredt (McIntosh 2014). De *moralske grensene* er knyttet til en dikotom inndeling mellom «rett» og «galt» i samfunnet. Og samtidig også en grense mellom de moralsk gode og onde aktørene (Jeffrey Alexander 2006 i Thorbjørnsrud 2017: 260-261). Oppfatningen av disse moralske grensene er etablerte i samfunnet gjennom lovgivning og normer, men disse grensene kan prøves og endres av gruppene som faller utenfor. Slik har for eksempel grensene endret seg for aksepten for likekjønnet ekteskap, fra å være umoralsk, til å bli godtatt med lovgivning.

Lamont (2004) fokuserer på de kulturelle strukturene som brukes til å kategorisere mennesker på tvers av etablerte kjennetegn som etnisitet og nasjonalitet (Lamont 2004: 243). Med andre ord opererer hun med at kulturelle operasjonaliseringen vil endre seg ettersom omstendighetene endrer seg rundt grensedrageren. Hvis et lokalsamfunn ser en økning i antall innbyggere med migrasjonsbakgrunn, vil kanskje skillet som er grunnlaget for grensedragningene mot minoriteter, gå fra nasjonalitet til kulturelle aspekt, som for eksempel religion eller klassebakgrunn, heller enn hudfarge. Det kan også oppstå grensedragninger på bakgrunn av mindre kjente kategorier slik som grensene mellom de som har bodd et sted hele livet og nyinnflyttede.

Grensene er altså flytende, men noen grenser fester seg bedre enn andre fordi omstendighetene rundt skaper et bedre grunnlag for en type grensedragning fremfor en annen (Lamont 2004: 244). Som oppgaven går inn på senere, så har for eksempel stedet man bor på mye å si for hvordan man posisjonerer seg i forhold til andre. I noen tilfeller kan det også være like gunstig å finne sin tilhørighet etter hvem man *ikke* identifiserer seg med. I tilfeller hvor man befinner seg i en lav posisjon i samfunnet kan det være viktig å identifisere seg som bedre enn noen andre, eller som en del av en gruppe med høyere moral (Lamont 2004: 246) Det kan være lettere å håndtere sin egen lave posisjon hvis en selv, eller ens gruppe ikke er helt på bunnen.

I sin studie kontrasterer Lamont (2000) grensedragning-prosessen til den franske arbeiderklassen, med den amerikanske arbeiderklassen. Hun finner at den franske arbeiderklassen la mer vekt på kulturelle faktorer heller enn hudfarge, som var et viktigere aspekt i grensedragningene til det amerikanske tilfellet (Lamont 2000:178). Blant annet ble islam nevnt som inkompatibel med fransk kultur, og derfor som mulig årsak til kaos, frykt og mer vold. Verdier, religion og livssyn ble trukket frem av hennes informanter som årsaker til misnøye med akkurat denne gruppen mennesker. I tillegg til arbeidernes frykt for å miste nasjonalidentiteten, så de også på migrantene som en økonomisk trussel, som forsterket skillet mellom «oss» og «dem» (Lamont 2000: 181). De muslimske immigrantene ble altså tillagt negative egenskaper av de franske arbeiderne, basert på fordommer mot kulturen og religionen. De ble de religiøse andre.

Denne formen for etnisk grensedragning viser seg å være relevant også i Norge. Grensedragningen baserer seg på antagelsen om at vi kan kategoriserer mennesker etter religion og etnisitet, både basert på selvpoppfattelse om tilhørighet og hvordan samfunnet utad behandler deg etter disse aspektene (Midtbøen 2016:3). Disse igjen er med på å påvirke den plassen man får i det offentlige rommet.

Håndtering av grensedragninger

Grensene kan forhandles over generasjoner ettersom samfunnet endrer seg (Midtbøen 2016:14). I det norske samfunnet har grensene mellom inn og ut gruppene endret seg betraktelig. *Kritiske hendelser* kan endre slike grenser. *Kritiske hendelser* er «...hendelser som har et særlig potensial til å skape nye referanser, ny forståelse, nye identifikasjoner og nye skillelinjer på slike måter at de skaper et skille, et «før» og «etter» den aktuelle hendelsen» (Andersson et. al 2012:13). En slik kritisk hendelse er med på å bevisstgjøre, mobilisere og gi uttrykk for det nye i lys av hendelsen. Noen ganger kan store hendelser trekke frem glemte debatter og forme hvordan vi diskuterer ting. Dette skjedde blant annet etter drapet på Benjamin Hermansen i 2001, hvor diskusjonen rundt rasisme fikk ny aktualitet (Gullestad 2002: 188). Det samme skjedde etter 22.juli 2011, hvor det ble en diskusjon rundt høyreekstremisme og høyreekstreme holdninger. Store hendelser kan være med på å sette søkelyset på nye perspektiver i diskusjoner i offentlige rom, slik som i et lokalsamfunn. Det kan samtidig både være med på å legge lokk på hva som er greit å si, og dermed også begrense ytringsfriheten. Men kritiske hendelser kan også foregå på lavere nivå som

personlige hendelser som har vært viktige i livet og som har vært med på å forme individet (Andersson m.fl 2012: 15). De personlige erfaringene er like viktig for enkeltindividene som de store nasjonale og internasjonale hendelsene. For eksempel vil dødsfall og sykdom påvirke individenes handlinger og liv

Grensene kan også bli utvisket og eller bli tydeligere. Noen ganger er grensedragningene klare for alle, mens andre ganger kan grensene være svært utydelige, slik at det ikke er åpenbart hvilken kategori aktørene tilhører (Alba 2005:22). Noen aktører passer ikke inn i noen kategorier. Tidligere forskning har for eksempel vist at barn av innvandrere skaper en ny identitet som faller utenfor de etniske grensedragningene som tidligere var etablerte. De skaper en identitet som de selv føler passer. De gjør en grenseovertrødelse, hvor de går fra en kategori over til en annen (Midtbøen 2016:13).

Et slik type identitetsarbeid er vanlig i møtet med kategoriseringer. Det finnes ifølge Andersson (2005) tre analyseformer for identitetsarbeid som kan anses som analysekategorier til å utforske dette fenomenet. *Kategorisk identitet* er identiteten vi tilskrives på gruppenivå basert på likheter og forskjeller (Andersson 2005: 34). Den kan knyttes med formen for etnisk grensedragning som er beskrevet ovenfor. Disse kan siden forme den *sosiale identiteten* skapes i møtet med ulike sosiale arenaer og symbolske grenser. Forskjellen mellom disse er at den kategoriske identiteten produseres av medfødte egenskaper, mens den sosiale skapes i møtet med samfunnet. Den siste formen for identitetsarbeid er den *personlige identiteten* som er individers vurderinger av normer og verdier som gode eller dårlige (Andersson 2005: 35). Denne er ikke fast, men er basert på individuelle livserfaringer. For eksempel kan personlige kritiske hendelser påvirke individers oppfatning av verden, og på den måten endre den personlige identiteten.

Mens identitetsarbeid jobber med å skape identiteter i rommet av grensedragninger, kan nøytraliserings teknikker brukes for å unngå å identifisere seg med kategoriene. For å unngå sanksjoner fra samfunnet på normbrudd kan man rettferdiggjøre sine handlinger og holdninger ovenfor seg selv og andre (Sykes og Matza 1957:666). Denne rasjonaliseringen av egne handlinger fjerner skam og skyld som ellers ville forhindret handlingen eller holdningen. Sykes og Matza (1957) identifiserer fem nøytraliserings teknikker. *Fravær av ansvar* innebærer å fjerne skyld eller å overføre skyld til ytre faktorer, *fornektelse av skade* handler om å forsvare handlingen som lovlig eller moralsk, *fravær av offer* fjerner offeret fra forbrytelsen og samtidig også det umoralske ved handlingen, *fordømmelse av de*

fordømmende prosjekterer skylden tilbake på samfunnet som lager reglene og deres umoral og *anke til en hørerere lojalitet* fokuserer på aktørens dilemmaer og rollekonflikter i situasjonen som til slutt gjorde at de måtte gjøre den handlingen de gjorde for det motsatte ville vært verre (Sykes og Matza 1957:667-669).

2.3 Sted

En viktig kontekst til det som utforskes i denne oppgaven er stedet og lokalmiljøet rundt. Et sted kan være mye mer enn bare en lokalisering. Et sted har også en mening og denne meningsdannelsen er forhandlet frem av innbyggerne, men forhandles på nytt når det kommer innflyttere (Cresswell 2004:36). Et sted kan fungere som en identitetsmarkør og kan også brukes for å identifisere grupper av mennesker, for eksempel bergensere. Det eksisterer en slags oppfatning av hva det vil si å komme fra dette stedet, noe som vil ha en betydning for hvem som hører til stedet. Det kan være en arena for grensetrekning, som setter skille mellom de som tilhører samfunnet, og de som blir utgrupper (Kjeldstadli 2008: 64-65). I dag er samfunn og steder mindre lukkede og preget av mer mobile innbyggere. De er i stadig endringer og preges av en økende globalisering. Stedets produksjon er resultat av hverdagspraksiser som skaper og former stedet kontinuerlig (Cresswell 2004:87).

Det er ikke lenger like klart hvor stedet begynner og hvor stedet slutter, og derfor også uklart hvem som tilhører og hvem som er utenfor stedet (Cresswell 2004: 73-74). Allikevel, hvis man oppfører seg i strid med de etablerte normene til et sted, kan det oppstå en følelse av å være «out-of-place». Stedet må brukes på riktig måte (Cresswell 2004: 103). For eksempel kan et lokalsamfunn føle at det er feil å etablere store bedrifter eller lignende som forbindes med storbyen. Asylmottak sees på som «out-of-place» i veldig små samfunn, fordi de forbindes med større globale samfunn. Altså er asylmottak et eksempel på en slik enhet som bryter med lokalsamfunnet, og skaper uønsket endring av lokalsamfunnet (Drangland, Ellingsen, Hidle og Karlsen 2010:35). Slike endringer er med på at nærmiljøet må redefineres uten at innbyggerne får bestemme definisjonene, som når et asylmottak flytter inn i nabohuset.

Lokalsamfunn og nærmiljø

Nærmiljø og lokalsamfunn er aspekt ved steder som videre kan bidra til å prege identitet og hverdagen til innbyggerne. Det er mange måter å forstå det lokale og det nære i sted.

I følge Savage et.al (2005) er det fem måter å forstå det lokale:

1. Som en kontekst som klargjør hvor grenser til andre går.
2. Som det partikulære i lys av andre steder og samfunn.
3. Som en prosess som må sees i lys av historien.
4. Som en enhet i ett nettverk av andre steder
5. Som en bunden konstruksjon som er sosialt konstruert gjennom indre og ytre prosesser (Savage 2005:kap 1: 4-6).

Det lokale setter grenser mot omgivelsene, samtidig som det er en del av flere steder. Det er hele tiden i endring og det er fundert i relasjonene mellom menneskene som bor der.

«Relasjoner kan innebære samhandling, interaksjon, kommunikasjon, utvekslinger, transaksjoner og nettverk. Relasjonene er først og fremst sosiale og angår interesser, forpliktelser, forventninger og normer. Men det er også symbolske bånd, som angår mening, erindringer, framtidige forventninger og symboler. Relasjonene kan gå direkte fra en person til en annen, Og de kan være erkjente av de som inngår dem, men ikke nødvendigvis. Men de kan også være indirekte, formidlet via mellomledd, anonyme og ikke erkjente, som når 10 000 ledige konkurrerer på et arbeidsmarked.» (Kjeldstadli 2008: 68).

Det sosiale i lokalsamfunnet er viktig i alle prosessene i daglivet, men jo mer stabilt samfunnet er jo mer vil det være preget av relasjonene (Kjelstadli 2008:68). Nærmiljøet er også særdeles viktig i skapelsen av identitet. Hvor vi kommer fra er en del av hvem vi er (Danielsen og Lundberg 2010: 119). Man kan identifisere seg som bergenser, nordmann og østlending.

I skapelsen av en slik stedsidentitet står *plassmyten* sterkt. *Plassmyter* er felles forestillinger og fortellinger om hva stedet og nærmiljøet er (Danielsen og Lundberg 2010: 119). For eksempel kan plassmyten være natur, som fjellformasjoner eller fjord, eller at stedet er et arbeiderklassesamfunn som har en fabrikk som hjørnesteinsbedrift. Disse mytene behøver ikke nødvendigvis å være sanne og gjeldende for alle, men ofte er det én dominerende myte som blir referansen for alle innbyggerne (Danielsen og Lundberg 2010: 121). Det betyr at noen kan ha en annen opplevelse av plassmyten, men allikevel akseptere at det er en annen myte som er mer gjeldene. *«Mytane er relasjonelt konstruerte, plassar vert skildra i kontrast til andre plassar, by sett i forhold til bygd, sentrum samanlikna med periferi. Ofte vert*

plassmytane plasserte i eit hierarkisk forhold til kvarandre, ulike plassar vert presenterte som både forskjellige frå og betre enn andre plassar» (Danielsen 2006:47). Mytene kan sånn sett også fungere som en grensedragning for å kategorisere mennesker (Danielsen og Lundberg 2010: 12).

Det lokale og det nære kan minne om Tönnies begreper «gemeinschaft og gesellschaft». Gemeinschaft er preget av et organisk liv i felleskap, mens «gesellschaft» er preget av det mekaniske samfunnet i byene (Tönnies 1955:37). «Gemeinschaft» handler om de nære bånd, det gamle, religion og om familie og er ofte bundet til bygda, mens «gesellschaft» er knyttet til byene, det nye, vitenskap, reiser og business (Tönnies 1955: 38-39). I geminshaft-samfunn er de nære båndene strukket lenger enn bare il familie. Hele samfunnet er viktig, og sosial kontroll står sterkt. I gesellschaft-samfunnet er det derimot ikke de samme nære båndene til menneskene rundt.

I lys av dette er bygda mye lik et gemeinschaft-samfunn. Den blir ofte portrettert som rolig, trygg og bra for barn (Danielsen og Lundberg 2010:123). Samtidig kan den slik som blant annet Tönnies skisserte innebære for mye sosial kontroll som sladder og baksnakking som kan innebære ekskludering fra sosiale arenaer (Danielsen og Lundberg 2010:122). Nabolaget kan være et sted hvor alle kjenner alle og hvor det er mye kontakt, men i tilfeller hvor man ikke har like mye tilfelles med de andre, er det også mulig å ha en distanse til naboene (Danielsen og Lundberg 2010:125).

Stedstilhørighet

Stedstilhørigheten er et viktig aspekt i tilknytning til identitet, men som stedet er ikke tilhørigheten fast og evig. «*Belonging should be seen neither in existential terms(as primordial attachment to some kind of face-to-face community), nor as discursively constructed, but as a socially constructed embedded process in which people reflexively judge the suitability of a given site as appropriate given their social trajectory and their position in other fields.* (Savage et. Al 2005 : kap 1: 11).

Slik som skissert over kan stedstilhørigheten komme i ulike former. Folk kan føle tilhørighet til et nabolag, en by, et sted, et monument en region eller et land, og ofte flere steder samtidig (Gustafson 2014:42). Det som ofte avgjør tilhørighetene er ikke nødvendigvis botid og historie, men personlige forhold som kjennskap til naboer, lokale fasiliteter, barns

fritidsaktiviteter osv. Tilhørigheten kan skape trygge rammer for ens tilværelse, men hvis stedstilhørigheten er for sterk vil det føles vanskelig hvis stedet endres for mye, og grunnlaget for tilhørigheten kan forsvinne (Gustafson 2014:39). Hvis stedet for eksempel får en endret klassesammensetning, kan de som har bodd lenge på stedet føle sin tilhørighet satt på prøve.

Hvordan kan tilhørigheten til innflytterne så forklares? Gustafson (2014) ser tilhørigheten i en mer globalisert og mobil verden, hvor vi ikke lenger er så tradisjonell i den globale verden, men fremdeles viktig. Hva tilhørighet er varierer fra person til person. De som har bodd på et sted hele livet vil føle tilhørigheten som oppvekst og rutiner, mens de nyinnflyttede vil kanskje sette mer pris på natur og omgivelser (Savage 2005: kap 2: 46). Savage (2005) så i sine studier at det muligens ikke er et så enormt skille mellom de som har bodd på et sted hele livet og nyinnflyttede. Det er heller snakk om et skille mellom generasjoner, de unge og de gamle (Savage 2005: kap 2: 33). Når samfunnet endrer seg er det ikke alle som klarer å følge med, og skillet mellom hva man føler tilhørighet til og hva som er realitet, kan bli så stort at man ikke lenger føler seg hjemme. De føler nostalgi til det samfunnet som var.

Det er heller ikke nødvendigvis sånn at det er de som har bodd lengst på et sted som har definisjonsmakt over hva stedsmyten er. Selv om det ofte er sånn at de med sterkeste røtter til et sted er med på å definere stedets særegenhet, vil innflyttede ha et fortrinn ved at de selv har valgt å bo de via sin *elective belonging* (Savage 2005: kap 2: 46). De har selv valgt stedet de bor på, i motsetning til de som har bodd der hele livet. De har dermed også valgt hva de liker ved stedet og hva de føler tilhørigheten til.

Mobilitet og stedstilhørighet har lenge vært sett på som uforenlige aspekt (Gustafson 2014:38). I samfunn som Gaupelv, som er preget av stor tilflytning og pendlere kan det diskuteres om stedstilhørigheten er like gjeldende. Tradisjonelt har stedstilhørighet vært forbundet med botid og sterke lokale bånd til stedet og lokalsamfunnet. Dette kalles *plass som røtter* (*place as roots*) (Gustafson 2014:39). Samtidig finnes det også en stedstilhørighet for de som har flere tilknytninger. *Plass som føtter* (*places as routes*) er tilhørighet til flere steder samtidig og som gjerne har flyttet til stedet i senere tid, av egen fri vilje (Gustafson 2014:39). Disse ser tilknytningen mer koblet til natur og omgivelser, enn relasjoner og historie. Denne stedstilhørigheten passer bedre til de som flytter mye og som har jobb andre steder. Sånn sett vil tilflyttere ikke nødvendigvis mangle en stedstilhørighet, men ha mange (Gustafson 2014:41). Dette vil også åpne opp for flere valgmuligheter, da de selv kan velge hvor de ønsker å bo, uten å kun føle tilhørigheten ett sted, som med «*elective belonging*». Dermed kan

det argumenteres at det nødvendigvis ikke bare er et absolutt gode å føle sterk tradisjonell tilhørighet til et sted, men at det også kan begrense valgmulighetene man har til å bo der det passer best.

Selv om man kan velge sted med *elective belonging*, kan man ikke velge de som bor der. Naboene er ikke med i valget og de er en viktig del av det som gjør stedet til det det er (Savage et al. 2005: kap 4: 4). Det er derfor også viktig for innflyttere å skape gode relasjoner med naboene. Slik at de kan låne sukker, hjelpe til med barnepass og henting, fikse vei osv. Allikevel er man ikke bundet til å delta i samfunnet sosiale arenaer på samme måte som de som er født og oppvokst der (Savage et. al : kap 4: 24).

3 Metode

Denne oppgaven baserer seg på data som er innsamlet gjennom intervjuer og et forstudium. Jeg har valgt disse metodene ettersom problemstillingen fokuserer på folks opplevelser og refleksjoner rundt det å bo ved et asylmottak. Forstudiet består av ett kortere feltarbeid som er brukt som forstudium. Jeg har også hatt løse samtaler med nøkkelpersoner i miljøet, lest avisartikler om mottaket i lokalavisen og sett igjennom en del lokale grupper på Facebook. En slik metodetriangleringen er gjort for å gi et mer fullstendig bilde av både stedet, situasjonene og informantene (Silverman 2010: 63).

Grunnen til at jeg har valgt kvalitativ metode henger tett sammen med forskningsspørsmålet. Som en tommelfingerregel kan man tenke at kvalitativ metode passer godt i forskningsspørsmål som ønsker å måle hvordan ting er eller henger sammen, mens kvantitativ metode passer best til spørsmål som måler hvor mye/mange (Silverman 2010: 11). Oppgavens problemstilling spør ikke bare hvordan tingenes tilstand har vært før og etter opprettelsen av akuttmottaket. Den berører også innbyggernes reaksjoner, tanker og følelser omkring dette og krever derfor en større dybdeforståelse snarere en breddeforståelse. Metoden er dermed skreddersydd for en slik type inngående studie.

Denne oppgaven er som tidligere nevnt en del av ett større prosjekt «Flyktningkrisen: forestillinger og erfaringer», en pilotstudie ved Universitetet i Bergen som ser på folks holdninger og erfaringer til asylmottak.⁶ Jeg har naturlig nok vært inspirert av det som har blitt gjort i denne studien. Jeg vil gjennom dette kapittelet redegjøre for mine metodologiske valg og utfordringer, samt kort om min analytiske tilnærming. Det vil være mest fokus på intervjuene, da det er disse som utgjør hovedmaterialet i min analyse.

3.1 Forstudium

Jeg visste lite om hva som hadde skjedd på Gaupelv og hadde lite kunnskap om stedet. Derfor bestemte jeg meg for å gjøre en forstudie før jeg startet med intervjuene. Widerberg (2009) skriver om forarbeidet som et viktig redskap for å bruke anerkjente begreper i intervjuene (Widerberg 2009:222). Man kan bruke erfaringer fra forstudie i arbeidet med

⁶ Les mer om prosjektet på: <http://www.uib.no/prosjekt/ffe/95593/prosjektbeskrivelse-flyktningkrisa-forestillinger-og-erfaringer>

forskningsdesignet, for å få ideer til tema og alle de aspektene det dekker (Widerberg 2009:223). Før feltarbeidet leste jeg artikler i lokalavisene, leserinnlegg og så på kommentarfeltet på Facebook-sidene til kommunen og lokalavisa. Jeg meldte meg også inn i lokale åpne Facebook-grupper for frivillighet i kommunen. Deretter hadde jeg et mindre feltarbeid der jeg snakket med folk om stedet og mottaket. Dette ga kunnskap om det som hadde skjedd og om mulige holdninger og opplevelser som fantes. Det ga meg også kjennskap til selve stedet Gaupelv og kommunen Nyskred, som var svært nyttig i møte med informantene. Videre ga det meg også inspirasjon til hvilke spørsmål som kunne være hensiktsmessige å stille.

Feltarbeidet

To måneder etter mottak ble lagt ned, satt jeg på to cafeer i Gaupelv og snakket med noen fra lokalbefolkningen om mottaket, lokalbefolkninga og lokalsamfunnet. Jeg brukte litt tid til å prate om stedet før jeg kom inn på mottaket. I starten virket det som at de jeg snakket med var skeptiske til mine intensjoner og hva jeg skulle med den informasjonen de delte.

Det var få som ville dele sine holdninger til mottaket med meg, men jeg fikk fort en antagelse om de ulike perspektivene til mottaket i bygda. Dette var særlig fremtredende i synet på asylsøkernes aktiviteter i nærmiljøet. Selv om få jeg pratet med hadde hatt noe kontakt med asylsøkerne, hadde de fleste fått med seg at de hadde vært på barneskolen. En på den første cafeen fortalte om rykter hun hadde hørt fra en venninne:

De hang på barneskolen, på lekeplassen der. Det er jo ikke så mye å finne på, men folk blei redde av det. Måtte holde ungene inne. Det er skummelt. Lett å være redd for det som er fremmed vet du.⁷

Det samme ryktet ble diskutert med en annen innbygger på en annen cafe, men med en annen vinkling. Hun synes det var trist at asylsøkerne ikke hadde annet å gjøre enn å spille fotball på fotballbanen på barneskolen.

Slike tosidige perspektiv på asylsøkerne ble inspirasjon til analyse og intervjuguide. Jeg følte at de jeg snakket med ga uttrykk for at det generelt hadde vært en motstand mot mottaket i

⁷ Fra feltnotater

bygda. Allikevel var det få av dem jeg snakket med som selv ville si at de hadde vært direkte for eller imot mottaket. Unntaket var en dame jeg møtte som var klart imot:

Sånne svartinger har ikke noe her å gjøre. Jeg vil ikke ha dem her

Uttalelsen gjorde meg ukomfortabel og flau, særlig etter at jeg så reaksjonene fra de rundt oss på cafeen. Vi fikk flere blikk og sure miner fra de andre cafegjestene. Det å si «svartinger» virket som å gå over en grense, normativt og sosialt i denne konteksten i Gaupelv. De andre jeg snakket med på cafeen hadde uttrykt negativitet, men på «riktig» måte som ikke syntes å vekke reaksjoner. For meg virket det som at innbyggerne opererer med en usagt grense for hvor negativ man kan være til mottaket. Går man for langt kan det føre til sanksjoner.

Denne følelsen av at det er vanskelig for innbyggerne å prate om asylmottaket fikk jeg også ved en senere anledning. Jeg ønsket å delta på et møte i pensjonistforeningen for å komme i kontakt med eldre innbyggere av Gaupelv. Jeg sendte mail opp til flere ganger for å avtale et møte med noen representanter. Jeg fikk beskjed om at de ikke hadde tid, men at jeg kunne ta kontakt senere. Etter det sluttet de å svare på mail og telefoner fra meg. Jeg tok en telefon privat til lederen. Kona hans svarte og sa det ikke skulle være noe problem. Han ville ringe meg senere. Han ringte aldri tilbake og ingen tok telefonen i etterkant. Jeg følte det var vanskelig å presse lederen for mye, særlig etter at jeg hadde ringt hjem. Det går en grense for hvor kontaktsøkende man kan være, særlig i observasjonsstudier av folks dagligliv. Noe av årsaken kan være at det kan oppfattes som et overtramp i informantenes liv (Fangen 2010:189).

⁸Jeg bestemte meg for å møte opp på møtet uansett, siden det var åpent for alle. Når jeg kom inn døren møtte jeg ett av medlemmene som jeg hilste på. Det var uklart hvem jeg var, og hvorfor jeg befant meg på møtet, selv om jeg hadde tatt kontakt. Det ble fort dårligere stemning, da det viste seg at dette var kona jeg hadde snakket med på telefonen tidligere. Jeg fikk beskjed om at lederen hadde sagt at vi allerede hadde avklart at jeg ikke fikk lov til å komme og at pensjonistforeningen ikke ville bidra i prosjektet. Jeg ble veldig forvirra, da jeg ikke hadde hørt noe fra foreningen. Jeg fikk allikevel lov til å snakke litt med lederen før møtet. Møtet var rigget opp, og det satt mange folk rundt i hele rommet, med lederen og nestlederen helt fremme. De visste tydeligvis godt hva jeg ville, og hadde tydeligvis lest mailene mine, men ikke svart. Lederen ga klar beskjed om at de ikke ønsket at foreningen skulle ha noe med prosjektet å gjøre. Jeg ble bedt om å gå. Etter hvert fikk jeg spurt om jeg kunne dele ut noen informasjonskriv. Jeg fikk på nytt høre at de ikke ville delta. Lederen sa seg

⁸ Fra feltnotater

etter hvert villig til å ta imot noen få informasjonsskriv. Så måtte jeg forlate lokalet før møtet begynte, selv om det var åpent for alle. Det var veldig klart at jeg ikke var velkommen.

Jeg har også vært i kontakt med andre nøkkelpersoner i nærmiljøet. Blant annet har jeg hatt samtaler med en ansatt i kommunen som har ansvar for mottaket og en ansatt på barneskolen. Ingen ønsket å delta på intervju, men jeg fikk informasjon om skolen og kommunens perspektiver. Jeg har også prøvd å tak i lokalavisen og en lokal avdeling av en høyreekstrem gruppe. Ingen av disse har svart. Jeg hadde også lenge kontakt med ansatte på en lokal videregående skole om et mulig fokusgruppeintervju. De sa først at de ønsket å delta, men trakk seg fra prosjektet senere. Igjen kan dette vise hvor vanskelig det kan være å få noen, særlig representanter for foreninger og organisasjoner, til å prate om mottaket.

3.2 Case

Denne oppgaven baserer seg på studiet av en case, et lokalsamfunn og en hendelse i dette samfunnet. Det er både det geografiske området, men også den ene bestemte hendelsen ⁹ som er belyst. Casestudier er studier av noe som eksisterer kun der og da i en bestemt kontekst (Blaikie 2010:188). I mitt tilfelle var det studiet av den korte tiden mottaket lå på Gaupelv og diskusjonene i forkant og i etterkant. Casestudier kan basere seg på flere enheter eller en enhet, men målet er å gå dypt inn og få mye informasjon om få tilfeller (Thagaard 2009:210). Mitt mål har vært å gå dypt inn i denne ene casen fordi det krever mye tid og ressurser bare å få kjennskap til situasjonen. Jeg startet prosjektet rett etter at mottaket var lagt ned, så all informasjon er samlet i retroperspektiv.

Som en del av det å studere case, er det også viktig å fokusere på hva som er spesielt med akkurat den utvalgte casen (Fangen 2010: 188). Tilfellet som studeres i denne oppgaven er en illustrasjon på noe som har foregått flere steder i Norge. Det er et eksempel på et lite samfunn som får et akuttmottak og hvordan relasjonene mellom innbyggere med ulike synspunkter kan påvirkes og eventuelt endres som følge av dette.

Fokuset i denne oppgaven er «vanlige» menneskers tanker og opplevelser om hvordan det er å få verden inn i nabolaget. Mer spesifikt hvordan innbyggerne i et lokalsamfunn på Østlandet opplever det. Både omstendighetene rundt mottaket- på internasjonalt, nasjonalt og lokalt

⁹ Akuttmottak i kommunen og de diskusjonene det medførte

nivå, men også de informantene jeg har og de perspektivene de bringer inn vil gjøre studiet unikt. Det er alle disse elementene: tiden det foregår i, verdensituasjonen, endringene i stedet, informantenes egne liv og konflikter og alt som foregår i Gaupelv, som til sammen utgjør casen i denne oppgaven, og det spesielle ved det. Disse faktorene samlet gjør akkurat denne studien spesiell.

I starten av dette prosjektet hadde jeg bestemt meg for å begrense utvalget til nabolaget rundt mottaket. Etter samtaler med innbyggere i forstudiet, forstod jeg fort at dette er noe som preger hele kommunen, da innbyggerne skifter på å omtale nærmiljøet som kommunen Nyskred, nabolaget og Gaupelv. Derfor er casen også en studie av hele kommunen, noe som er mer naturlig når det er et lite sted, med få innbyggere og innbyggerne føler en like stor tilhørighet til kommunen som til tettstedet. Jeg vil allikevel snakke mest om stedet Gaupelv, hvor mottaket lå.

Det finnes mye kritikk rettet mot casestudier, som også jeg må ta høyde for. Det er mange som hevder at man ikke kan avdekke generaliserbar kunnskap basert på en enkel case. Men Flyvbjerg(2006) er uenig:

One can often generalize on the basis of a single case, and the case study may be central to scientific development via generalization as supplement or alternative to other methods. But formal generalization is overvalued as a source of scientific development, whereas “the force of example” is underestimated (Flyvbjerg 2006: 228).

Case-studier fungerer som eksempler på samfunnet, men er også I mange tilfeller det beste alternativet for å besvare en problemstilling (Flyvbjerg 2006: 241). Bassegy argumenterer for at en case kan være reliabelt til tross for at det ikke er generaliserbart, så lenge man opererer med tykke beskrivelser av casen (Bassegy 1985 i Blaikie 2010:193). Et annet argument er at det ikke alltid er et mål å generalisere case-funn. Studiet var et godt utgangspunkt for å svare på problemstillingen, men det var også faktorer som tilgjengelighet, distanse osv. som gjorde at jeg valgte akkurat denne problemstillingen.

Man kan anse funnene i studiet som en pekepinn på noen av de konfliktene som kan oppstå i andre lignende case, og si noe om hva som fungerer og hva som ikke gjør det. Det er også en case som er en del av et større prosjekt, sammen med andre case. Selv om de er forskjellige,

har de allikevel lignende elementer. Det vil derfor etter at oppgaven er ferdig, bli foretatt en sammenligning av likheter og forskjeller mellom casene i prosjektet.

3.3 Tilgang og rekruttering

For å få tak i informanter har jeg brukt flere ulike strategier. Jeg startet med å spørre bekjente som er bosatt i Nyskred om de kunne hjelpe meg med å informere om studien min. Jeg hang også opp informasjonsskriv på oppslagstavler i nabolaget, på den nærmeste butikken og på senteret som ligger i Gaupelv sentrum. Jeg la også informasjonsskriv i postkasser i området rundt mottaket og fikk noen til å poste informasjon om prosjektet i Facebook-gruppen til nabolaget rundt asylmottaket. Denne gruppen har senere vist seg å komme opp i flere av intervjuene og bidro også til at flere av informantene tok kontakt. I tillegg har noen av informantene mine også prøvd å dele informasjon og rekruttere bekjente til prosjektet, uten at det ga noen informanter.

Selv om jeg har hatt et stort utvalg å ta av, har det ikke vært lett å rekruttere. Særlig innenfor enkelte grupper- som menn, folk med lavere utdanning, innbyggere med negative holdninger til mottaket og innvandring, eldre og folk som har bodd i området hele livet. Til slutt endte jeg opp med 8 intervjuer med fem kvinner og tre menn i alderen 22-72. Aldersspennet er bredt, noe jeg selv ønsket. De ulike alderne innebærer ulike erfaringer, både med å bo i Nyskred, men også hvordan de opplever det å få et mottak. Disse ulike erfaringene er tatt hensyn til, men vil ikke være et hovedtema i analysen. Fire bor i området rundt mottaket, en bor rett ved og tre bor i kommunen ikke så langt unna Gaupelv.¹⁰

Det virket som at min posisjon som ung samfunnsvitenskapelig universitetsstudent fra byen kan ha vært en utfordring i rekrutteringen av særlig folk med negativ holdning til mottaket. Det er lett å koble samfunnsvitenskap til venstresidens tradisjonelt sett mer positive holdninger til innvandring. Dette kan også ha vært en del av årsaken til at så mange institusjoner var skeptiske. Jeg hadde ingen agenda med prosjektet, men det er lett å tenke at min status kan ha virket truende eller forutinntatt for innbyggerne. Denne skepsisen er noe som kommer til uttrykk i intervjuene. På grunn av de utfordringene jeg fikk, tok datainnsamlingen lenger tid enn ventet, og jeg har også færre informanter enn først ønsket. Allikevel følte jeg en metning da jeg hadde det siste intervjuet, da mye av det som kom opp

¹⁰ Oversikt over informantene med botid osv. finnes i appendix.

hadde vært oppe til diskusjon i tidligere intervjuer. *Når studier av flere enheter ikke synes å gi ytterligere forståelse av de fenomenene som studeres, kan utvalget betraktes som tilstrekkelig stort* (Thagaard 2009:59).

3.4 Intervju

Intervjuguide

Malen til intervjuguiden som er brukt i intervjuene er utarbeidet av det større prosjektet «Flyktningkrise- forestillinger og erfaringer» ved Universitetet i Bergen. Dette ble dels gjort fordi det er denne intervjuguiden som er basis for godkjenningen av NSD, men det er også for å kunne sammenligne med de andre casene i studien. Jeg har allikevel tilført noen spørsmål som er tilpasset min konkrete case ¹¹. Temaene i intervjuguiden er flyktningkrise, opplevelser av mottaket, fordommer, lokalmiljø og om mulig fast mottak.

Intervjuene har vært semistrukturerte og samtalene har dermed vært mindre faste, men jeg har brukt intervjuguiden som en veileder gjennom ønskelige tema. Det har oppstått enkelte forskjeller mellom intervjuene. Spørsmålene som er lagt til i guiden reflekterer ikke nødvendigvis de temaene som ble diskutert med informantene. Noen av informantene ledet samtaleemnet mer inn på frivillig arbeid, politikken rundt opprettelsen av mottaket eller det å arbeide i kommunen, og da har jeg stilt passende oppfølgingsspørsmål knyttet til temaet.

Det var hendelser av lokal, nasjonal og internasjonal karakter som skjedde i tiden mellom de ulike intervjuene som ble aktuelle å diskutere. Det har vært en avveining å holde intervjuene til dels like for kunne sammenligne. Noen spørsmål har blitt tilført basert på det informantene selv har tatt opp i intervjuene. Jeg valgte å bruke intervjuene som læring til neste intervju, og basert det neste intervjuet på tidligere intervjuer (Kvale og Brinkmann 2010: 128). Som et eksempel, var det et av intervjuene hvor en av informantene tok opp at det hadde vært motstand mot mottaket fra en høyreekstrem gruppe i bygda. Dette var jeg på daværende tidspunkt ikke klar over, og jeg tok det også opp i de senere intervjuene for å høre informantenes refleksjoner.

¹¹ Intervjuguiden ligger i appendix

Det var også enkelte ganger informantene kom inn på svært personlige tema, hvor jeg valgte å la samtalen fortsette, uten å overstyre den. Det var sjelden disse situasjonene bidro til noe mer innsikt, men jeg gjorde det for å skape trygghet slik at informanten ønsket å fortsette den åpne samtalen (Thagaard 2009:99). Flere av disse historiene velger jeg ikke å ta opp i oppgaven. Dels fordi de faktisk ikke er relevante for studien, men også for å beskytte og skåne informanten..

Intervju

Hovedmaterialet i denne oppgaven er data fra intervjuer. Jeg har valgt intervju som metode fordi jeg ønsker å få frem opplevelser og erfaringer fra informantenes ståsted (Kvale, Brinkmann 2009: 21). Forskningsintervjuer skal produsere kunnskap gjennom en delvis strukturert samtale mellom intervjuer og informant, som kontrolleres av intervjueren (Kvale og Brinkmann 2009:23). Målet med intervjuet er å gå dypere ned i informantenes eget perspektiv på livet rundt dem, og hvordan det har vært for dem å ha et asylmottak i nærheten. Dataene vil være preget av informantenes egne erfaringer, men vil også bære preg av de spørsmålene jeg leder informantene inn på.

Intervjuene ble gjort over en periode i mai og juni 2016. Alle intervjuene ble gjort i perioden etter at mottaket hadde stengt. Noen av intervjuene ble gjort ved lokaler på Blindern, et på en lokal cafe, mens resten ble utført hjemme hos informantene. Dette var etter informantenes egne ønsker, men var også en fordel da det ga en rolig atmosfære slik at det ikke var noe som forstyrret intervjuet og gjorde det lettere å høre på lydopptaket ved transkriberingen. Alle intervjuene ble tatt opp på privat båndopptager og senere transkribert, før lydfilen ble slettet. Ingen notater ble tatt under intervjuet, slik at jeg kunne fokusere på informanten. For meg var det lettere å komme med oppfølgingsspørsmål når jeg var fullt deltagende i samtalen. Jeg ønsket at informanten ikke skulle føle intervjusamtalen som unaturlig.

Det var god stemning under intervjuene, noe som var viktig for meg. Jeg presiserte for alle informantene at jeg ønsket at det skulle fungere som en samtale, selv om jeg også hadde intervjuguiden i nærheten for å være sikker på at jeg var innom alle tema. Det var likevel nødvendig i noen tilfeller å bruke tid på å etablere tillit. Særlig var dette gjeldende i intervjuet med «Suzanne». Hun virket skeptisk til temaet og mine holdninger til innvandring. Som sosiologi-student fra byen, er det lett å tillegge meg holdninger som er liberale med tanke på for eksempel innvandringspolitikk. Forståelig nok kan det oppfattes som en trussel for noen,

særlig hvis de selv er skeptiske til innvandring. Det er grunn til å tro at noe av dette førte til at Suzanne stilte mange spørsmål om mine intensjoner og holdninger. Jeg løste det ved først å ha en presentasjon av meg selv før vi startet selve intervjuet. Jeg ønsket å gi svar på det meste, uten nødvendigvis å bli for personlig. Jeg var også ekstra nøye med å forholde meg nøytralmen interessert i intervjuet. I løpet av intervjuet åpnet Suzanne seg mer og virket oppriktig i sine uttalelser. Det å kunne erverve denne tilliten har vært essensielt i å få gode data som har vært grunnlaget for funnene mine.

Analysestrategi

Jeg har hele tiden tatt utgangspunkt i at det er empirien som skal styre oppgaven, ikke teorien. Jeg har med andre ord vært inspirert av *grounded theory*. Dette perspektivet har som mål å bygge sosiologisk teori ut ifra empirien (Glaser og Strauss 2008:3). Kategorier og teori skal ikke tvinges på datamaterialet, men heller tilpasses funnene. Glaser og Strauss argumenterer for at forskere som har teori som utgangspunkt for sine studier, leter etter funn basert på sin teoretiske forutinntatthet (Glaser og Strauss 2008: 5). Det er imidlertid vanskelig å ikke være farget av teori på noe vis før man gjør datainnsamlingen. Selv om jeg er inspirert av metodologien i min tilnærming til data og metode, hadde jeg for eksempel utformet intervjuguiden med fundament i tidligere erfaring og teori.

Jeg hadde også noen tanker om hva jeg ville finne i feltet, før jeg startet forprosjektet. Likevel har empirien kommet forut for teori, og analysen er abduktiv. Grunnen til dette er at fokuset i undersøkelsene er å forstå aktørenes beretninger ut ifra deres livsverden (Blaikie 2010: 89). Jeg har valg å fokusere på en «neden fra og opp»-analyse. På den måten vil jeg til slutt anvende funnene med hensikt om å få en forståelse av samfunnet som helhet på ulike nivåer.

Intervjuene ble analysert ved først å kode alle intervjuene hver for seg, for deretter å kategorisere alle funnene inn i temabaserte inndelinger. Ut i fra disse kategoriene fant jeg det som er utgangspunktet for inndelingen av analysekapitlet. Kategoriene og kodene baserte seg på nøkkelord jeg fant i teksten. Selv om jeg har tema i intervjuguiden, er kategoriene utarbeidet fra datamaterialet. Jeg startet med tekstnære koder som for eksempel «frykt» og «politisk korrekt» og gikk frem og tilbake mellom disse og større kategorier som brukes i analysen. Disse ble til slutt plassert innenfor temaene grensedragning, diskusjonsarenaer eller endringshistorier. Teorier ble siden brukt for å redegjøre for disse og trekke det opp til et høyere nivå. Sitatene som benyttes i denne oppgaven er preget av et relativt muntlig språk.

Jeg har valgt å beholde noen pauser, noen ord for usikkerhet (slik som hmm, ehm mm), samt ordlyder som sukk, stønn og latter. Dette er bevisste valg for at leseren skal forstå hvordan ting ble sagt, om noe er ironisk ment eller om de synes noe er morsomt. Slik får man også med det intertekstuelle i informantenes historier.

3.5 Etikk

En av de utfordringene i denne studien har vært å passe på at mine informanter ikke blir gjenkjent. Jeg har vært nøye med anonymiseringen. Dette har vært spesielt viktig for å sikre at mine informanter kan utrykke seg fritt, uten at det skal ha konsekvenser for dem i lokalsamfunnet senere. Som jeg vil skrive mer om senere, er dette småsamfunn preget av sladder og rykter. Risikoen for å bli gjenkjent kan i verste tilfelle føre til utestengelse fra sosiale arenaer i lokalsamfunnet. Derfor er også stedet anonymisert¹². Noen av hendelsene, antall beboere og lignende, har blitt endret litt på, uten at innholdet har mistet sin betydning. Alle informantene har fått nye navn, og utsagn som kan identifiserer hvem de er, er fjernet eller endret. Videre har dialekt og eventuelle andre nasjonaliteter blitt endret for å sikre anonymitet.

Alle informantene mine fikk tilsendt et informasjonsskriv før intervjuet, og jeg gikk gjennom viktige punkter med dem før vi startet båndopptageren. Dette gjorde jeg for å være sikker på at de hadde fått med seg nøkkelinformasjonen. Prosjektet er godkjent av Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) gjennom prosjektet i Bergen. Det har vært litt problematisk at det har vært så lang tid mellom det første intervjuet (juni 2016) og det siste (desember 2016). Det har i den tiden vært flere hendelser som kan ha hatt innvirkning på informantenes uttalelser. Slik som terror, lokale bestemmelser rundt fast mottak, og nabohendelser. Det har derfor vært diskutert litt ulike ting i intervjuene, men hovedtemaene har vært det samme. Informantene mine hadde kanskje uttalt seg annerledes hvis de hadde blitt intervjuet senere eller før i denne perioden.

En utfordring jeg ble bevisst på i løpet av prosjektet har vært hvor avhengig jeg til tider har vært av informantene for å gjennomføre intervjuene. Dette er et lite sted med dårlig kollektivtilbud. Jeg har for eksempel blitt hentet og kjørt av noen informanter. Jeg har også hatt intervju hjemme hos flere av informantene, da det er få samlingsteder å gjøre dette på i

¹²Både kommune, steder rundt og selve stedet hvor mottaket lå er blitt anonymisert.

Gaupelv. Dette kan tidvis føles som en inngripen i informantenes privatliv, men det er informantene selv som har tilbudt seg å kjøre og som har ønsket å ha intervjuene hjemme hos seg selv.

Jeg ønsket opprinnelig å bruke data fra en lukket Facebook-gruppe for nabolaget rett ved mottaket. Jeg snakker en del om denne videre i oppgaven, men har valgt å ikke bruke direkte data. Siden gruppen er lukket og du må bli godkjent for å bli medlem, føler jeg det som en gråsoner mellom det private- og det offentlige rom. Jeg har derimot valgt å illustrere diskusjonene gjennom informantene. Annen informasjon fra Facebook er brukt fra åpne sider.

En annen utfordring opplevde jeg da jeg gjorde forstudiet til oppgaven. På en av cafeene snakket jeg med en eldre dame over lang tid. Jeg fikk etter hvert som jeg snakket med henne følelsen av at hun hadde problemer med hukommelsen. Mens vi snakket sammen fortalte hun den samme historien flere ganger. Jeg har valgt å bruke informasjonen jeg fikk fra min samtale med henne som forkunnskap, men spurte ikke om å gjøre intervju på et senere tidspunkt.

For å sikre validitet i oppgaven vil jeg i analysen være tydelig på hvordan jeg har tenkt meg frem til de analytiske fortolkningene av dataene. Tolkningen er forankret i teorier som er blitt redegjort for. Slik blir prosessen for analysen nøye gjennomgått, og «synliggjort» for leseren.

4 Grensedragninger

I det første analysekapittelet vil jeg ta for meg de ulike grensedragningene innbyggerne gjør, både opp mot asylsøkerne og de andre som bor i Gaupelv og Nyskred. Mange av grensedragningene som gjøres av informantene i denne oppgaven er påvirket av holdningene de har til innvandring og asylmottak, men også hvilke diskusjoner som føres, deres identitet og syn på andre, migrasjonsspørsmålet var mye oppe til diskusjon i media i 2015 og 2016, men også, som vi skal se, hos innbyggerne i Gaupelv.

Jeg tar utgangspunkt i Lamont og Molnárs (2002) definisjoner av symbolske og sosiale grenser som utgangspunkt for posisjonering og kategorisering av mennesker. Jeg vil også se på de moralske grensene som blir tydeliggjort etter mottakets ankomst. Etter at det ble kjent at det skulle opprettes mottak, startet debatten rundt asylmottaket og asylsøkerne. Et spørsmål som ble diskutert var hvorvidt det var galt eller riktig å bosette de der. Det ble samtidig tydeligere for innbyggerne i Gaupelv hvilke bekymringer andre hadde, hvilke bekymringer de selv hadde og hvilke tanker de gjorde seg rundt innvandrere fra ulike områder og religioner. Men det kom også frem hvilke tanker de gjorde seg om de andre innbyggerne i kommunen Nyskred og stedet Gaupelv. De symbolske grensedragningene ble tydeliggjort samtidig som det ble produsert nye.

Den første delen av dette kapittelet vil vise de posisjoneringene som gjøres i tilknytning til innvandring, asylsøkerne og mottaket selv. Her vil ulike bekymringer innbyggerne og informantene hadde bli diskutert. I andre del av dette kapittelet vil jeg fokusere på de grensedragningene som gjøres mellom innbyggerne i Gaupelv. Her vil jeg særlig legge vekt på de innvandringspositive og innvandringsnegative som står på hver sin side av diskusjonen. Sammen med dette skille ligger også bekymringen for å stemples som «rasist» eller «politisk korrekt», og de nøytraliseringsteknikkene informantene bruker for ikke å stemples i tilknytning til disse kategoriene. De grensedragningene som jeg redegjør for i dette kapittelet vil senere bli brukt i de to andre analysekapitelene om diskusjonsarenaer og endringshistorier.

4.1 De «gode» og de «dårlige» innvandrerne

I samtaler om asylmottaket kom det ofte opp hvem asylsøkerne var og hvordan de kan kategoriseres. Det er noen grupper av innvandrere som trekkes frem som mer problematiske

enn andre. Hos mine informanter kommer dette frem både i hvordan de opplever at andre innbyggere oppfatter innvandring og asylsøkerne i Gaupelv, men også hvordan de selv lager skiller mellom ulike innvandrere. Disse tendensene kom frem allerede i forprosjektet, hvor det var diskusjoner på cafeen om hvor problematisk det hadde vært at de ikke visste hvem innvandrerne var. Hvordan var sammensetningen på mottaket? Var det flest kvinner og barn? Eller var det bare menn? Og hvor kom de egentlig fra?

Det var særlig tre aspekt ved asylsøkerne som ble trukket frem- kjønn, religion og alder. Det virker som noen av disse kjennetegnene er «dårligere» enn andre. Det skapes moralske grenser, hvor noen innvandrere blir kategorisert som mer moralsk «gode» innvandrere, mens andre havner i den moralsk «dårlige» kategorien. På den «gode» siden av skalaen befinner de mest trengende seg som kvinner og barn, samt arbeidsinnvandrere, seg, mens på den andre siden av skille er menn, muslimer, ikke-vestlige og ungdommer. Et eksempel er det skillet flere av informantene mine lager mellom såkalte «lykkejegere» og flyktninger. Asylsøkerne blir sammenlignet med en arbeidsinnvandrere som hadde kommet til Gaupelv allerede, og som de var vant med:

Thomas: I forhold til ikke-vestlige flyktninger så har det vært mer negative utaleleser da. Men da jeg jobba på sykehjemmet så var det mange som var positive til sykepleiere som hadde kommet fra Polen eller Romania og sånn. Og de sa at de jobbet bra. Og så har de vært veldig negative mot flyktninger og sånn. Og snakket veldig sånn «dette er ikke egnelig». Og sånn da.

De innvandrerne som er mer like, er ikke like problematiske. Kombinasjonen av fremmede trekk gjør særlig at muslimske menn fra Midtøsten føles farligere enn annen type innvandring, og uforenlig med kulturen i Gaupelv. Symbolske grensedragninger dras på bakgrunn om at en stor gruppe mennesker har et moralsk overtak (Lamont og Molnár 2002). Det symbolske grensearbeidet som Thomas skisserer viser et skille mellom de innvandrere som kollegaene føler er «egnelige» og de som ikke er det. Med andre ord også hvem som har det moralske overtaket blant innvandrere, men også mellom innvandrere og lokalbefolkningen.

«Egneligheten» Thomas nevner handler om hva som passer inn i Gaupelv og Nyskred, men kanskje også det som passer inn på arbeidsplassen og de som ikke kan gjøre en god nok jobb. Hvis denne grensedragningen fører til systematisk utestengelse av noen grupper innvandrere fra stillinger i lokalsamfunnet Gaupelv, er det blitt gjort en sosial grensedragning. De som havner på den «dårlige» siden av skalaen risikerer å havne utenfor lokalsamfunnet.

På spørsmål om hva slags inntrykk hun har fra medias dekning av «flyktningkrisen» svarer Margrethe:

Margrethe: Jeg tenker at ingen vil jo dra fra landene sine. Det hadde vært fint og flott å være der, så da vil vel ingen reise. Vi har diskutert dette hjemme også. Altså, tenk deg en dag hvis du bare måtte reist fra alt. Bilene, huset, alt mulig. Bare dra. At folk gjør det. Jeg tror ikke at de er lykkejegere for å si det sånn.

Margrethe viser at hun har sympati med de som kommer flyktende fra Syria nå. Hun kan sette seg inn i situasjonen deres, noe som kan tyde på at hun føler at de er ganske like som henne. Samtidig setter hun de opp mot en annen kategori innvandrere «lykkejegere», som ikke er legitime innvandrere. Lykkejegere er en betegnelse som brukes om innvandrere som reiser fra landene sine uten å være i akutt nød, men for å få et bedre liv.¹³

Margrethe snakker her om et skille i flyktningstatus og de som ikke fortjener det. Zetter viser til problemene som eksisterer i det å skape et slikt migranthierarki med flyktninger på toppen (Zetter 2007). Byråkratiet har smalet inn og redefinert merkelappen flyktning, slik at det er svært få som havner i kategorien (Zetter 2007:181). Dette igjen skaper andre merkelapper som økonomiske flyktninger og lykkejegere. Det blir et privilegium å havne i kategorien flyktning. Denne tankegangen reflekteres i politisk diskurs og brukes som legitimering av det å stenge visse typer innvandrere ute (Zetter 2007: 184). Disse begrepene blir til ved å sette «lykkejegeren» opp mot de flyktningene som er i faktisk nød og har større grunn til å reise, skaper en symbolsk og en sosial grensedragning, hvor den ene kategoriseringen innebærer utestengelse. Disse kategoriseringene kan også endre seg. Det er flere typer migranter som før hadde lav status som i dag har blitt normalisert. For eksempel var irene en marginalisert gruppe innvandrere i USA i mange år, mens det i dag er knyttet stolthet til å ha en irsk bakgrunn. På den måten trekker Margrethe et skille mellom de gode og de dårlige innvandrerne og hvilke behov de har for å komme til Gaupelv.

Suzanne gjør et lignende skille:

Suzanne: Ja, de er økonomiske flyktninger, ikke krigs-flyktninger. De er fattigdomsflyktninger. Og jeg forstår at de har forferdelige liv, jeg forstår det. Men hvis vi vil hjelpe så tror jeg ikke det er den riktige måten. Som det jeg hørte i begynnelsen av krisen. Hva jeg har lest i Norge og hva jeg hørte i nyhetene i andre land. Jeg følte det var en skikkelig pro-flyktning propaganda. Når du plutselig hørte om disse stakkars mennene som kom fra Syria til Tyskland. Alle sammen var leger

¹³ Se for eksempel for bruken av begrepet: <http://www.klassekampen.no/article/20160816/NTBO/686583434>

eller ingeniør. Hallo! (ler) Det er snart flere leger og ingeniører fra Syria som har kommet til Tyskland enn det er i hele Europa! Og nå finner de ut at de juger om papirene sine og sånn. Selvfølgelig. Alt kan kjøpes i disse landene.

Suzanne har forståelse for at folk ønsker å få et bedre liv, men er skeptisk til at de forteller sannheten om hvorfor de har reist. Hun mener media har fremstilt Syrerne som resurssterke mennesker med høy utdanning, og gitt de en høyere posisjon i flyktninghierarkiet. Media er ikke bare en informasjonskanal, men også en dagsordenssetter (Waldahl 2007). De er med på å bestemme hvilke saker som har mest legitimitet. Suzanne skylder på den «liberale «pressen, som har fremstilt et skjevt og falskt bilde. Moe et.al (2017) finner i sin studie av folks tillit til journalister en stor skepsis til at journalistene klarer å være nøytrale nok, og denne skepsisen er særlig høy for de med innvandringskritiske holdninger (Moe et. al 2017:131-132). Årsaken er at migrasjon er noe som engasjerer mye, også for Suzanne. Hun vil derfor merke det «skjeve» bildet ekstra mye i saker som omhandler «flyktningkrisa».

Slik kan det da også oppleves at de tar en side i debatter, slik som Suzanne føler det i spørsmålet om flyktningene fra Syria. Dette forsterker de grensene hun drar mellom innvandrerne, men også mellom asylsøkerne og Slik skapes det en mistillit til noen av migrantene som kommer til Gaupelv, om de er de «gode» eller de «dårlige».

Problematisk maskulinitet

I flere av intervjuene kommer det frem bekymringer for antallet menn som skal bo på mottaket og hvem de er. For noen blir mennene som kommer symbolet på det som er ukjent og farlig med innvandringen. Det trekkes frem at mennene som kommer er en trussel mot kvinner og barn, at kvinnesynet er såpass problematisk at de aldri kan integreres inn i lokalsamfunnet, og at de egentlig ikke trenger like mye beskyttelse som barn og kvinner. Særlig denne fremmede og farlige «maskuliniteten» som tillegges muslimsk menn skaper en frykt i vestlige samfunn.

Som Josefine sier det:

Josefine: Ja. Jeg tror gjerne folk har fordommer mot disse mennene som kommer. Tenker at de er krigere eller voldtektsmenn eller. Hmm. Jeg tror folk har veldig mye fordommer, og fordommer som kanskje egentlig er riktig da. Så jeg skjønner skepsisen og frykten til folk egentlig, for jeg har den jo egentlig selv også.

Det er ikke bare Josefine som nevner menn. Seks av åtte av mine informanter tar opp menn som en bekymring på en eller annen måte, selv de som stiller seg positive til asylmottaket. Det nevnes i lys av saker om terror og voldtekt. Nyhetene om hvor farlige disse asylsøker-mennene er, blir kombinert med Josefines tidligere erfaringer med menn fra Midtøsten. Hun ser en maskulinitet som virker truende. Da det ble kjent at mottaket skulle åpnes ble det delt artikler om asylsøkere som hadde voldtatt og antastet kvinner i Facebookgruppa til nabolaget rett ved mottaket. Det ble og fortsatte å være noe som diskuteres naboene i mellom.

Connell skriver i sin bok «masculinities» om en konstruert «svart» maskulinitet, eller en fremmedkulturell maskulinitet, som symboliserer vold og trussel, da særlig mot det feminine (Connell 1995). Dette gjelder spesielt de afroamerikanske mennene som er overrepresentert i fengsler, men også innvandrere. Hva kjønn og maskulinitet er ligger dypt forankret i tankesettet vårt, og også den «svarte maskuliniteten». Den «hvite» vestlige maskuliniteten er konstruert som en motsats til den «svarte» (Connell 1995:75). Slik skapes det inn og utgrupper basert på ulike former for maskulinitet, noe det også lages grensedragninger av i Gaupelv.

Det er en interseksjonell frykt. Kombinasjonen mellom det maskuline og det fremmedkulturelle utgjør en større trussel. *«Et hovedanliggende i interseksjonalitetsperspektivet er å vise hvordan ulike faktorer som for eksempel klasse, kjønn og etnisitet kan samvirke på en måte som påvirker individets livsbetingelser»* (Orupabo 2014:319). I det interseksjonelle perspektivet undersøker man hvordan aspekter som etnisitet og kjønn spiller sammen og skaper en egen dimensjon for blant annet diskriminering eller utestengelse.

Josefine jobbet allikevel frivillig på mottaket. Hun er positiv til innvandring, men fortsatt skeptisk til mennene som kommer. Hun sier hun ikke ønsker å fokusere på det, men hadde «de problematiske maskulinitetene» i bakhodet når mottaket ble opprettet. Selv om hun ikke ønsket å fokusere på det, hadde Josefine negative opplevelser med menn på mottaket, deriblant trakassering og truende oppførsel. Dette har gjort at hun føler fordømmene hun hadde ble bekreftet. Jeg vil utdype konsekvensene av Josefines bekymringer i det siste analysekapittelet.

En som går enda lenger i beskrivelsen av de «problematiske maskuliniteter» er Suzanne.

Suzanne: Vi hjelper ikke de som trenger det mest. Hvorfor hjelper vi ikke kvinner og små barn? Hvorfor er det bare unge menn? Hvorfor skal ikke de gå og krige for landet

sitt? Under verdenskrigen dro mennene i familien min ut og kriget. Og kvinnene passet på barna og prøvde å overleve. Det var ingen som flyktet. Mennene var i krig. Reddet landet sitt. Hvilken type folk vil vi ha? Folk som ikke gidder å kjempe for landet sitt. Som bare flytter så fort som mulig. Som bare lar jentene og kvinner og de små barna være igjen i krig fremdeles. De bryr seg ikke om det. Det er ingen kjærlighet i disse ekteskapene. Det er tvangsekteskap alt sammen. Tror du noen bryr seg om kvinner? Og kona?

Ved og dehumanisere og distansere de fra menn i eget liv, forsterker Suzanne grensedragningen opp mot de «problematisk maskulinitetene» mennene innehar. Samtidig bidrar dette til å rettferdiggjøre hennes holdninger. De er ikke som oss, de bryr seg ikke om kvinner, derfor er det heller ikke noe problem at de ikke får opphold her i Norge. Det kan diskuteres om dette er en sosial grensedragning, hvis slike aspekt faktisk er med på å forhindre menn fra visse områder tilgang til Norge. Det er gjennomgående at det oppleves at mennene ikke fortjener å komme hit like mye som andre grupper, da særlig kvinner og barn. Dette vil bli diskutert mer senere i kapittelet.

Problematisk islam

Et annet aspekt som trekkes frem som en av årsakene til at man er bekymret for mottaket er religionen til asylsøkerne. Mange av de som fikk plass på mottaket var fra land hvor Islam står sterkt. I løpet av de siste årene har vi opplevd flere religiøst motiverte terroraksjoner.¹⁴ Det er tydelig at slike hendelser former debattklimaet og folks holdninger. En effekt av terror kan være at folk får mer fremmedfiendtlige holdninger til innvandrere (Steen-Johnsen et al. 2016: 39). Terroren kan påvirke folks oppfatning av de syriske flyktingene som mange kategoriserer som muslimer. Mange land opplever en økt skepsis mot muslimer som gruppe. Vi ser også en fremvekst av islamkritiske partier i verden (Moe et al. 2017: 134). Garner og Selod (2015) viser hvordan islam har blitt rasialisert, ved å kategorisere alle muslimer innen gitte kategorier ved å tillegge muslimer negative egenskaper på bakgrunn av blant annet deres utseende, og hvordan de knyttes til terror og dermed er en fare for tryggheten (Garner og Selod 2015: 15-16). Når de kategoriseres på den måten, er det også lettere å stenge de ute fra å delta i samfunnet og nasjonen. Medias dekning av islamsk terror kan være bidra til en økt stigmatisering av muslimer som «farlige».

¹⁴ For eksempel terrorangrepet mot Paris 2015, Charlie Hebdo 2015, bombingene i Brussel 2016 og julemarkedet i Berlin 2015. Se Interpol.int for mer info

En av de som blir skremt av media er Nils.

Nils: Så hører du de negative historiene i forhold til voldtekt av barn og så trekker man det inn i bildet du har i hodet av hva som kan skje. Og så er det sikkert også kunnskap om andre kulturer. At man ikke har forståelse for det. Så det er klart at jeg og kan bli enkel i min tankegang hvis jeg ser en[asylsøker]. Jeg så senest en film her i helga om steining i Iran, og da fordømmer jeg Islam som religion. Men det er jo så mange som representerer hele religionen, Og det tror jeg kanskje gjenspeiler at nå er det krig i blant annet i Syria. Det foregår på et primitivt nivå, så tenker man at det kommer noen IS-krigere i massen ikke sant. Og det tror jeg er med på å skape usikkerhet og utrygghet. Og så trekker man paralleller til Paris og Brussel og.. Ja.

Nils blir skremt av det han ser om IS i media. Den islamske stat har tatt ansvaret for flere terroraksjoner i tiden flyktningen kom, mottaket blei åpna og perioden jeg gjorde intervjuene. Nils nevner blant annet angrepene mot Paris og Brussel.¹⁵ Nils forteller også tidligere i intervjuet at han er bekymret for islam, men at denne frykten kanskje ikke er helt berettiga. Han er allikevel redd. Våre holdninger formes av utenforliggende ting, men vi har allikevel noen faste holdninger. Islam er blitt en av de klareste symbolske grensedragningene i Europa og Norge. I sin studie av norske ungdomspolitikere erfaring med hets, fant Midtbøen (2017) blant annet at AUF-leder Mani Hussaini opplevde å få hest på grunn av tilhørigheten til islam, på tross av at han faktisk ikke er muslim (Midtbøen 2017: 207). Det er en dominerende tankegang om hvordan en muslim ser ut, og det generaliseres rundt muslimer og «muslimsklignende». Denne generaliseringen skaper utrygghet. Vi får et bilde av islamister. Den symbolske grensedragning som gjøres i forholdet til muslimene er mye basert på frykt for terror og vold. Også Arne uttrykker en bekymring for muslimene etter hva han har lest i media. Han er på samme måte bekymret for volden som blir assosiert med religionen.

Arne: Og vi tar imot både Sunni og Shjia. Og det går sikkert bra så lenge de ikke blir for mange. Men etter hvert vil de ryke i sammen igjen

Arne ser her på samme måte som Suzanne, muslimer som statisk. Noe som ikke kan endre seg. Slik som Selod (2015) poengterer, knyttes det automatiske kjennetegn, også negative til

¹⁵ IS angrep en rekke mål i Paris 13. 11. 2015. 137 ble drept. 22.03.2016 angrep IS tre mål i Brussel. 35 ble drept.

muslimene. Arne er bekymret for at konfliktene han forbinder med muslimer skal bli med til Norge, og Gaupelv.

Suzanne trekker frem at det er særlig muslimer hun er bekymret for, og at det ikke er like farlig med innvandring fra andre områder.

Intervjuer: Er en av dine største bekymringer at det kommer mange eller?

Suzanne: Nei, bekymringen min er... Vi har parallellsamfunn med kinesiske folk i hele verden. De lager ikke bråk. Nei, den største bekymringen min er at det er muslimer. Unge muslimske menn som kommer. Det er min bekymring. Jeg hadde ikke vært så bekymret hvis de var buddhister, for å si det sånn. For det er en annen måte å se verden. Og folk må oppføre seg.

Det er det muslimske aspektet som skaper frykt og bekymring. Som Nils er Suzanne påvirket av ytre kilder som setter rammer for hvem muslimene er. Muslimer blir i slik tilfelle kategorisert i en egen kategori. De havner nederst i hierarkiet av dårlige innvandrere. Den sosiale grensedragningen er hierarkisk, og er med på å definere hvem som har tilgang på goder og hvem som ikke har det (Lamont og Molnár 2002). I dette tilfelle kan dette avgjøre hvem som får opphold og hvem som ikke får det, eller hvem som kan inkluderes i Gaupelv og hvem som ikke kan det.

Barnas beste

Da «flyktningkrisen» ble diskutert mest i media, kunne vi nesten daglig høre historier om barn som hadde mistet foreldrene sine og foreldre som hadde mistet sine barn i overfarten over Middelhavet. Vi så bilder av døde barn i sanden, barn som ble trukket ut av ruiner og små redningsvester som lå igjen i vannet. Samtidig som flyktningene ankom, ble det uttrykt bekymring rundt at det ikke kom så mange barn, mest menn. Skulle vi ikke hjelpe disse barna i nød? I Gaupelv var særlig bekymringen at disse mennene-med sin «problematiske maskulinitet»-truet tryggheten til barna i Gaupelv. På Facebookgruppen til velet rett ved mottaket ble det uttrykt bekymring rundt mottakets nærhet til barneskolen. Var barna deres trygge?

Mottaket lå rett ved barneskolen i Gaupelv, og det var flere som hadde sett noen av mennene fra mottaket henge på fotballbanen på skolen. Mens noen synes det var greit, var det andre som synes det var bekymringsverdig. Margrethe tror det skyldes kulturkræsj. Asylsøkerne ikke enda har lært det hvordan man gjør ting i Gaupelv:

Margrethe: Jeg husker også fra det møtet[informasjonsmøtet] at det var en far som snakka om det å henge rundt barneskolen og sånn og hvem som skal ta tak i det. Og så tenkte jeg etterpå at «vet de egentlig det at det ikke passer seg?» Er det noen som sier det til dem. At i vårt land er det upassende å henge rundt en barneskole hvis man ikke har noe der å gjøre. Og det er det samme hvor man er fra. Det blir sett på som upassende. så tenker jeg at noen må jo si det til de, så de ikke trækker rett i fella. For det hadde vært helt naturlig å være nysgjerrig.

Flere jeg snakket med fortalte om dette. At det å henge på barneskolen etter stengetid er en oppførsel som er utenfor det aksepterte rammene. Jeg har selv heller aldri tenkt på det som problematisk å henge på barneskoler etter stengetid, og over hvor stort et overtramp dette er for innbyggerne. Selv om jeg har kjennskap til mye av diskursen i et lokalsamfunn. Så det var overraskende hvor ofte det kom opp i forarbeidet og intervjuene, og hvor viktig dette var for innbyggerne.

Dette er en sosial enighet mellom lokalinnbyggerne. Det fremmede og utrygge-de problematiske maskulinitetene- går over grensen fra deres faste sted på mottaket til et sted som er forbeholdt barna og deres foreldre. Asylsøkerne har ikke forstått den lokale kontrakten om hva stedene er, og hvor grensene mellom disse arenaene går. Et konkret sted har visse regler for hvem som tilhører og hvilke kulturelle koder som gjelder (Savage et. al 2005: kap 1: 9). Slik definerer stedene også hvilke grupper som tilhører og hvem som havner utenfor, samtidig som denne grensen blir forsterket for å passe på sine egne barn. På samme måte var det problematisk for lokalinnbyggerne å bevege seg med barn, inn i steder som var ment for asylsøkerne.

Suzanne: Jeg hørte at folk var bekymret for barna sine som skulle gå forbi mottaket for å gå på skolen. Og jeg tror folk var bekymret først og fremst for barna sine. Sånn sikkerhet. Folk som ikke turte å sende barna sine på skolen. Det er litt trist at det er barna som risikeres.

Frykten for asylsøkerne gjør at det ikke lenger føles trygt i området rundt asylmottaket. For Suzanne føles det som at barnas sikkerhet ofres for asylmottaket. Barna blir trukket frem som en stor verdi som må beskyttes. De mannlige asylsøkernes tilstedeværelse Tilstedeværelsen på et sted som er ment for barn, følte «out-of-place». Jo sterkere definisjoner det er for et sted, jo lettere er det å definere noe som utenfor, de som ikke passer stedets definisjonsrammer (Cresswell 2004:104). De er en trussel mot sikkerheten, og når det oppstår slik frykt kan det svekke tilhørigheten til stedet.

Samtidig som egne barn var et diskusjonsemne når det var snakk om mottaket, var det også mye snakk om de barna som befant seg på mottaket. Når disse barna har blitt diskutert, har ikke bekymringen vært like stor. Josefine jobbet frivillig på mottaket. Josefine jobber til daglig med barn, og det var disse som var hovedmotivasjon for å jobbe frivillig på mottaket.

Intervjuer: Var det barna som motiverte deg til å melde deg som frivillig?

Josefine: Ja, det var det. Det var det altså. Og i hvert fall når det er de minste barna som man kunne være med. Det var jo små babyer som ble satt i en vogn inne på ett lekerom. Og der lå de. Og det var som... Ingen hørte om de gråt. Så det var veldig. (Pause) Og de barna som var der som kunne snakke og sånn, de var veldig kontaktsøkende og trengte masse omsorg. Og jeg har leika masse med de.

Møtene med barna opplever hun som mer positive og motiverende enn møtene med mennene som hun beskriver som ukomfortable.

Josefine beskriver også at hun kunne få negative tilbakemeldinger fra andre Gaupelvere når hun fortalte at hun var frivillig på mottaket, men at det var færre som var negative da hun forklarte at det var grunn av barna. I lys av denne historien virker det som om det er mindre rom til å være negativ til asylsøkere som er barn. Alder definerer hvilken side av grensen man havner på. Den «gode» eller den «dårlige».

Suzanne har den samme tankegangen, men er allikevel negativ til noen av barna som kommer. Hun har egne grenser for når barn slutter å være barn.

Suzanne: Egentlig, jeg tror ikke de fleste kommer fra Syria. (Ler) Og spesielt ikke barna. Små barn snakker jeg om. For meg så er de som er 15, 16, 17 år gamle, som kommer fra disse områdene, ikke barn i hodet lenger. De er menn. Men det er veldig få kvinner og små barn som kommer. Og det er de som trenger mest beskyttelse, men det er ikke de som kommer. Det er mye unnskyldninger. «Jeg måtte reise, det er så vanskelig og farlig og alt sånn». Også er det mennene som kom først. Men (ler)for meg er det bare en unnskyldning.

Her gjør Suzanne to grensedragninger. For det første, de barna som kommer alene fra Syria som er over 15, kategoriserer ikke Suzanne som barn lenger. De er menn og en del av de problematiske maskulinitetene. De er ikke som barn fra Norge, og blir fortere voksne. For det andre skaper hun også et verdiskille mellom kvinner og barn og menn. I følge Suzanne er det kvinner og barn som trenger mest beskyttelse. Det er de som er de virkelige flyktningene, mens mennene ikke har det samme behovet. Dette illustrerer det komplekse elementet barn

spiller. De har den høyeste flyktningstatusen, men mister som sagt denne når de fyller femten, ifølge Suzanne.

4.2 Innbyggerne

Mye av det som diskuteres i intervjuene omhandler i mindre grad selve flyktningene, men heller grensedragninger informantene drar opp mot de andre innbyggerne i lokalsamfunnet. Mottakets inntog i lokalsamfunnet startet flere diskusjoner mellom innbyggerne, og mange som tidligere ikke hadde uttalt seg om innvandring, følte på behovet for å uttrykke sine meninger. Som tidligere nevnt kan spørsmål rundt innvandring, integrering og asylmottak starte diskusjoner. Det har særlig vært en polarisert diskusjon etter at Europa har møtt på mange utfordringer som økonomiske kriser, økt innvandring og mer globalisering (Thorbjørnsrud 2017:258). Dette har resultert i en økende andel anti-innvandringspartier, som står i konflikt med de innvandringsliberale. Det som diskuteres på nasjonalt nivå påvirker de temaene som diskuteres mellom vanlige folk, men også hvordan det diskuteres. Politikerne setter rammen for hvilke sider det finnes i debatten sammen med media.

Diskusjonene gjorde det klart for innbyggerne hvilke holdninger andre folk hadde til innvandring. Det ble klart hvem som var imot og hvem som var for mottaket. I den offentlige debatten har vi lenge sett et politisk skille. På den ene siden har det i offentlige debatter rundt disse spørsmålene blitt brukt ord som «politisk korrekte», «rasister», «naive» osv. Gullestad (2002) ser at det dikotome skillet i debatten har blitt forsterket og endret. Det er ikke lenger en felles enighet at man ikke skal uttale seg i negative ordelag, og at grensene for hvor negativ man kan være har flyttet seg til en mer aksept for negative ytringer.

Et annet tema som kom opp i dennes sammenhengen er hvordan disse skillelinjene også er fundert i plassen og stedstilhørigheten, i form av skille mellom de nyinnflyttede og de som har bodd i Gaupelv og Nyskred hele livet. Jeg vil videre vise de symbolske grensedragningene som ble gjort av innbyggerne etter at mottaket ble opprettet og hvordan innbyggerne navigerer dem. Disse grensene vil bli sett i lys av lokalmiljøet og naboskapet. .

De «politisk korrekte» vs. «rasistene»

Skillelinjen mellom de ulike politiske standpunktene i innvandringsdebatten fremstår som klar, selv om bildet rundt holdninger er mer komplekst. En relativt stor andel av de spurte i

SSBs holdningsundersøkelse, befinner seg i midtsjiktet i sine holdninger til innvandrere (SSB 2016). Altså er det ikke nødvendigvis slik at de fleste innehar holdninger som er i ytterkanten av skalaen. Samtidig forsterkes dette konstruerte skillet ved at man kategoriserer «den andre» innenfor en kategori med gitte egenskaper. De mer skeptiske har over lengre tid stemplet de mer positive som *politisk korrekte* (Fairclough 2003). De blir av meningsmotstanderne omtalt som naive, løgnere, irrasjonale, emosjonelle og hemmelighetsfulle (Thorbjørnsrud 2017:287).

På den andre siden av debatten befinner de som er skeptiske til innvandring seg, de blir ofte stemplet som *rasister*. Hvor grensen går for å bli kalt rasist har ifølge Gullestad (2002) endret seg. Hun viser hvordan de som før havnet i denne kategorien viser til mye verre tilfeller for å unngå å få stempelet *rasist* (Gullestad 2002:196). Thorbjørnsrud (2017) finner i sine intervjuer med innvandringskritiske, at de føler stempelet rasist kommer veldig lett om de ytrer seg negativ. Dette er et skille som brukes i den nasjonale og internasjonale politikken og kan også spores i diskusjonene Gaupelverne har seg imellom når de diskuterer mottaket.

Siv illustrerer hvordan skillet går i Gaupelv dette:

Intervjuer: Tror du det er vanskelig å diskutere sånne ting [mottak og innvandring] siden dere bor i samme nabolag? Du sier at man møter hverandre med hundene og sånn?

Siv: Nei, egentlig ikke. Egentlig ikke, men jeg tror det er vanskelig å diskutere fordi det engasjerer så veldig. Og fordi jeg føler det er sånn at enten er du for eller så er du imot. Det er nesten ikke noe mellomting der. Enten så skjønner du at de fleste trenger hjelp, eller så er du veldig skeptisk og (pause) det er veldig sånn polarisert da, og da er det i utgangspunktet vanskelig å diskutere. Fordi da blir det veldig store motsetninger liksom. Så tror jeg egentlig det er derfor vi ikke har diskutert så mye, fordi vi skjønner at det ikke kommer så mye godt ut av det. (Ler)

Siv synes det er vanskelig å snakke med andre i Gaupelv om mottaket fordi posisjoneringene «for» og «imot» er såpass polariserte at det skaper konflikt. Som i den nasjonale debatten, føles det som det er et skarpt dikotomt skille. Siden skille er så sterkt er faren for konflikt ved debatter også større. Slik som i den nasjonale debatten skaper temaet ofte engasjement blant borgere gjennom politikk og medias søkelys (Waldahl 2007:150). Når sakene skaper mer engasjement, er det også flere borgere som deltar i diskusjonen. Slik kan også risikoen for konflikt øke, da folk går fra de private holdninger, til de mer offentlige uttalte meninger (Waldahl 2007:64). På grunn av dette tror Siv at innbyggerne prøver å unngå samtaletemaet for å forbigå en konflikt som kan ha en konsekvens for det «gode naboskapet i senere tid (selv

om det jo oppstod noen konflikter jeg skal se på i neste kapittel). Siv viser også tegn til den samme dikotome skillet selv, hvor hun står på den siden som «skjønner» at man må hjelpe, mens motstanderne på den andre siden mangler kunnskap. Mangelen på kunnskap er med på å klargjøre grensene opp mot de andre i debatten.

I intervjuet med Thomas kommer det tydelig frem at han synes mange av innbyggerne i Nyskred er «rasister», en holdning til innvandrere som står i kontrast til hans egen. Dette skillet mellom de innvandringspositive og de innvandringsnegative påvirker tilhørigheten til stedet:

Thomas: ... Det er nesten så er jeg litt flau over å bo her[Nyskred].

Intervjuer: Ja, Hvordan da?

Thomas: Ehm. Jeg vet ikke helt. Jeg har ikke reflektert så mye over det. Men når jeg er med venner og sånn fra andre steder, så sier jeg ofte at jeg bor i byen. Jeg sier nesten aldri at jeg bor i Nyskred. Og hvis jeg sier det så bare «det er bare et par minutter fra byen uansett liksom». Ehm.(Pause) Men jeg tror det er forskjellen mellom by og tettsted-kulturen på en måte.

Han identifiserer kommunen Nyskred med lettere rasistiske holdninger, og ønsker ikke å identifisere seg med den plassmyten han føler de utenfor har tillagt stedet. Plassmyten fungerer i dette tilfelle som et redskap for å kategorisere steder og dets innbyggere med visse holdninger (Danielsen 2006:47). Denne myten han får fra de som bor i byen gjør at han ikke ønsker å identifisere seg med stedet, og velger derfor å si at han kommer fra et annet sted. For Thomas er det et klart skille mellom han og de han henger med i byen, og Nyskrederne som han ikke ønsker å identifisere seg med. Han har liten kontakt med folk fra samme kommune, utenom jobben, og han føler ikke at han passer helt inn med sine liberale holdninger.

Samtidig har Thomas allikevel en viss tilknytning til stedet. Selv om han ikke vil identifisere seg med de lettere rasistiske holdningene han forbinder med Nyskred, så er han veldig imot at høyreekstreme krefter skal få ta plass i lokalsamfunnet hans. De hører ikke hjemme i hans syn på Nyskred. Stedstilhørigheten er dermed knyttet til annet enn innbyggerne (Gustafson 2014). Sånn sett er ikke tilhørigheten helt fraværende og synet på Nyskrederne bare utelukkende negativt.

På den andre siden av den innvandringspolitiske dikotomien befinner Suzanne seg. Hun er oppgitt over alle som skal være så «politisk korrekte» og som ikke ser problemene som oppstår med økt innvandring fra Syria til Europa:

Intervjuer: Tror du det er mange som er redde for å bli oppfattet som rasister?

Suzanne: Ja, helt sikkert. Det er et ord som ikke har noe med situasjonen å gjøre lenger. Jeg føler at rasist og islamofob, som vi hører mye om i dag, det har ingenting å gjøre med problematikken. Det har med oppførselsproblematikken å gjøre. Men det er så lett for disse som vil være politisk korrekte å bruke det [ordet rasist]. At disse som er skeptiske og føler at oppførselen [til innvandrere] er dårlig. At de blir stemplet med «Å, du er rasist og du er islamofob». Du kan kalle meg det hvis du vil være politisk korrekt. At jeg er rasist og islamofob, jeg føler ikke det i det hele tatt. Jeg bryr meg ikke om hvordan folk ser ut og hvor folk kommer fra. Men folk må oppføre seg og respektere andre.

Suzanne føler seg plassert inn i en kategori hun ikke kan identifisere seg med. Hun opplever ikke sin skepsis som rasisme fordi hun ikke dømmer på bakgrunn av utseende og landbakgrunn, slik som den «tradisjonelle» forståelsen av rasisme er. De som definerer henne som rasist er «politiske korrekte». Ved å trekke symbolske grenser opp mot de som selv lager grenser, fjerner hun også virkningen av det. Fairclough (2003) beskriver hvordan merkelappen politisk korrekt bidrar til å fjerne legitimiteten til argumentene til venstresiden. De politisk korrekte er for Suzanne «journalister på Frogner» som ikke selv må føle på det å ha flyktninger i nærområdet. Hun beskytter sitt nærmiljø og sin posisjon, og ønsker ikke at de som ikke har forståelse for stedet skal komme og fortelle hva hun skal mene. Dette minner om Sykes og Matzas (1954) nøytraliseringssteknikk *fordømmelse av de fordømmende*. Hun beskylder de som kategoriserer henen for rasisme, for *politiske korrekte*. Slik kan hun unngå å føle seg stemplet som rasist.

Disse skillelinjene som kommer så tydelig frem i diskusjonene rundt mottaket bidrar også til at det avdekkes ny informasjon om naboene. Det er for noen av mine informanter vanskelig å forholde seg til at noen i nærmiljøet kommer med «rasistiske» utsagn, ettersom de skal leve videre sammen. Samtidig er det også vanskelig å være positiv. Slik som Margrethe opplever det å være et argument for at man ikke bryr seg nok: *Det er liksom sånn at man omtrent er en dårlig mor fordi man ikke er bekymra for barna.*

For å unngå å havne i en av kategoriene «rasist» eller «politisk korrekt» tar informantene ulike strategier. De unngår å snakke om temaet med folk de vet har andre holdninger, de

skyver på grensen og skaper egne identiteter (slik som Suzanne) og de bruker nøytraliseringsteknikker. Suzanne nøytraliserer sine holdninger slik at hun ikke blir kategorisert som rasist. Et annet eksempel på dette er hvordan Josefine nøytraliserer sitt eget standpunkt for å unngå å havne innenfor en av kategoriene.

Intervjuer: Tenker det kanskje ikke er lov til å være negativ til disse tingene? (mottak og innvandring) Eller omvendt for eksempel? Siden du sier at du sier det kanskje er litt vanskelig å fortelle at du var frivillig til folk som var negative. Er det fordi du var redd for å bli sanksjonert?

Josefine: Nei, jeg var ikke redd for at de var negative til at jeg hjalp flyktningene i den krisa på en måte. Det var jeg ikke redd for. Men jeg det var mer det at jeg ikke gadd å annonsere det fordi det virker litt sånn derre (gjør til stemmen) «jeg jobber som det, studerer det» da ble det litt mer sånn at jeg ikke gadd å annonsere det på den måten, men med en gang det dukka opp noe om flyktningmottaket i en samtale blant venner eller kollegaer eller sånne ting, så var jeg alltid aktiv i det og fortalte at jeg jobba der og. Og da var det som regel da, alltid positive respons da. Men så har jeg skjønt i etterkant at de har pratet negativt om mottaket og da skjønner jeg at de egentlig er negative til at folk bidrar der og på en måte.

Josefine bruker en nøytraliseringsteknikk her for å vise at hun ikke tror hun er bedre enn de andre hun snakker med. Hvis det sammenlignes med nøytraliseringsteknikken til Suzanne kan man tenke dette som et forsøk på å ikke bli stemplet som naiv eller politisk korrekt av de som er litt mer innvandringsskeptiske. Det at hun heller ikke fremhever at hun studerer, som også er problematisk å trekke frem i samtaler med noen av innbyggerne i Gaupelv, kan tyde på at hun ikke ønsker å virke bedre enn andre. Mens Suzanne overfører skyld til andre, velger Josefine å trekke frem arbeidet med barn og andre aspekter som ikke støter de som er negative til asylsøkerne og mottaket. Sykes og Matza (1957) identifiserer fem nøytraliseringer.¹⁶ Josefine fornekter både skade og offer. Det er ikke nødvendigvis slik at dette kan overføre direkte til Sykes og Matzas teknikker for å nøytralisere kriminalitet, men Josefine skisserer et miljø som ser på hennes frivillige arbeid som en trussel mot lokalsamfunnet. I verste fall kan hun risikere å bli støtt ut av samfunnet hvis hun havner i grensen *politisk korrekt*.

Hun forteller videre hvordan hun håndterer dilemmaet med å stå mellom to posisjoner:

Josefine: Men det er veldig sånn at jeg ofte har forsvart meg med det [å jobbe med barn]. Jeg forklarer hvorfor jeg er der, at jeg er der for barna gjerne, og at de er uskyldige oppe i det her. Og at jeg har begynt å jobbe der fordi jeg ønsket å oppleve

¹⁶ Se alle nøytraliseringer på side 17-18

det jeg selv har tenkt på. Og for og ikke å snakke før jeg veit da, på en måte. Og da har jo folk skjønt mere hvorfor. Da har jeg ofte sagt at opplevelsen min har vært sånn og sånn og da får de kanskje bekrefte sine fordommer. Og da er det veldig tilfredsstillende for folk og da er det liksom greit at jeg jobber der. Så jeg har jo vært en sånn forsvarsmekanisme for meg og da. Og kanskje liksom si noe negativt om det. Så er det liksom greit. det er kanskje litt sånn teit, men det er sånn menneskelig mekanisme tror jeg. (Ler)

Hun fremhever de «gode» flykningene som ble diskutert tidligere i kapittelet, samtidig som hun bekrefter deres fordommer mot mennene som er der. Slik bruker hun de etablerte grensedragningene i lokalsamfunnet for å passe inn og balansere ønsket om å jobbe frivillig og være en god Gaupelver. Hun opprettholder båndet med lokalsamfunnet, samtidig som hun kan forsvare egen identitet. Hun unngår dermed den kategoriske identiteten *politisk korrekt* (Andersson 2005:349). Hun jobber derimot med sin *personlige identitet*, som jeg skal snakke mer om i kapittel 6.

De fastgrodde

I mitt materiale kommer det videre frem at det også finnes et skille mellom innbyggerne i Gaupelv som baserer seg på botid. Noen av informantene forteller at det er forskjell mellom de som har bodd i Nyskred hele livet og de som er innflyttere. Et slikt skille er ikke noe nytt. Det foregår en evig prosess med hvem som tilhører et sted, slik som Gaupelv, og hvem som ikke hører til (Cresswell 2004).

Nils: Det er jo litt sånn at det er en egen klan for de som er innfødt Gaupelver, Og så har du de som har innflytta da. Så de er veldig på det der at du er ikke Gaupelver før du er tredjegerasjon.

Her viser Nils til en symbolsk grense mellom de som har bodd i Gaupelv hele livet og de som er tilflyttere. Nils og kona Sara forteller at det kan være vanskelig å komme inn i miljøet som tilflytter, selv om de nå har bodd der i 15 år. Denne grensen ligner mye på den som blir dratt opp mot asylsøkerne. Også de nyinnflyttede blir plassert i en annen kategori. Nils forklarer dette med de innfødtes trange syn på hva som kreves. Man må bo der i mange generasjoner. For de som har bodd på stedet hele livet og har hele sitt sosiale nettverk der, vil tilhørigheten til stedet være basert på relasjoner, tradisjon og vaner (Gustafson 2014:39). Det vil derfor være vanskelige for nyankomne å bli integrert i lokalsamfunnet, nettopp fordi grensene er så etablert.

Samtidig finner nyere studier at de nyinnflyttede kanskje også kan ha en fordel sammenlignet med de innfødte (Savage 2005). De som har sterk sosial tilknytning til et sted, kan ha problemer med endringer i stedet, fordi de ikke like lett klarer å tilpasse seg. Der har tilflyttere et fortrinn-ved at de lettere kan tilpasse seg endringene. De nyinnflyttede har en annen tilhørighet til stedet. De har tilhørighet til flere steder og velger bosted etter livssituasjon, uten å være bundet til ett sted (Gustafson 2014).

En som har bodd i Gaupelv hele livet er Josefine. Som beskrevet tidligere sliter hun allikevel med å tilpasse seg Gaupelverne etter at hun tok høyrere utdanning i byen. Josefine trekker en linje mellom det å ha bodd lenge i Gaupelv og det å være innvandringsfiendtlig. Hun trekker paralleller mellom de som har bodd lenge i Gaupelv og det å ha lavere utdanning og mangle kunnskapen om innvandrings spørsmål. De som har flyttet på seg, bodd i byen, som pendler til jobb og har høyere utdanning har derimot et bedre utgangspunkt for å uttale seg om asylmottaket. Som Josefine sier det:

Josefine: ja, vi er nok litt sånn kanskje bondeknøler. Det er vi nok, men samtidig så er vi jo veldig sånn(pause). Veldig mange jobber jo i byen også. Utdanning er jo veldig utbredt nå da. Så det er jo veldig mange utdannede i Gaupelv. Eller jeg føler det har noe med saken å gjøre da. Altså kunnskap om ting rett og slett. Aviser er mye mer tilgjengelig. Det er lettere å søke opp informasjon før man uttaler seg om ting enn det man kunne før da. Jeg føler kanskje Nyskred har vært mere negative til det[asylmottak] enn byen, som er så vant til dette fra før av. Men det tror jeg nok er en forskjell. Men samtidig så burde man jo kanskje egentlig ha nok kunnskap til å ikke være så useriøs. Men ja, vi har visst noen av dem også. Mange av de egentlig.

Intervjuer: Du tenker folk blir mer positive med utdanninga da for eksempel eller?

Josefine: Ja. Eller det at man ikke har grodd fast et sted da. Sånn som damene som har jobba på gamlehjemmet har vært supernegative til det. Og jeg vet at de har jobba der i 40 år på den avdelinga blant annet. Og så tenker jeg at dere har bygd en negativ kultur og står fast der (slår i bordet for å understreke poenget). Og da blir det sånn ikke sant. Så tenker jeg litt at det har med hvor man jobber og hva man har gjort i livet som gjør at holdningene utvikles den eller den retninga da, eller bare står der.

Josefine drar grenser mellom de som reiser ut av byen og har høyere utdanning, og de som har bodd hele livet sitt i Gaupelv og har «grodd fast». De som har grodd faste er skeptiske til forandringer, slik som innvandring, og hun ser at det er særlig de eldre som er skeptiske til mottaket. Hun trekker linjer mellom «bondeknøler» og det å ha rasistiske holdninger. I Nyskred har man den siste tiden fått flere innflyttere og flere med høyere utdanning. Det som

har bodd der hele livet kjenner på denne endringen og føler seg truet. Hvis man er for tilknyttet vil det være vanskelig å forholde seg til endringer, særlig vil dette gjelde de eldre innbyggerne. Gaupelv har endret seg mye de siste årene.¹⁷ Kombinasjonen av økt innvandring, flere innflyttere, endret klassesammensetning og færre lokale bedrifter gjør det vanskelig for de «fastgrodde» å følge endringene. Som en forsvarsmekanisme har grensene mellom de som tilhører og de som ikke gjør det kanskje blitt tydeligere.

Det er disse grensedragningene Josefine føler på når hun ikke kan fortelle om det frivillige arbeidet på mottaket eller studiene sine. Selv om Josefine trives i Gaupelv og identifiserer seg med stedet føler hun seg distansert fra mange av de fastgrodde. Dette minner mye om det identitetsarbeidet barn av innvandrere må gjøre for å finne en plass mellom foreldrenes kultur og den norske. En måte å håndtere dette er å skape egne identiteter mellom grensene (Midtbøen 2016:13). Josefines identitet eksisterer kanskje et sted mellom de fastgrodde og innflytterne. Dette vil kanskje endres jo lenger hun bor der, og jo mer hun blir knyttet til lokalsamfunnet igjen. Jo mer etablert et stedet føles, jo viktigere vil relasjonene være i et lokalsamfunn (Kjeldstadli 2008:68).

Også Thomas snakker om de fastgrodde.

Intervjuer: Møter du mye rasistiske kommentarer? Føler du det er mye av det i Gaupelv?

Thomas: Ja, i motsetning til andre steder liksom, så er jo dette det mest. på en måte, ikke det at det er en haug med rasister i Nyskred. Men det er jo det minst kosmopolitiske stedet sammenlignet med London og byen. Det er en skikkelig kontrast. Jeg tror ikke vi er så ille som, hutteheita liksom. For jeg ser jo at desto mere man blir eksponert [for innvandring] liksom, desto mindre rasisme er det. Men det er jo definitivt mere (pause) nesten isolerte holdninger her liksom i forhold til (pause) Eh ja. Liksom folk bruker n-ordet og det er litt sånn de mot oss

På en lignende måte som Josefine trekker Thomas linjer mellom det å være skeptisk og det å komme fra bygda. Thomas har bodd i byen og i utlandet, og føler at Nyskred er det minst kosmopolitiske av de stedene han har bodd. De som bor her har liten kontakt med innvandrere. Derfor opplever han også at Nyskred er det stedet hvor han har bodd som har mest rasisme. Han sier senere at han derimot tror det er enda mer rasisme i steder som er mer i «huttheita». Jo mer på «landet» man er og jo lenger man har bodd på stedet, jo større

¹⁷ Se figurer side 5 og 6

sannsynlighet er det for at du er rasist ifølge Thomas. Holdningene blir isolerte i Gaupelv, fordi de ikke blir eksponert nok for innvandring og andre impulser. Slik som Allports(1954) kontakthypotese (som jeg skal snakke mer om i kapittel 6), tenker Thomas at mer kontakt skaper en større aksept for innvandrere.

Thomas: Også sier folk sånn at det «er for mange» og sånn «de mot oss» og at miljøet blir på en måte utvanna. Men jeg tror også mange gamle folk har vært veldig sånn på at «nå kommer det så mange som flytter hit fra byen» og sånn ikke sant, og «prisene blir så høye». Så det er kanskje det at det er forandringer. Nyskred blir mere sentralisert.

Frykten for endringen av det faste miljøet i Gaupelv er bekymringsverdig for de som har bodd der lenge. Dette tror Thomas særlig gjelder de som har bodd her hele livet og de som er eldre av befolkningen., Han sier at yngre folk gjerne er mer åpne og mindre direkte hatefulle. De «fastgrodde» Thomas trekker grenser opp mot, er fanget på eget sted. Frustrasjonen for alle endringen som har skjedd i Nyskred har bygd seg opp over lang tid. Når så asylsøkerne kom, var det symbol på enda en endring, og ifølge Thomas kokte frustrasjonen over for mange. Skepsis til mottak kan også knyttes til fenomenet *not-in-my-backyard*. Det oppstår uenigheter om hvilke verdier som er viktige i bygda og hva bygda skal være i fremtiden (Dragsland et.al 2010: 65). uenigheten skaper konflikter rundt om endringer i bygda skal godtas. Slik føler også *de fastgrodde* på et overtramp over sine verdier og tanke rom hva bygda skal være.

Frykten for det ukjente blir her av de som er mer positive til mottaket, satt sammen med mangel på kunnskap og at de omtrent har grodd fast på stedet. Mobilitet blir sett på som et gode for og «forstå». De som havner i kategorien «fastgrodde» mangler utdanning, verdenserfaring og kunnskapen til å forstå endringene. Slik kan de innvandringspositive forklare innvandrings skeptiske holdninger på hjemstedet, og samtidig beholde stedstilhørigheten og relasjonene til naboene.

Oppsummering

Jeg har i dette kapittelet skissert de ulike grensedragningene som kommer frem i Gaupelv. Det gjøres grensedragninger opp mot asylsøkerne hvor noen havner i kategorien «gode» innvandrere, mens andre havner i den «dårlige» kategorien. Kvinner og barn trekkes frem som asylsøkere med et større beskyttelsesbehov, mens menn og muslimer er en trussel mot tryggheten i Gaupelv. I forbindelse med diskusjonene som oppstod i kjølevannet av asylmottakets ankomst i bygda, oppstod det også grensedragninger mellom innbyggerne. Det

trekkes grenser mellom de “de politisk korrekte” og “rasistene”. Grensen mellom nyinnflyttede og de som har bodd i Gaupelv hele livet forsterkes også, og det dras paralleller opp mot hvem som er innvandringsnegative. Grensene har kanskje alltid vært der, men de har nå blitt tydeliggjort og forsterket, og skaper potensiale for nye konflikter og diskusjoner mellom innbyggerne.

5 Diskusjonsarenaer og lokal ytringsfrihet

Mottakets tilstedeværelse åpnet opp for en diskusjon i lokalsamfunnet. Samtidig åpnet det en Pandoras eske av holdninger som ble utgangspunkt for konflikter i bygda. Med ett var en nabo «rasist», eller så ble plutselig noen i nabolaget mer opptatt av å være «politisk korrekt» enn å «se sannheten i øynene».

Det var usikkert om turstien fortsatt var like trygg og hvem det var som kom til å bo på mottaket. Kom det mest menn? Hva med barna, ville de være trygge så nærme asylsøkerne? Og på den andre siden -hvordan kunne man hjelpe asylsøkerne? Hvordan kunne man fortelle venner at man var frivillig på mottaket uten å virke som man trodde man var bedre enn de andre i bygda? Dette var noen av de spørsmålene som førte til diskusjoner i Gaupelv, Nyskred og i nabolaget rundt mottaket. Disse dannet også noe av grunnlaget for at grensedragningene i Gaupelv ble tydeligere.

Diskusjoner er preget av at ulike opinioner står opp mot hverandre og diskuter ulike tema og spørsmål på ulike arenaer. *«Essensen i opinionsdannelsen er den meningsdannelse som finner sted når borgerne orienterer seg i samfunnet, tar stilling til aktuelle spørsmål, og gir sine standpunkter til kjenne innenfor en sosial kontekst som medvirker i utformingen av opinionen»* (Waldahl 2007: 10).

For å ha produktive diskusjoner forutsettes det at det eksisterer ulike arenaer som aktørene i opinionsdannelsen må ha tilgang til (Waldahl 2007: 37). De må være åpne for diskusjoner og for organisering. En slik Agora vil i dag være alt fra kafeer og kommentarfelt på nettet, til aviser og tv-sendte debatter. En slik diskusjon forutsetter også at det er allment akseptert å fremme sine meninger på bekostning av andres (Waldahl 2007: 46). Debatten er en konkurranse om å få frem sine meninger på en best mulig måte, samtidig som det er statlige aktører som kontrollerer at samarbeid, enighet og kompromiss kommer gjennom. Slik sett er opinionsdannelsen grunnlaget for et fungerende demokrati. En debatt vil aldri kunne eksistere uten motsvar. Jo mer resonans en debatt har, jo mer populær vil debatttemaet være (Andersson m.fl 2012: 59). Hvis debatten ikke blir møtt med motsvar, vil den mest sannsynlig forsvinne etter en tid.

Og det er slike arenaer jeg har lokalisert i datamaterialet om Gaupelv. Temaet skapte engasjement, og derfor også debatter på ulike nivåer og arenaer. Motsvarene kom også, men som jeg skal vise var det også ønske om å stilne debatten ved å la være å gi motsvar.

Forrige kapittel viste de viktigste grensene som ble dratt blant innbyggerne i Gaupelv. Dette kapittelet vil vise hvor og hvordan disse skillelinjene ble brukt i diskusjonen om akuttmottaket i Gaupelv. I dette kapittelet ser jeg på diskusjonsarenaene i lokalsamfunnet som ble brukt til å diskutere mottaket, og hvordan diskusjonen utarter seg forskjellig i de ulike arenaene. Jeg vil også fremheve i strategiene innbyggerne benytter seg av i de ulike arenaene. Uten en åpen diskusjon rundt disse tingene, vil da lokaldemokratiet bli bevart?

Først vil jeg beskrive opplevelser fra informasjonsmøtet om mottaket og hvordan det foregikk, deretter hvordan mottaket ble diskutert i lokale medier og hvordan de nasjonale mediene påvirket debatten på lokalt nivå. Til slutt vil jeg beskrive hvordan diskusjonene foregikk mellom naboene gjennom møter i nabolaget og diskusjoner på sosiale medier. De ulike analysene vil bli sett opp mot ulike strategier innbyggerne har, hvordan forrige kapitels grensedragninger blir brukt og hvilke særtrekk hver arena har.

5.1 Informasjonsmøtet

Da det var bestemt at det skulle bli opprettet et akuttmottak, tok det ikke lang tid før kommunen holdt et informasjonsmøte for lokalbefolkningen i Gaupelv. På møtet var også representanter for politi og brannvesen og mottakseierne. Det var åpent for alle, og ble i ettertid lagt ut på videotjenesten Youtube. Det var 200 oppmøtte som hovedsakelig var folk fra området rundt mottaket. Møtet var en anledning for mange til å stille spørsmål og gi uttrykk for sine bekymringer. Det ble også i etterkant av dette møtet holdt et frivillighetsmøte. Dette kom i stand etter at flere på informasjonsmøtet uttrykte et ønske om å bidra med alt fra frivillighet til å bake kake til beboerne på mottaket. Det frivillige arbeidet på mottaket ble for det meste gjennomført av engasjerte borgere i kommunen. Dette var likt med mye av den frivilligheten som ble sett andre steder i landet. Flere ildsjeler, i form av enkeltpersoner stod bak det frivillige arbeidet, ved siden av etablerte organisasjoner (Fladmoe et. al 2016).

For mange var dette den første gangen de fikk kokret informasjon om beboerne på mottaket. Det hadde likevel blitt skrevet litt om mottaket i lokalavisen før det kom, og det ble også delt informasjon om møtet mellom naboer og på Facebookgruppa til velet. De som bodde nærmest

mottaket fikk også egen informasjon om møtet, mens de som bodde lenger unna måtte få denne informasjonen gjennom lokalavisa eller bekjente. Det vars knapp tid mellom annonseringen av møtet og selve møtet, noe som kan ha påvirket hvor mange som kom. Tidligere forskning viser at det er viktig å få til et godt samarbeid mellom lokalsamfunn og mottak så tidlig som mulig da dette vil prege forholdet i senere tid (Drangslund et.al 2010:40). Hvis det er for dårlige samarbeid kan dette skape konflikt. Som Drangslund et.al (2010) finner i sin rapport er det viktig å gi info om driften, hvem som kommer og skape arenaer hvor folk kan fremme kritikk (Drangslund et.al 2010:66). Mine informanters uttalelser ser ut til å støtte Drangslunds funn. Som flere av informantene mine påpeker var det en anledning til å uttrykke bekymringer og få svar på disse fra offentlige ansatte. På den måte føler alle seg hørt.

Med utgangspunkt i forrige kapitells grensedragninger er særlig de «problematiske maskulinitetene», «problematiske islam» og «de fastgrodde» relevante for denne diskusjonsarenaen. Det ble ytret bekymringer for mennene som kom og hvorvidt de var en trussel mot spesielt barna. Det var også vanskelig for deltagerne at ingen kunne si med sikkerhet hvem asylsøkerne var og hvor de kom fra.

Intervjuer: Tror du folk ble mer skeptiske av at de selv ikke fikk være med på å bestemme?

Margrethe: (Pause) Ja, hva skal man si. Altså jeg vet at det var litt betent det her med at det er så nærme en barneskole og det kommer veldig mye opp sånn «kommer du og følger barna mine til skolen eller «nå må jeg slutte i jobben for at jeg må sånn og sånn». Men jeg tror kanskje at det møtet hjalp litt. At folk fikk lov til å slenge ut av seg litt. Og jeg synes jo både politiet, brannvesen og helsevesenet svarte veldig bra for seg. Og mottakseier svarte veldig bra seg. Det var litt ekstra spesielt mitt oppi det her med hva bygget hadde blitt brukt til. Og det kom jo frem ting der som nok ikke mange hadde tenkt over. Eller vi er jo godt opplyste om at UDI betalte mye penger og at ting ligger i penger. Så jeg tror det hjalp litt, at man fikk blåst ut, ja. For jeg følte at etter det, så roa det seg litt.

Intervjuer: Du følte at folk sluttet å spekulere?

Margrethe: Ja. litt mindre synsing og «å nei. Dette kommer ikke til å gå, skal vi selge eller skal vi ikke» og liksom ja. Litt sånn.

Intervjuer: Hvor følte du mest på det? når du prata med folk, eller sosiale medier eller?

Margrethe: Det var vel når jeg prata med folk. De som jeg kjenner personlig som veldig i utgangspunktet negative, de fikk på en måte roa seg litt.

Her er det tydelig at en del av bekymringene forsvinner etter kontakt med myndighetspersoner. Det å føle seg hørt av myndighetene er en av grunnsteinene i demokratiet (Waldahl 2007:9-10). Hvis politikernes beslutninger ikke er fundert i folkets opinion, vil det åpne opp for et autoritært styresett. Derfor må det eksistere slike arenaer som er åpne for at publikum kan uttrykke sine meninger, og et informasjonsmøte er et godt eksempel på et slikt møte mellom myndigheter og folket. I Margrethes krets ser det ut til å ha roet ned en del av bekymringene, selv om det i mitt datamateriale kommer frem at tanken om blant annet de «problematiske maskulinitetene» og «problematiske islam» vedvarte. Det roet ikke ned alle bekymringene for alle innbyggerne. Men det kan virke som at mye av bekymringen for «barnas beste» ble roet ned for en del innbyggere.

Basert i denne historien fra informasjonsmøtet, er det tydelig at flere av bekymringene ligger i stedets nye funksjon. Fra å ha vært et bygg som lokalbefolkningen har brukt på fritiden, ble det et hjem for fremmede som kommer utenifra. Det blir sånn sett et dobbelt fremmed element som endret stedsfølelsen. Innvandring kan i utgangspunktet true følelsen av hva stedet er for innbyggerne, da det plutselig er noen andre som skal være med å definere stedets betydning (Cresswell 2004: 76). Det er såpass mange fremmede elementer for lokalinnbyggerne i denne situasjonen, at de trenger hjelp av utenforstående for å definere og mediere. Nærheten til barneskolen er også med på å forsterke den symbolske grensedragningen som jeg skisserte i forrige kapittel, man ser ut til å bruke barna som en forklaring på ens redsel.

Som en åpen offentlig arena er hovedfokuset kommunikasjonen mellom myndigheter og lokalbefolkningen, ikke mellom innbyggerne. Samtidig var dette en arena hvor det kom frem et tydelig skille mellom de som var for mottaket og de som var mot i lokalbefolkningen. Noen av deltagerne på møtet kom med relativt negative kommentarer, og var ganske rett frem i sine bekymringer. Det som ble uttrykt var støtende for noen av tilhørerne på møtet, deriblant noen av mine informanter. Det var også mange som ikke ønsket å uttrykke seg på møtet i frykt for å støte noen. De som var negative fikk også motsvar fra andre i publikum. Det oppstod diskusjoner uten at det oppstod konflikter siden myndighetene modererte diskusjonen.

Margrethe var fornøyd med den informasjonen hun fikk fra kommune og mottaksledelsen, mens andre jeg snakket med var misfornøyde. Suzanne gikk glipp av møtet og synes det gikk alt for kort tid fra de fikk beskjed til møtet ble holdt. Arne var på sin side misfornøyd med svarene som ble gitt. Han føler at informasjonen var for vag og at de som kom fra mottaket og kommunen ikke svarte tydelig.

Arne: Nei, altså de som var ifra det offisielle Nyskred, og det offisielle Norge, de var litt sånn (pause). På et spørsmål så var det «det får du ta», «nei jeg tror det er bedre du tar det». De skjøv på det.

Svarene fra myndighetspersonene var ikke konkrete nok for at alle ble fornøyd. Det er bra med slike arenaer for å skape et bedre forhold mellom innbyggerne og mottaket, men hvis de svarene som blir gitt ikke er tydelig nok, kan det mest sannsynlig miste den brobyggende effekten. Misnøye til myndigheter kan komme til uttrykk hvis befolkningen ikke føler at det er kommunikasjon mellom borgere og myndigheter.

Som Siv sier: *«det var folk fra begge sider egentlig, så det var høy temperatur, men det tok ikke helt av»*. Denne arenaen syntes å ha fungert når det gjelder å la begge sider få uttrykt sine meninger, med mottaksledelse og kommunen som en megler i midten. Informasjonsmøtet kan være viktig med tanke på resonans. Det skapes en resonans mellom innbyggerne og myndigheter og mottaket i settingen. Både de som var positive og de som var negative til mottaket fikk et svar på sine bekymringer, og fikk dermed en gjenklang i debatten. Selv om fraværet av resonans kan stilne debatten, ser det ut og i dette tilfelle å bidra til å berolige kritiske stemmer og samtidig samle og styrke de som ønsker å være frivillige. Det kan dermed argumenteres for at akkurat denne diskusjonsarenaen gir beboerne en følelse av at lokaldemokratiet fungerer og at ytringsfriheten får utspilt seg. Akuttmottaket kom til bygda uten at lokalbefolkningen hadde noe de skulle sagt, det var derfor viktig å skape en følelse av at de ble hørt av myndighetene. Som Sara sier: *Og i Nyskred liksom, det ble så ordentlig. Ja ordentlig lokaldemokrati.*

5.2 Media

Nasjonale medier

Nasjonale og internasjonale medier har vært med på å sette dagsorden når det kommer til «flyktningkrisen». I løpet av 2015 var det 1539 saker i norske medier som brukte ordet

«flyktningkrise» (Atekst søk 7.3.17). Diskusjonen foregikk daglig i aviser, tv-debatter og i radio. Her hjemme fikk vi rapporter fra Sør-Europa, med bilder og reportasjer som viste folk på flukt. Det hele eskalerte da vi fikk se bilde av en liten gutt som lå død i sanden. Som dagsordensetter er disse medieoppslagene med på å legge grunnlaget for hva som diskuteres og for hva folk kan feste meningene sine til (Waldahl 1997: 18). Det som skjer i nasjonale medier blir også diskutert på lokalt nivå og har implikasjoner for hvordan Gaupelverne forholder seg til mottaket i kommunen.

Opinionsdannelsen påvirkes på to nivåer. På mikronivå hvor interesser og personlige erfaringer ligger til grunn for meningene, og på nasjonalt nivå gjennom politikk og media (Waldahl 2007:10). Mine informanter diskuterte de internasjonale hendelsene på et lokalt nivå. De oppfatningene og inntrykkene enkeltpersoner velger å se på som legitime i media, former den holdningen de har til flyktningene som kommer til mottaket og Gaupelv. Det er disse holdningene som ofte er grunnlaget for at folk blir skeptiske og føler frykt for de «problematiskene mennene». Men det er også inntrykkene fra media som skaper den sympatien med barn som jeg beskrev i forrige analysekapittel. Media påvirker dagsorden gjennom sin utvelgelse av hvilke saker som står på forsiden men også hvordan de diskuteres, gjennom fremstilling. Slik kontrollerer de også politikernes tilgang til velgerne som mellomaktør, ved at de har en utvelgelsesmakt når det gjelder hva slags politikk velgerne gjøres oppmerksomme på (Waldahl 2007: 200-201).

Suzanne synes fremstillingen fra nasjonale medier var for ensidig:

Suzanne: I begynnelsen var det helt sykt. Det var full propaganda. De journalistene de (pause). Jeg tror ikke de har gjort en journalistjobb. De har gjort en propagandajobb. Og er du journalist så må du snakke om fakta og være nøytral. Og de var ikke nøytrale i det hele tatt.

Suzanne gjør koblinger mellom de «politisk korrekte» som hun snakker om tidligere i intervjuet, og journalistene. På den måten velger hun å anse informasjonen som kommer fra norsk media om flyktningssituasjonen som holdninger, heller en fakta. Ved å bruke ordet propaganda, er media blitt et verktøy for venstresiden for å dra løgnen inn i politikken.

På den andre siden av samme problematikk står Thomas, som er bekymret for at mediedekningen kan fungere som skremselspropaganda:

Thomas: Jeg tenker at frykt selger, og man hører jo ting her [i Nyskred], som er litt sånn gjenspeiling av retorikken som blir brukt av politikere. Som de har sett i media,

uten at de egentlig vet så mye om det og har satt seg inn i det. Det er ting som «hjelp dem der de bor» og sånn da, som folk her sier. Så jeg tror media bare har spilt en veldig negativ rolle. De har på en måte fremstilt det som en flom av flyktninger som kommer til Europa.

Ved å bruke frykt som salgsteknikk bygger mediene- ifølge Thomas, på en irrasjonell frykt. Thomas føler den virker selv på han. Han forteller blant annet at han kan bli bekymret når han må ta bussen med asylsøkerne, etter å ha lest om farene i avisa.

Det er mange likhetstrekk mellom disse synspunktene. Begge mener media drar vinklingen mot venstre- eller høyresiden. Dette reflekterer og forsterker grensedragningen mellom «de politisk korrekte» og «rasistene». Det eksisterer en forventning om at journalister skal være politisk nøytrale. Samtidig har de den siste tiden en økt misnøye til media, når det gjelder partinøytralitet, særlig fra velgerne til Fremskrittspartiet (Moe et. al 2017:132). I sin studie av tillit til media, finner Moe at innvandringsspørsmålet særlig, fordi det engasjerer publikum så sterkt, skaper et polarisert debattklima og at mange derfor føler at media ikke klarer å dekke det bra nok (Moe et.al 2017: 133). Dette vil, som med Thomas og Suzanne, gjelde både for de som er veldig engasjert for innvandring og de som er veldig engasjert mot.

Lokalavisa

Nyskred har en egen lokalavis, som dekket saken både før, under og etter at mottaket lå på Gaupelv. Ved siden av lokalavisa, har også regionavisa skrevet mye om mottaket. Totalt sett er det rundt 50 saker om mottaket i lokale medier (Atekst søkt 15.05.2017). Blant disse er det flere leserinnlegg. Leserinnleggene er en forlengelse av diskusjonen i bygda. Enten er debattantene for, eller mot mottaket. Noen handler også om håndteringen av byggets tidligere funksjon og spekulasjoner om hvorfor det plutselig ble mottak. Ingen av disse leserinnleggene ser ut til å ha startet en diskusjon i bygda. Det virker dermed ikke som leserinnleggene har en så stor innvirkning på lokalmiljøet som diskusjoner på sosiale medier.

Thomas: Men jeg vet ikke helt, mye av den debatten i Gaupelv skjer jo gjennom lokalavisa liksom. Og det er på en måte de samme sjelene som skriver hver gang, så man kjenner jo til dem på en måte. «Og dette er jo han som bor der og dette er jo hun ene».

Intervjuer: Så man har noen sånne lokale kjenninger som skriver da?

Thomas: Ja, det blir nesten det. For folk er litt sånn derre «Nei gudameg, nå klager hun igjen» på en måte. Skriver innlegg om svømmehallen og sånn.

Intervjuer: Ja, så du tenker det er de samme som er negative til andre ting som også er negative til mottaket?

Thomas: Ja

Det er ikke bare Gaupelv som har slike ildsjeler som mener mye om alt. Det er vanlig at det er noen få som engasjerer seg i flere saker (Waldahl 2007:13). I dette tilfelle ser det ut til at det fjerner noe av legitimiteten til leserinnleggene. De som skriver mister noe av troverdigheten for Thomas. I tillegg er det stadig færre som leser trykte aviser, og dermed også færre som leser innleggene, som hovedsakelig postes i trykt utgave¹⁸. Det kan virke som mye av den funksjonen som leserinnlegg tidligere hadde, er blitt overtatt av diskusjoner på sosiale medier, som jeg vil diskutere litt senere.

I motsetning til nasjonale medier, dekker lokalavisa mindre saker som er nærmere leserne. Sara og Nils forteller om en sak som stod i lokalavisa i forkant av asylmottaket. Den handler om en innvandrerfamilie som hadde flyttet til Nyskred.

Sara: Ja, det var en positiv vinkling på at man hadde gjort noe bra og at det ikke var så farlig. Og siden har det jo nå vært mottaket.

Nils: Det var jo mer det at det ble humanisert, at det kom nært.

Sara: ja, det ble menneskeligjort!

Nils: Det er ikke flokken.

Nærheten skaper sympati og menneskeligjør asylsøkerne for innbyggerne. Enkeltskjebnene media fremstiller kan påvirke til en mer positiv holdning til asylsøkerne og mottaket, slik Nils opplevde det. Han ser ikke lenger på flyktingene som en gruppe, men som individer. Dette samsvarer med *Human Interest*-vinklingen, hvor medier bruker strategier for å få frem følelser og engasjement hos leserne ved å vise enkeltskjebner eller å fremprovosere emosjonelle reaksjoner hos mottaker (Semetko og Valkenburg 2000:95/96). «*Such a frame refers to an effort to personalize the news, dramatize or “emotionalize” the news, in order to capture and retain audience interest*» (Semetko og Valkenburg 2000: 96).

¹⁸ Lokalavisa kan leses på nettet mot betaling

Slik har media bidratt til menneskeliggjøringen og ufarliggjøring. Flyktninger er ikke lenger et farlig element, men blir en mer naturlig del av lokalmiljøet. Slik ser lokalavisene viktig for å avmystifisere og avslutte rykter og ideer som diskuteres i bygda.

5.3 Nabomøter

I en liten bygd som Gaupelv foregår mange av diskusjonene i nabolagene. De kan oppstå over en kaffe mellom nære naboer, ved tilfeldige møter ved postkassa, i hundegruppa på luftetur med hundene eller på trappa utenfor nabodatterens bursdagsselskap. Som Savage et. Al (2004) påpeker: selv om man kan velge hvor man bor kan man ikke velge naboer, og det er ikke gitt at man vil komme overens (Savage et. al kap 4:24). De jeg har snakket med trekker frem naboskapet som noe av det viktigste ved å bo i Gaupelv. Naboskapet er en viktig del av tilhørigheten. Derfor er det også viktig for mine informanter å ikke havne utenfor dette fellesskapet.

Intervjuer: Diskuterer du dette[mottaket] mye med venner og bekjente?

Margrethe: Det kommer opp innimellom, hvis det er noe nytt som skjer her i området. Eller hvis det har vært ny befaring der ned eller noe. Det blir jo slått opp i avisa at mottakseier har søkt om å få drive ordinært. Og da blir det liksom telefoner og alt mulig mellom naboene da. Jeg tenker at noen trenger bare å få det ut. Men jeg sitter ikke og diskuterer i det lange å vide og breie om hva vi burde gjøre eller ikke gjøre. Jeg vil ikke bli brukt som en sånn dørmatte. Altså sånn «nå kommer det til å gå rett vest» og «hvor skal vi gå på tur med hundene nå.» Og da er jeg veldig kjapp med å si «vi gjør akkurat som vi pleid å gjøre». Det gikk helt fint i forrige runde. Det gikk faktisk helt fint. For meg så det ut som om at det ikke var noe problem.

Margrethe illustrerer hvordan diskusjonene foregår i nabolaget når mottaket kommer opp. Det er mye snakk mellom naboene. De bruker det som et utløp for egen frustrasjon og bekymring. Margrethes strategi er å roe folk ned, men selv om hun er uenig i naboens bekymringer, går hun ikke i direkte konfrontasjon for unngå å skape dårlig stemning. Margrethe forteller om en venninne i nabolaget som gjorde dette, og hvordan dette fort spredde seg til de andre naboene. Deretter kom ryktene fort og det ble anspent mellom noen av naboene. Dermed er konsekvensene der hvis man går inn i konfrontasjon. De nære båndene i bygda innebærer mye sosial kontroll (Danielsen og Lundberg 2010: 122). Derfor vil det fort bli kjent hvis noen har uttalt seg på en måte som er utenfor normen. Den største konsekvensen er at man blir

utestengt fra lokalsamfunnet, og på bygda har det en stor betydning for dagliglivet. Som i gemeinschaft-samfunnet til Tönnies, blir mye styrt av sosial kontroll.

Men med mer informasjon om naboene kan man også stille med det bedre utgangspunkt. Plutselig har man verdifull informasjon om hvilke temaer som er sensitive å ta opp, hvilke menighet naboer tilhører eller hvem som er syke. Og i dette tilfellet: hvem som er positive til mottaket, og hvem som ikke er det. Informasjonen er verdifull fordi den kan forhindre konflikt mellom to meningsmotstandere.

Intervjuer: Hva er det de snakker om det? Hvordan er det de [holdninger til mottaket] kommer frem? Er det som en vanlig nabosamtale og så plutselig...

Siv:(Sukker) Ja hvordan er det. ehm. Nei jeg vet faktisk ikke hvordan de faktisk pleier å ordlegge seg. Men nå vet de jo sannsynligvis at jeg er positiv, så de snakker kanskje ikke så mye om det. Vi møtes jo. Det er jo kanskje 10-15 hunder nede i gata. Og hundene hilser på hverandre. Og de vet jo ut ifra Facebook og sånn hvem som er positive og hvem som er negative, så det kan godt hende de ikke snakker for mye om det med meg da.

Gjennom sladder og informasjon om holdninger fra Facebook kan man strategisk unngå konfliktfulle diskusjoner med naboer som har et annet synspunkt. I Gaupelv var det som tidligere nevnt store skiller mellom de som ble kategorisert som politisk korrekte og de som ble kategorisert som rasister. I slike tilfeller å velge flere å moderere seg. Konflikten er avverget, og man kan fortsette lufteturen. Tönnies (1955) snakker om gemeinschaft samfunnene som like naboskapet, hvor folk er avhengige av hverandre for å overleve. For å styre disse samfunnene er den sosial kontrollen og konformiteten sterk. Målet er å ikke gå imot samfunnets etablerte regler. Steen- Johnsen et.al (2016) ser at folk begrenser sine ytringer når de føler at den ikke er akseptert i miljøet de befinner seg i (Savage et,al 2016:kap. 1: 51). Særlig var dette gjeldende ei innvandringsdebatten som har så klare grenser. Selvbegrensningen spiller kanskje også inn i diskusjonen i Gaupelv og forhindrer ytringer i diskusjonene om mottaket.

Noen ganger vil det allikevel oppstå friksjon mellom innbyggerne, men da ser det ut til at de vurderer hvor verdifullt det er å gå inn i konflikten.

Intervjuer: Har det oppstått noen andre konflikter?

Nils: Nei, jeg opplever ikke det. Det er jo sånn at det alltid er noen i gata som skal slenge litt med leppa, og der tenker jeg at jeg ikke aktivt gått inn for å korrigere eller

inngå i en diskusjon. Jeg har bare holdt kjeften. Det orker jeg ikke. Og det er kanskje feigt, men samtidig så er det ikke mitt ansvar. Jeg kan ikke vende noen om det får noen andre gjøre. akkurat det har kjent litt på, burde jeg sagt noe nå, eller skal jeg bare la det fare. Men da har jeg kommet til den slutningen at det lar jeg bare være.

Sara: Altså mitt inntrykk er jo at du er ganske (pause). Ja, du stikker jo ikke noe under en stol. Du sier jo ifra.

Nils: Det kommer ann på hvor usaklig eller saklig det er. Hvis det er saklig, så kan jeg gjerne prate om det, men jeg orker ikke å nappe på sånn tull. Det gidder jeg ikke.

Mine informanter snakker om at det ikke er ønskelig å havne i konflikt med naboene, de skal jo leve sammen i etterkant. Allikevel oppstår det noen sammenstøt, når folk «går over streken». Da kommer skille mellom «de politisk korrekte» og «rasistene» frem igjen, gjennom å tillegge motstandere visse egenskaper. Meningsmotstanderne til Nils blir bare møtt hvis de er saklige. Hva som definerer saklig er vanskelig å si. Grensedragningen «de fastgrodde» fra forrige kapittel kan også passe inn her. De som er for langt unna i meninger kan reduseres til «bondeknøler» som rett og slett ikke vet bedre og som han derfor ikke «gidder» å svare.

Det sterke skillet mellom «de politisk korrekte» og «rasistene» skaper også problemer for Josefine i nabolagsdiskusjoner.

Josefine: Jeg annonserte det [å jobbe frivillig på mottaket] ikke sånn veldig. For jeg føler også at liksom når du bare (gjør til stemmen) «jeg jobber som frivillig». Så blir det litt sånn derre «å så flink du er da». Eller sånn derre.. Eh.. Det blir litt skryt da, hvis du skjønner hva jeg mener. Men samtidig så synes jeg jo det var spennende, så jeg fortalte de nærmeste om det. Og noen var helt sånn nøytrale at de bare sa «ja, så bra», men andre stilte jo kritiske spørsmål, at liksom åja. (gjør til stemmen) «Så vil du at det skal være mottak der og sånn.» som virka litt skeptiske. Mens de fleste stilte seg positive til det, men så har jeg hørt i etterkant at de synes det har kanskje vært litt sånn. Litt dumt da.

Som jeg allerede har nevnt i forrige kapittel, føler Josefine at hun må moderere sine holdninger for ikke å skape konflikter i nabolaget. Dette kan også sees opp mot grensedragningen «de fastgrodde», hvor Josefine bruker moderasjonen for å passe inn med de som har bodd der lengst. Josefine prøver å moderere sin posisjon for å passe med det hun tenker er den rådende holdningen blant naboene. Dette er videre en nøytraliseringsteknikk for å unngå å bli kategorisert av de andre som «politisk korrekt». Sitatet over viser også hvordan Josefines tilhørigheten har blitt problematisk etter å ha bodd i byen noen år for å studere. Studiet passer ikke inn med tilhørigheten til Gaupelv. Hun føler en distanse. Gustafson skriver

at hvis stedet forandres for mye, så kan tilhørigheten svekkes (Gustafson 2014:39). Det kan virke som det samme gjelder hvis personene endres for mye, da vil det som før ga tilhørighetsfølelse føles fremmed. Det blir ulike situasjonelle tilpasninger for Josefine i Gaupelv. Hver situasjon har hver sine normer for hva som gjør at du passer best inn. Josefine har bodd nesten hele livet i Gaupelv, og det virker som hun er bekymret for å fremstå som for «god» for Gaupelverne.

Nils har ikke den samme bekymringen, siden han tidlig i intervjuet sier han ikke føler en sterk tilhørighet basert på lokale relasjoner. Han har derfor mer rom til å gå i konfrontasjon uten å endre på tilhørigheten til stedet og naboskapet. Han bruker allikevel samme strategi som de fleste andre. Han unngår å prate om temaet, for å unngå konflikt.

Thomas: Jeg føler at det av vanlige grunner er vanskeligere å konfrontere sånn på en måte. For man føler seg kanskje for (pause) ja, man føler seg for(pause). Jeg klarer ikke å beskrive det. Men man går inn i en.. Sånn her i miljøet så går man inn i klikk liksom. Du ser ann på hva slags menneske det er. Og forholder deg til dem da. På den måten. Når jeg jobber med folk som er miljøbevisste, og engasjerer seg for borgerlønn og alt sånn, så snakker vi liksom mer åpent da. Men når man sitter der og det er to damer som sitter der og røyker og drikker kaffe og sånn bare «Det kommer så mange her». Så når det et punkt der du på en måte ikke kan konfrontere eller snakke om det på din måte, for det at du ikke vil skape noe...

Intervjuer: Du tenker at du ikke vinne noe på det å gå i konfrontasjon?

Thomas: Nei. Og samfunnet hadde vunnet på det hvis flere hadde konfrontert. Men..

Thomas føler ikke en sterk tilhørighet til Gaupelv. Han føler seg litt fremmed og hans verdier ligger langt unna Gaupelverne sine. Likevel ønsker han ikke å gå i konfrontasjon med de som er uenige. Selv for Thomas kan konsekvensene ved utestengelse være store. Den svake tilknytningen til hjemstedet kan bli ytterligere svekket. De sosiale relasjonene er viktige i et lokalsamfunn, og er fundamentet for mye av det lokale dagliglivet (Kjeldstadli 2008:68). det er viktig både sosialt, men også hvis man trenger hjelp til praktiske gjøremål. Kanskje har man glemt butikken (som på landet stenger tidlig). Da kan det være greit ha en relasjon med naboene at man kan stikke innom å låne det man trenger. Samtidig står den sosiale kontrollen sterkt. I verste tilfelle kan Thomas ekskluderes fra sosiale arenaer (Danielsen og Lundberg 2010:122). Så det er strategisk å beholde en god sosial relasjon, selv om han ikke føler han passer inn i samfunnet. Folks ønske om å uttrykke meninger er avhengig av dere soppfatning av deres oppfatning av opinionsklimaet (Fladmoe og Steen-Johnsen 2017:81). Hvis det er en

antagelse at miljøet rundt har motsatte holdninger enn en selv, er tilbøyeligheten for å uttrykke holdninger lavere. Frykten for isolasjon vil til slutt føre til en *taushetsspiral*, hvor kun den dominerende holdningen blir uttrykt (Fladmoe og Steen-Johnsen 2017:82).

5.4 Venner og familie

Diskusjonene blant venner og familie ligner mye på den overnevnte diskusjonsarenaen. Også her må Gaupelverene navigere mellom det å uttrykke holdninger til mottaket, og beholde relasjonene slik de er. Forskjellen er at det her ikke skapes like mange grenser som på tidligere nevnte arena. Det kan allikevel argumenteres for at skille mellom grensene «rasistene» og «de politisk korrekte» består. Selv om relasjonene også gjør at man har andre motivasjoner for ikke å havne i konflikt. Samtidig skiller denne arenaen seg noe ut da man ofte vil inneha mer kunnskap om hvor den andre parten står politisk. Mottakets nærvær har likevel bidratt til å avdekke holdninger som tidligere ikke har vært kjent, også blant familie og venner. Også barna får føle dette skillet.

Det er ikke bare voksne det handler om i denne oppgaven, selv om det er de jeg har snakket med. Det er klart at mottakets ankomst også påvirker barna i bygda. Jeg har allerede vist diskusjonen rundt nærheten mottaket hadde til barneskolen og hvor bekymret innbyggerne var for egne barn. Barna var imidlertid også aktive. Ungdommer hadde fått i oppgave av skolen å arrangere idrettsdag med barna på mottaket. Noen ungdommer arbeidet som frivillige. Mange barn donerte leker og klær. De hadde også mange spørsmål om mottaket. Den lokale barneskolen hadde tidligere erfaring med innvandring fra en mottaksklasse. Denne erfaringen ble brukte til å informere barna om hva som skjedde. Samtidig var det uenigheter blant foreldrene om hva man skulle fortelle barna, og disse uenighetene tok barna med seg i skolehverdagen.

Siv: Ja, vi har jo snakka om det [i familien]. Ikke så mye nå lenger, men vi har jo fortalt ungene hvem de er og hvordan vi skal oppføre oss og sånn. Men rektor på skolen sa det var noen barn som hadde sagt et eller annet. Kalt de [asylsøkerne] apekatter da. Og det sa hun. Det har ikke ungene funnet på. Så det er jo klart at de blir jo oppdratt på litt forskjellig vis hjemme. Men vi har i hvert fall snakket litt om det.

Barna reflekterer foreldrenes synspunkt, og det skaper problemer på skolen. I samtale med en representant fra skolen har jeg forstått at det ikke var mange tilfeller, men at det måtte bli tatt tak i. Slik videreføres den symbolske grenselinjen mellom «rasistene» og «de politisk

korrekte» til barna og skolen. De nære relasjonene betyr ikke at det ikke oppstår utfordringer og uenigheter.

Intervjuer: Er det noe dere ofte diskuterer? Altså disse tingene dere ser i media med hverandre eller venner eller bekjente?

Nils: Ja, det vil jeg vel si at det er. I familien diskuterer vi det. Vi har jo to jenter som er relativt bevisst og samfunnsorientert, så det gjør vi. Også med venner. Og de som er uenig de holder gjerne stille, så er det de som er for at vi skal ha åpenhet og raushet.

Intervjuer: Så det er ikke alltid helt enighet i vennekretsen?

Nils: Nei

Sara: Nei, det er noen som er skeptiske

Nils og Sara diskuterer gjerne med venner, men de som er uenige velger å ikke å uttrykke meningene sine. Som i nabolaget er det flere som velger og ikke ytre sine meninger med naboer for å bevare det gode naboskapet, og det samme kan det virke som noen gjør for å bevare vennskap. For mange er spørsmålet om innvandring viktig nok til å ha sterke meninger, men kanskje ikke så mye at de ønsker å komme i konflikt med nære relasjoner. Suzanne sammenligner situasjonene i Gaupelv med situasjonen andre steder i Europa. Der mener hun innvandringsspørsmålet når splitter venner: *«Jeg tror at hvis dette fortsetter, så mister man fort folk som ikke er enige med deg, selv om man var venner før. Fordi når folk bestemmer seg for hvilken side de er på, da sier de ifra»*. Igjen kan dette føre til en taushetsspiral på lokalt nivå.

5.5 Facebook

De siste årene har Facebook blitt en viktigere del av folks hverdag. Ved siden av å holde kontakten med venner og bekjente, er det også mange som får nyheter, informasjon og oppdateringer via denne nettsiden. Facebook trekkes frem av flere av informantene som en arena hvor mye av diskusjonene om mottaket foregår. Mottaket diskuteres i kommentarfeltet på kommunens Facebookside, i kommentarfeltet på saker fra lokalavisa, mellom venner og bekjente og i lukkede grupper. Josefine har sett kommentarfelts diskusjonene før, og er ikke så overrasket over måten folk snakker om mottaket på:

Josefine: Jeg føler det egentlig er ett negativt sted. Eller sånn «dette er vårt». Det er alltid sånn når det skjer en endring så er det «at dette kommer til å gå utover noen eller

noe». Når man leser kommentarforum og sånn (gjør til stemmen) «Nå får vi ikke like mange bananer til alle i Gaupelv lenger» og det blir sånn. Nei.

Måten folk uttrykker seg på i disse arenaene bidrar til Josefines oppfattelse av stedet.

Plassmyten endres når hun opplever at stedet er mer rasistisk enn andre steder rundt. Steder kan ifølge Danielsen få sin status og plassmyte i forholdet til stedene rundt (Danielsen 2006:47). Josefine føler at sammenlignet med byen er Gaupelv et mer innvandringsnegativt sted, noe som kommer frem enda tydeligere i kommentarfeltet. Hun distanserer seg fra denne myten om Gaupelv.

Sosiale medier er fremdeles en relativt ny form for diskusjonsarena, og modereres ikke like bra som mange andre diskusjonsarenaer. De når frem til andre raskere enn før og er åpen for flere og har endret muligheten for å dele sine holdninger (Midtbøen et al 2017: 15). Det er uklart hvor grensene går for hvor langt man kan gå i sine holdninger, men man risikerer å bli stigmatisert hvis man går over grensen for hva som er akseptert (Midtbøen et. al 2017: 17). På samme måte drar Josefine en grense opp mot «rasistene» i Gaupelv som uttaler seg negativt i kommentarfeltet.

Nabolaget rundt Gaupelv har en egen Facebook-gruppe, som er lukket for andre enn medlemmene. Her blir det til vanlig delt informasjon om lokale hendelser, fjerning av hundebæsj i gata og andre nabolagssaker. Etter at det ble kjent at det skulle komme et midlertidig mottak i nabolaget, ble det diskutert asylmottak i gruppa. Det ble delt avisartikler om andre mottak, samt artikler om innvandrere som har oppført seg dårlig. En av sakene var saken om antastningen av kvinner i Köln nyttårsaften 2016, som igjen førte til rasistiske utbrudd mot flyktninger (Johansen og Eisenträger 2016). Slik foregår samtalene i gruppa:

Siv: Skal vi se. Her var det mange kommentarer. Saken var noe med asyl. Det var en sak om noe som hadde skjedd et annet sted, for å piske opp stemninga. (leser opp) «Tønsberg blad melder om at tre mannlige asylsøkere fra asylmottaket, har blitt flyttet etter å ha antastete et barn og to tenåringsjenter.» Det var liksom utgangspunktet da. Så er det en av mine naboer som stort sett enig med meg «Jeg skjønner at man kan bli engstelig når man hører sånt, men vi er da like. Og andre ting skjer da virkelig rundt omkring i landet uavhengig av asylmottak og folk fra fremmede kulturer. Skal vi gå rundt og være redde hele tiden og jeg ønsker i hvert fall ikke det. Jeg tror det er viktig å leve som normalt». Og så er det noen som er mere skeptisk da «Hendelsen har skapt stor frykt i det lille lokalmiljøet» og det er her er et sitat «Og etter at de tre mistenkte har blitt sendt vekk fra kommunen har det ikke forekommet flere tilfeller. Å flytte problemet til en annen kommune er vel ikke optimalt» «når han blir flyttet til mottaket

her i Gaupelv, og stopper deg når du er ute og sykler blir det vel respekt fra begge sider regner jeg med. Det går ikke ans å snu dette til noe positivt, men lykke til». Og sånn går det. Så er det en som ønsker lukket mottak, særlig akuttmottak. «Jeg ønsker egne mottak for barn». Oi det her var langt. Så gikk det mer på hjelp der de er. Akkurat den her har ikke jeg vært med i. Men det er de samme folka da.

Diskusjonene mellom naboene foregår på en mer direkte måte i Facebookgruppa. Det blir benyttet sarkasme og hån ovenfor de naive som ønsker mottaket. Det forsøkes å stigmatisere alle asylsøkere som «dårlige innvandrere» og den symbolske grensedragningen mellom «de politisk korrekte» og «rasistene» når et høyere konfliktnivå i facebook-diskusjonene. Selv Siv og Nils som sier de ikke går i konflikt med meningsmotstandere, går inn i diskusjonene på Facebook. Selv om Facebook ikke er det samme som å stå i nabolaget å diskutere, er det de samme menneskene som deltar og alle vet hvem du er. Dette samsvarer med Lapidot-Lefler og Baraks funn, hvor mangelen på øyekontakt kan føre til mer hets i nettdiskusjoner (2012). Slike konsekvenser er navngiving, sarkasme, banning osv. Selv om de ikke ville sagt det på den måten i møter ansikt til ansikt, vil det muligens få de samme konsekvensene, og sladderer vil gå. Det virker utifra Sivs utsagn at det er snakk om noen få mennesker som alltid havner i kringel. Siv sier at disse diskusjonene avdekket holdninger hun ikke visste eksisterte i nabolaget, og slik kan disse diskusjonene ha endret forholdet mellom naboene og avdekket eller forsterket grensedragninger. Samtidig kan den nye informasjonen benyttes for å unngå konfrontasjon i nabolaget, da hun nå vet hvilke holdninger naboene har. På den annen side kan det å gi motsvar også forsterke grensene:

Margrethe: Jeg merker jo det at det har vært litt sånn diskusjon på denne nabosiden blant annet, og da er det spesielt et par stykker som er veldig kjapt ute med og liksom skulle roe ned eller dabbe litt ned de som er negative da. Og det har jeg aldri hatt noe behov for. Fordi jeg kan skjønne de veldig godt. For ingen av oss kan jo garantere noen ting. Men det er noen som er litt kjapt ute med å så skulle liksom dysse ned eller rakke ned på de som ikke føler det samme som de

Her føler Margrethe at de «politisk korrekte» i diskusjonene er raskt ute med å plassere de som er bekymret inn i kategorien «de fastgrodde». Trykkokerteorien påstår at det å få utløp for sine negative meninger, vil de ikke ty til voldelige handlinger (Hagen 2015:126). Hvis de ikke får utløp for sine meninger, selv om de ikke er aksepterte i samfunnet de befinner seg i, vil det til slutt oppstå konflikter. Som en trykkoker må det luftes for at det ikke skal eksplodere. Det samme kan tenkes om de innvandringsnegative i Gaupelv. Denne teorien er vel og merke siden kritisert av Allport(1954). På lignende vis argumenterer Hagen (2015)

også at det som konsekvens av en slik tilnærming kan føre til at flere kommer med krasse uttalelser og trusler som kan skremme og såre meningsmotstandere.

Oppsummering

I dette kapittelet har jeg beskrevet de ulike diskusjonsarenaene som ble funnet i mitt datamaterialet, og analysert hvordan trekk ved arenaene har konsekvenser for hvordan mottaket ble diskutert blant innbyggerne. Dette har også betydning for hvordan grensedragningene i forrige kapittelet blir gjort. Nærhetene til saken og nærheten til de man diskuterer med er viktig for hvor dypt man kan gå inn i diskusjoner. Det er også viktig å poengtere at det er konteksten rundt temaet som bidrar til at det oppstår konflikter, og dette er en grunn til at flere av mine informanter føler at det er vanskelig å si akkurat hva de mener i alle situasjoner. Forskjellene mellom arenaene, både når det gjelder form for diskusjoner, hvem som har tilgang og hvor høy terskelen er for å delta, viser at de alle er viktige for å beholde den demokratiske prosessen og for å skape en god opinionsdannelse. Innbyggerne modererer seg i diskusjonene med venner og familie, mens grensedragningene blir sterkere når mottaket diskuteres på informasjonsmøtet og i Facebook-gruppa. Forskjellen er at misnøyen går ut over myndighetene på informasjonsmøtet, mens det på Facebook går utover borgerne. Grensedragningene mot innvandrerne er mest uttalt og kommer tydeligst frem i Facebook-gruppa og kommentarfelt, mens det på informasjonsmøtet fremstår som mer modererte bekymringer.

6 Endringshistorier

I de forrige analysene har jeg vist hvilke grensedragninger som ble gjort mellom innbyggeren og mot asylsøkerne, og hvordan disse ble brukt i diskusjonene på de ulike diskusjonsarenaene. I dette kapittelet vil jeg belyse hvilke konsekvenser asylmottakets inntreden i lokalsamfunnet har hatt for mine informanter. Det er gjort mange studier av holdningsendringer til innvandring og asylmottak. En av de mest kjente teoriene er kontaktteorien, utarbeidet av Gordon W. Allport (1954). Hans kontakthypotese går ut på at kontakt med minoritetsgrupper kan minske fordommer (Allport 1954:266). Studier viste at møtet med afroamerikanere bosatt i Harlem, gjorde en stor andel av deltagerne i undersøkelsen mindre fordomsfulle.

Denne teorien er siden testet flere ganger, med ulike resultater. Eksempelvis finner Hopkins (2010), Enos (2015) og Newman (2013) at mer mangfold i nabolaget skaper mer fordommer, mens Pettigrew og Tropp (2008), McLaren (2003) og Christ et al. (2014) finner at kontakthypotesen fremdeles er gjeldende. Allport argumenterte selv for at nærværet av minoriteter uten kontakt med majoriteten, førte til mer konflikt mellom minoritet og majoritet (1954:269), viser flere studier slik som Crisp og Turner (2009), Wright et al (1997) og Zajonc (1968), at kun mer nærvær av minoriteter i nabolaget kan føre til mer positive holdninger til minoritetene.

Dragsland og Fuglseth (2009) fant også i sine studier av asylmottaket i Ytre Arna, at lokalbefolkninga hadde mindre negative holdninger til mottaket enn da det ble opprettet 20 år tidligere (Dragsland og Fuglseth 2009:47). Dette til tross for fraværet av kontakt mellom asylsøkerne og lokalbefolkninga, noe som støtter funnene til Crisp og Turner. Dragsland og Fuglseth argumenterer at lokalbefolkningen etter hvert blir vant til mottaket. Dette er i kombinasjon med fravær av negative opplevelser, et godt samarbeid med kommune og lokalsamfunn og mottakets desentraliserte plassering (Dragsland og Fuglseth 2009: 49).

Det er viktig at mottakets ankomst ikke blir en negativ opplevelse for lokalbefolkninga. Når vi opplever kritiske hendelser på personlig, lokalt, nasjonalt eller internasjonalt nivå er dette med på å forme vår forståelse av egen identitet og verden rundt oss (Andersson et.al 2012:13). For innbyggerne og for lokalsamfunnet var mottaket en kritisk hendelse. Det skaket samfunnet og skapte diskusjoner og endringer. Kritiske hendelser skaper kollektiv

mobilisering, som jeg har beskrevet i tidligere analysekapitler, ved at engasjement for saker får gjenklang fra en større gruppe mennesker. Slik er det ikke lenger bare et personlig engasjement, men også et felles anliggende (Andersson et.al 2012:14). Opplevelsen av mottaket på personlig nivå blir et kollektivt anliggende.

Den kritiske hendelsen har ikke bare endret holdninger. Mottakets tilstedeværelse har endret perspektivet på stedet, og dermed også plassmyten. Som vi så i forrige kapittel, påvirket mottaket dynamikken mellom naboer. Det åpnet opp for nye diskusjoner. Men det har også preget folk på personlig plan. I et lokalsamfunn som Gaupelv, er det ikke uvanlig at noen av innbyggerne lever hele livet sitt i bygda. Derfor blir alle endringer merkbare for livet de lever. Jo tettere tilknytning til et sted man har, jo vanskeligere kan det være å forholde seg til de endringene som skjer. Dette igjen kan ha mye å si for den identiteten innbyggerne har.

Jeg vil i dette kapittelet vise noen endringer mine informanter har opplevd, både i forholdet til stedet Gaupelv og Nyskred, men også i endrede holdninger til innvandring og asylmottak.

6.1 Endringer i stedstilhørighet

Jeg har allerede skrevet om de ulike forholdene informantene mine har til stedet Gaupelv og kommunen Nyskred. Noen er svært knyttet til stedet, noen føler det helt nøytralt, mens andre igjen ikke føler noen tilknytning til stedet. Stedet er rammen for mye av dagliglivet i Gaupelv. Det er knyttet til identitet og stabilitet. I Tönnies (1955) «gemeinschaft»-samfunn står de sterke båndene mellom innbyggerne som fundament for samfunnets opprettholdelse (Tönnies 1955). Selv om Gaupelv langt ifra er et rent «gemeinschaft»-samfunn (heller ikke et rent «gesellschaft»), er det er allikevel preget av slike type relasjoner. Derfor er også tilhørigheten viktig. Tilhørigheten er grunnlaget for investeringen i de sosiale relasjonene. Hvis stedet endres for mye, kan denne tilhørigheten forsvinne, men den kan også bli til i samarbeid med stedet. Gustafsson spesifiserer at stedstilhørigheten kan skapes gjennom annet enn slekt og relasjoner (Gustafson 2014). Mottakets ankomst har fungert på begge vis og det er flere av mine informanter som har opplevd en endring i tilhørigheten til- og opplevelsen av stedet. Siv er innflytter, men har bodd i Gaupelv i åtte år. Hun har et godt forhold til naboene, men fikk en ny opplevelse av naboene etter mottakets ankomst.

Intervjuer: Så du ble litt overraska over responsen? Men var det hovedsakelig i den Facebookgruppa?

Siv: Nei, det var jo også nærmeste naboer og sånn som det på en måte kom frem nye sider på en måte, som jeg ikke kjente da. Og det var gjerne de eldste. det var mange av de eldste, men ikke bare det. Men jeg vil nesten si at de var overrepresentert der da av de skeptikerne. Men det var jo også unge folk på det møtet som snakket høyt og engasjert og sint og sånn

Som jeg tidligere har nevnt, har diskusjonen avdekket holdninger hos naboer som tidligere ikke var kjent. Dette har forsterket skillet mellom de som er positive og de som er negative til mottaket. Men for Siv har det også markert skillet mellom de gamle og de unge. I følge Savage m. fl vil de eldre i et lokalsamfunn være mer knyttet opp til stedet gjennom rutiner og dermed mindre tilpasningsdyktige for store endringer (Savage et.al 2005: kap.2 :33). Derfor påpeker de at skillet i bygder ikke nødvendigvis går mellom nyinnflyttede og innfødte, men mellom den eldre og den nye generasjonen. Selv om det var unge som var skeptiske til mottaket, er Sivs erfaringer at det først og fremst var snakk om et generasjonsskille. Dette fremhever skillet mellom de unge og de nye i bygda, de som kan føle tilhørighet selv om stedet endres, og de som ikke takler den endringen.

Dette belyser grensdragningen «de fastgrodde» som jeg skisserte i kapittel 4. Ved å redusere det til et generasjonsskille, er det mulig å opprettholde kontakten med samme generasjon slik som før og samtidig reduseres negative holdninger til et spørsmål om alder. Slik tas det også ikke like seriøst, slik som grensdragningen «de fastgrodde» viser til. Siv var bekymret for de negative holdningen som kom frem. Hvis det skaper for sterke grenser kan det være vanskelig å fortsette det gode naboskapet. Men slik Siv ser det, er kanskje heller snakk om en generasjon som ikke lenger er dominerende i Gaupelv. På mange måter viser dette også skillet mellom det «nye» Gaupelv, som er preget av innflyttere som pendler, mer innvandring og kanskje også flere som er positiv til innvandring og asylmottak, og det «gamle» Gaupelv, som er preget av tradisjoner, gårdsarbeid og homogenitet. Selv om Siv kan se det som et spørsmål om generasjoner, har mottaket allikevel avdekket noe nytt ved stedet. Det var mer negative holdninger i nabolaget og Gaupelv. Dette kan ha noe å si for stedstilhørigheten Siv har. Siv ble overrasket over hvor mange det var som var negative til mottaket, men kjennskapet til holdningene i bygda har også skapt et positivt perspektiv på stedet.

Tidlig i intervjuet med Sara og Nils forklarer de hvordan de føler på skillet mellom de som har bodd i Gaupelv hele livet, og de som har flyttet der senere. Selv om de har bodd i Gaupelv i 16 år og har barn som har bodd der hele livet, har de manglet en tilhørighet. Det eksisterer

forskjellige typer tilhørigheter til sted. For de innfødte er det vanligere at relasjonene og rutinene skaper stedet, mens nyinnflyttede ofte føler nærheten gjennom natur og lignende (Savage 2005 kap. 2:46). Gaupelv kan for noen innflyttere føles som et *empty space*. De «tomme stedene» mangler en historie eller noe særegent å knytte stedet til, derfor krever det ingen investering fra beboerne (Savage et.al 2005: kap 4:25). For innflyttere uten relasjonelle tilknytninger til stedet, kan det føles som et «tomt» sted uten innhold. Det betyr allikevel ikke at det ikke kan skapes en relasjon i ettertid på andre måter. Slik forteller Sara og Nils også om deres tilhørighet til Gaupelv.

Sara: Og det frivilligmøtet det var. Nei, det var helt. Jeg var så stolt. (Ler) Jeg tenkte nå kan jeg si at jeg er Gaupelver, for det der synes jeg var en del av det liksom. Det satt jo over 50 personer som ville være med. (Ler) Og det var jo alt mulig. Lærere og vanlige folk og. Det var alt. Veldig mye småbarnsforeldre egentlig. Veldig mye unge mennesker og det er jo utrolig hyggelig. Mm. Jeg synes det var. jeg var kjempestolt, rett og slett.

Sara får plutselig noe å «fylle» Gaupelv med. Det skjedde en endring. Hun føler at hun kan knytte noe med stolthet til stedet. Først nå opplever Sara det er en del av identiteten hennes. Hun følte ikke tilhørighet, og har brukt den kritiske hendelsen med akuttmottaket til å forme og skape en egen plassmyte. Myten er nå for flere at Gaupelv er et sted med mange frivillige. Myter må ikke nødvendigvis være sanne eller gjelde for alle i samfunnet (Daielsen og Lundberg 2010: 121). Innflyttere, slik som Sara, mangler kanskje sterke og langvarige nok relasjoner og familieband for å føle nærhet til stedet som *røtter*. De som føler tilhørighet til et sted gjennom *røtter*(roots), har sterke sosiale bånd til stedet som gir tilhørighet. Innflyttere velger sted etter hva som passer best-natur, skole eller plassering, har stedstilhørighet som *føtter*(routes) (Gustafson 2014:39). Saras tilhørighet er slik som *føtter*-tilhørigheten, hun selv har valgt bosted basert på andre aspekt, som trygghet og natur. Frivilligheten skaper et nytt rom, et nytt sted i stedet Gaupelv, som hun kan føle seg hjemme i. Thomas har en lignende opplevelse av frivilligheten:

Thomas: Jeg tror kanskje at i starten når alt var debatt og sånn, så tror jeg kanskje at jeg var ganske negativ til innbyggeren i Gaupelv, det er ikke sånn at alle i Gaupelv er så fine liksom nå, for det er det jo ikke. Men kanskje jeg ble mindre negativ til folka som bodde her.

Thomas føler nok ikke en like sterk tilknytning som Sara nå gjør, han er fremdeles litt avmålt til innbyggerne. Likevel har han blitt mer positiv etter at det var mye frivillighet og at

asylsøkerne ble behandlet ganske godt. Thomas var i utgangspunktet veldig skeptisk til innbyggerne i Nyskred. Han løy om hvor han kom fra for å ikke å bli stempla som en rasist av venner fra byen. Han føler stedet hadde dårligere assosiasjoner enn stedene rundt. Plassmyter har en hierarkisk status, og kan skapes i lys av stedene rundt (Danielsen 2006:47). Thomas opplever plassmyten til Gaupelv som rasistisk, slik at han får lavere status enn de som kommer fra stedene rundt. Thomas har endret dette perspektivet litt. Når han også omtaler stedet som «min bygd» når han fjerner høyreekstreme klistremerker på busstasjonen, kan det virke som at det ligger en viss stolthet og tilhørighet til Nyskred.

6.2 Endrede holdninger

Som jeg skrev innledningsvis, er det mye som kan endre holdninger. Det er vanskelig å måle holdningsendringer over tid, når studien er av et akuttmottak. Mottaket var kun åpent i rundt tre måneder og holdningsendringer tar tid. Likevel jeg finner allikevel noen endrede holdninger hos mine informanter.

Våre holdninger er også en del av vår identitet. Holdninger skapes i relasjon til omverden, ved å vurdere fenomener som mer eller mindre dårlige (Waldahl 2007: 64). De er personlige, men er samtidig påvirket av samfunnet og miljøet rundt. Når holdningene blir uttalt i offentligheten, blir de til meninger. Meningene er ikke nødvendigvis like holdningene, fordi vi selv velger hva vi vil uttale oss om, og påvirkes av opinionsklimaet rundt oss (Waldahl 2007: 64-65). Holdningene er det personlige anliggende om hvordan vi forholder oss til verden rundt oss. Derfor, når disse endres, kan det oppstå endringer i identiteten.

Siv har tro på at kontakten med asylsøkerne kan gjøre folk mer positive. Derfor tenker hun at det vil gå bra med et fast mottak.

Siv: Nei, jeg håper jo at de [andre innbyggere] blir mer positive etter hvert når de ser at det er vanlige mennesker som stort sett er greie og hyggelige liksom. Jeg ser jo det at det er kommet en familie nå i vår gata. Og hun som er vegg i vegg er en av de som har vært sterkest imot mottak og sånn, og reagerte ganske negativt når hun fikk høre at det var en innvandrerfamilie som skulle flytte vegg i vegg da. Men jeg tror jo at når de blir kjent, så forandrer det seg.

Siv ser små forandringer i nabolaget etter at det flytter inn flere med innvandrerbakgrunn. Kommunen Nyskred er ikke lenger like homogent som før.¹⁹ Som Allport (1954) argumenterer for, tenker Siv at mer kontakt vil skape mer positive holdninger til innvandring. Det har det for henne: *jeg har kanskje blitt enda mer positiv ja.*

Et eksempel på en slik endring er Nils sin historie:

Intervjuer: Har dere endra noen synspunkter etter at akuttmottaket var her?

Nils: Ja, det vil jeg si at jeg har gjort. Jeg er mindre skeptisk.

Intervjuer: Hva tror du gjorde at du ble mindre skeptisk?

Nils: Nei, jeg har en tendens til å høre på den negative røst. Jeg prøver å ikke kaste meg på og heller vurdere selv, Og jeg opplever at.. Vi så jo sjelden noen ute. Når jeg traff noen for eksempel på butikken og spurte om de ville sitte på, så takka de høflig nei, og (pause). Jeg så i større del det menneske, ikke den massen som man gjerne tenker på når man tenker på asylmottak eller flyktninger. Det blir litt sånn feil term for meg. Det er bedre å si en gruppe mennesker for å prøve å humaniser det i noe større grad. Og det er det, jeg tror at jeg har flytta begrepet litte granne. Og tenke at det handler om mennesker som spiser brød og har det vondt på sin måte og godt på sin måte, akkurat sånn som oss. Så jeg er mer åpen for (Pause) for at om det blir et mottak her nede nå, så tenker jeg det er fint. Og det tror jeg kanskje jeg ikke hadde sagt for et halvt år siden.

Nils var skremt av medias historier, og bekymret for hvem asylsøkerne var. Han har blitt mer positiv, selv om han selv ikke var frivillig, og hadde lite kontakt med asylsøkerne. Det eneste var små glimt av de til og fra butikken. Det ene korte møtet han beskriver har bidratt til humaniseringen, kanskje i sammenheng med Saras historier fra sitt frivillige arbeid på mottaket. Som i studiene til Crisp og Turner (2009), Wright et. al 1997 og Zajonc (1968), vil bare nærværet av et mottak være nok til å redusere fordommene. Det trenger ikke å være så mye kontakt med asylsøkerne for å bli mindre negativ til minoritetsgrupper.

Dette er særlig relevant i møte med et akuttmottak. Det er begrenset hvor nære relasjoner som oppstår mellom lokalbefolkningen og asylsøkerne. De er ikke der lenge nok til å etablere nære relasjoner. Få av de jeg snakket med på feltarbeid eller i intervjuer sier de har hatt konkrete møter med asylsøkerne, annet enn når de har passert mottaket eller når de har sett asylsøkerne på vei til butikken. Dette kan også ha konsekvens for hvor villig lokalbefolkningene vil være

¹⁹ Se grafer side 5 og 6.

til å skape slike møter (Dragland og Fuglseth 2009). Allikevel ser det ut til å påvirket noens forhold til asylsøkerne. At det påvirker forholdet til asylsøkerne, eksemplifiseres i Nils sitt utsagn om at han nå er mer åpen for permanent mottak. Slik kan akuttmottak fungerer som en smakebit på hva det vil si å ha et fast mottak, og kanskje være grunnlaget for et annet diskusjonsklima når fast mottak diskuteres.

Samtidig må det påpekes at ikke alle informantene endret holdning. Suzanne og Arne er fortsatt like skeptiske. For Suzanne har det hele vært et overtramp mot lokalbefolkninga, da de ikke fikk være med å bestemme. Hun er også svært skeptisk til fast mottak. Suzanne føler forholdet til kommunene har blitt dårligere. Arne er like skeptisk, og ble fornøyd da kommunens søknad om fast mottak ble avvist. Allikevel sier han om akuttmottaket at *det gikk bra, tross alt*. Han har ikke blitt mer skeptisk. Det passer med kontaktteorien, om at det ikke oppstår mer negative holdninger. I motsetning til Suzanne har han også det samme forholdet til bygda som før, selv om noen bekjentskaper viste seg å ha overraskende negative utspill.

På den andre siden av skalaen befinner Josefine seg. Jeg vil bruke litt mer plass på hennes endringshistorie, fordi den skiller seg ut fra de andre. Josefine jobbet frivillig på mottaket. Hun var spesielt opptatt av barna og, det var denne motivasjonen hun brukte som nøytralisering ovenfor de skeptiske naboene. Men møtet med mottaket var ikke slik hun forestilte seg.

Intervjuer: Hvordan var opplæringen på mottaket?

Josefine: Nei, det var ingenting! (Ler) Det var bare å kaste seg ut i det. Og det var veldig rart. For den første dagen jeg kom på mottaket der, så hadde jeg bare sånn» men jeg skal jo være med på dette her» og så en måned senere så dukka jeg opp og så bare (Pause). Da jeg stod utafør mottaket. Så blei jeg skikkelig kvalm (tar seg til brystet). For jeg tenkte bare hva er det jeg gjør. Disse menneskene har jo faktisk hatt det helt jævlig. Veldig mange i hvert fall. Noen er sånne lykkejegergreier. Men hvis jeg tenker at alle er flyktninger da, så er det litt sånn. Veldig rart. Så kom jeg inn i gangen der. Og det var masse barn som lå på gulvet og skreik. Og jeg følte det var sånn kaos. Det er jo ikke sånn vi er vant til i det hele tatt. Så det var så veldig kultursjokk for meg egentlig. Og jeg var jo ikke no forberedt på det her. For som frivillig blir du bare kasta inn i det. Så det (lang pause). Det var veldig rart. Så det ble litt sjokk for meg igjen da egentlig. Mm.

Josefine hadde en vanskelig opplevelse de første dagene med på mottaket. Hun følte det var mye kaos. Hun hadde lyst til å slutte, men fortsatte for å hjelpe barna. Etter hvert følte hun også mer på at hun skuffet barna og at hun ikke strak til det frivillige arbeidet. Samtidig var

dette presset ikke det eneste som gjorde arbeidet vanskelig. Josefine hadde flere ubehagelige episoder med de mannlige asylsøkerne. De tok bilde av henne, ropte ting og var ubehagelige. Josefine trakk linjer fra dette til tidligere møter med innvandrer menn, hvor hun har blitt trakassert og skremt. Det hele førte til at hun ikke lenger følte seg trygg i Gaupelv på kveldene. Stedet hadde mistet tryggheten. Det ble et dilemma for Josefine mellom ønsket å hjelpe og frykt for *problematiske maskuliniteter*:

Intervjuer: Ville du meldt deg frivillig til å jobbe på mottak igjen?

Josefine: Jeg veit ikke. Nei. For jeg kjenner at jeg har en sånn trang til å hjelpe, også samtidig så har jeg en frykt for at det skal skje no. Så jeg er veldig todelt. Det er litt derfor jeg kanskje melder meg litt sånn ut fra å jobbe videre med det. Ja, jeg kjenner på frykten for at det kan skje no. Og jeg merka blant annet det å gå hjem fra mottak aleine når klokka for eksempel var halv elleve. Det blei plutselig litt problematisk i hodet mitt. For jeg følte liksom at jeg var mer eksponert for usikkerhet enn tidligere, når mottaket ikke har vært der. Så det var litt sånn, at det har jeg vel tenkt litt på. At Gaupelv kanskje har vært litt sånn derre trygt kanskje. At jeg vet at det ikke er like mange farer i Gaupelv lenger. På en måte. Så jeg ser egentlig på det som en liten trussel, på en måte, selv om jeg ikke liker helt å si det.

Mens mottaket var åpent på Gaupelv, endret Josefines oppfattelse av stedet seg. Gustafson (2014) skriver at stedet skaper trygge rammer for tilværelsen, slik Josefine beskriver Gaupelv. Når mottaket så endrer dette, endres også noe av det viktigste aspektet med Josefines tilhørighet: tryggheten. Mye av årsaken til at folk flytter på landet er fordi det føles nært og trygt (Danielsen og Lundberg 2010: 123). Når mottaket så forsvinner, kom tryggheten tilbake. Mottaket blir *out-of-place* i Josefines plassmyte om det trygge Gaupelv.

Margrethe har derimot en god opplevelse av mottaket.

Intervjuer: Har du endra holdninger til mottak?

Margrethe: Det tror jeg faktisk ikke. For jeg tenker litt sånn at nå har det gått fint så lenge, men eller annen gang kommer det til å smelle. Og nå er det veldig mange som har hengt seg opp i at på infomøte fikk vi beskjed om at det er veldig lite trøbbel på et akuttmottak, på grunn av varigheten. Det bygger ikke opp samme frustrasjon, samme fortvilelse og alle de problemene som kan oppstå på et varig mottak. Og det kan jeg jo forstå, for nå er jo det argumentet borte. Så det er nok mange som tenker at det er nå det starter kanskje. For akuttmottaket gikk bra. Og takk og pris for det liksom, men nå blir det et varig mottak.

Margrethe skisserer her forskjellen mellom det å få et akuttmottak og det å få et fast mottak til bygda. Når jeg intervjuet Margrethe var det fortsatt usikkert om det skulle bli et fast mottak i Gaupelv. Selv om det hadde gått bra med akuttmottaket, er ikke det det samme som et fast mottak. Margrethe avviser at det er en direkte kobling mellom det å ha et vellykket forhold til akuttmottak, og det å få et vellykket forhold til et fast mottak. Forutsetningene er annerledes. Innbyggere i Gaupelv hadde en visshet om at det var snakk om noen måneder, noe som kanskje er lettere å forholde seg til enn mottak slik som det i Ytre Arna som har vært der over tjue år. Margrethe sier med andre ord at hvis det blir et fast mottak, må man starte prosessen helt på nytt. Jeg vil allikevel påstå at noen av de endringene jeg har skissert her kan bidra til å gjøre prosessen lettere. På den andre siden vil historier slik som Josefines muligens skape en større misnøye mot mottak, og det må da jobbes for å involvere innbyggerne mer, samtidig som man bruker erfaringer fra akuttmottaket.

Oppsummering

Flere av mine informanter har opplevd endringer etter mottakets ankomst. Noen opplever at forholdet til stedet har blitt bedre, mens andre opplever forholdet som forverret etter at det ble klart hvilke holdninger de andre innbyggerne hadde. Dette endrede perspektivet på hva stedet er kan ha påvirkning på den tilhørigheten de har.

Det er også flere som har endret sine holdninger til innvandring og asylmottak. Arne har blitt mer positiv, og ser de nå som mennesker. Dette på tross av lite kontakt. Dette bekrefter funnene i studien til Dragsland og Fuglseth (2009). Samtidig har vi også historien til Josefine, som har en negativ opplevelse av kontakt med asylsøkerne, som igjen avkrefter kontaktteorien. Josefines negative opplevelser fra tidligere ble bekreftet, Arnes ble avkreftet. Hvis det frivillige arbeidet hadde blitt bedre organisert, slik at Josefine ikke hadde disse negative opplevelsene, kan det være vi hadde fått en annen historie.

Mottaket kan skape en fremmedgjøring til stedet ved å være *out-of-place*. Det kan på den måten skape endringer i tryggheten, som er en grunnstein i stedstilhørigheten for mange, slik det var for Josefine. Mottaket skapte som sagt også diskusjoner, og disse igjen avdekket holdninger som nå gjør det vanskelig for noen å forholde seg til naboene på samme måte. Men mottaket kan også redefinerer tilhørigheten og skape rom for de som før ikke fant en plass i samfunnet. Slik det var for Sara og Thomas. Det kan tenkes at de erfaringene som ble gjort i forbindelse med akuttmottaket vil gjøre det lettere ved et eventuelt fast mottak.

Margrethes erfaringer viser det motsatte. Hun ser problemer med å overføre erfaringene fra akuttmottaket til et eventuelt fast mottak. Mye av det som ble bygd opp for å skape trygghet ved akuttmottaket, vil ikke lenger gjelde ved et fast mottak. Midlertidigheten ved akuttmottaket skapte en trygghet, som det ikke lenger kan argumenteres for. Arnes endrede holdning vil allikevel bestå og gjøre det lettere hvis det en gang skulle bli et fast mottak i Gaupelv.

7 Konklusjon

Denne oppgaven har analysert hvordan lokalinnbyggerne i Gaupelv har opplevd møtet med et akuttmottak. Men det har ikke vært asylmottaket som har vært fokuset i oppgaven.

Innbyggerne diskuterer helt klart asylsøkerne og innvandring når de diskuterer mottaket.

Allikevel handler mine analyser om hvordan det har vært å orientere seg i en debatt og et landskap som begge er preget av en stor internasjonal diskurs. Og denne kommer til uttrykk gjennom politikere og media, men også av den vennskapelige samtalen mellom naboer etter å ha luftet hundene eller levert i barnehagen.

7.1 Studiens hovedfunn

Naboene jeg har snakket med i denne studien har gjort flere grensedragninger, og det er disse grensedragningene som markerer seg i møte både med asylsøkerne, men også meningsmotstandere i bygda. Å være nabo til et akuttmottak som plutselig dukker opp en dag, har ført til heftige diskusjoner mellom innbyggerne i bygda Gaupelv. Folk har vært spente, nervøse, redde og folk har gledet seg, engasjert seg frivillig og tatt asylsøkerne godt imot. Når det finnes så ulike holdninger til mottaket, oppstår det også diskusjoner.

Det ble gjort ulike grensedragninger mellom gode og dårlige flyktninger. De «dårlige» har blant annet en problematisk maskulinitet som skaper frykt. Dette er en bekymring også de som stiller seg positive til mottak og innvandring føler på. De samme tendensene oppstår i møtet med islam. Men barna går foran alle. Asylsøkerbarna havner i den «gode» kategorien med de asylsøkerne som «fortjener» oppholdet mest. Også Gaupelvernes egne barn og deres trygghet, settes opp mot asylsøkerne.

Den tydeligste grensene oppstår likevel i møtet med meningsmotstandere i bygda. Det oppstår en konflikt mellom de som stiller seg positive til mottak og de som er skeptiske. På den ene siden blir folk stemplet som politisk korrekte hvis de er for positive, på den andre blir man stemplet som rasist hvis man uttaler seg negativt. I denne oppgaven har jeg vist hvordan innbyggerne navigerer i dette landskapet slik at de ikke havner innenfor en av disse kategoriene. Det betyr ikke at alle er like opptatt av å unngå konflikter, og det har oppstått noen situasjoner i nabolagene som har gjort det vanskelig å bevare det gode naboskapet. Konsekvensene av konflikt er store. I et lite samfunn som Gaupelv ønsker man å kunne leve

side om side i fred og fordragelighet med sine naboer. Hvis det oppstår konflikter er frykten at det kan det føre til sosial eksklusjoner.

Jeg har vist hvordan ulike arenaer skapes og brukes i lokalsamfunnet for å diskutere asylmottaket. Hver arena forutsetter ulike former for diskusjoner, og grensedragningene kommer derfor til syne på ulike måter. På de private arenaene er det lettere å utrykke i konflikt. Særlig er dette gjeldende på sosiale medier. I lukkede Facebook-grupper er det ikke en like strek kontroll, og dermed er innbyggerne mer direkte i sine uttalelser. Siden det er de samme menneskene i Facebook-gruppen som de møter i nabolaget, kan det føre til konflikter.

Jeg ser noen endringer hos mine informanter. Først og fremst er dette knyttet til stedet og tilhørigheten til det. Kritiske hendelser, slik som mottaket, har redefinert og tydeliggjort grensene i bygda. Når dette er blitt tydeligere har noen fått et nærrere forhold til Gaupelv, andre føler seg fjernere fra bygdas holdninger. Innbyggerens oppfattelse av den lokale opinionen er kanskje blitt klarere sammen med følelsen av stedstilhørighet. Frivilligheten har skapt et rom for noen til å føle seg hjemme i bygda. Fra et skille mellom nyinnflyttet og lokal, er nå grensene dratt mellom generasjonene. Noen har også endret sine holdninger til innvandring og asylmottak, og har blitt mer positive til i møtet med asylsøkerne, slik som blant annet Allport (1954) forutså. Andre har blitt er negative etter at fordommer ble bekreftet.

Akuttmottakets ankomst ble en kritisk hendelse for lokalbefolkningen i Gaupelv. De kritiske hendelsene skaper nye referanser, identiteter, grensedragninger og skaper nye referanser (Andersson et al 2012:13). For innbyggerne var mottaket en slik lokal kritisk hendelse. Som en konsekvens ble de symbolske grensene som eksisterte tydeliggjort og nye ble til. Grensedragningene har bidratt til å sortere folk inn i kategorier og det har oppstått en lokal kamp om å ha det moralske overtaket (Lamont 2004:241). For å unngå å havne i kategorier moderer innbyggerne seg i debatten, og dette kan igjen føre til taushetspiraler, da det oppfattes som et dikotomt skille mellom de innvandringspositive og de innvandringsnegative.

Når dette så sees i et lokalsamfunnsperspektiv blir det også tydeligere hvem som tilhører stedet, både gjennom grensedragningsprosesser, men også gjennom et inder identitetsarbeid hvor stedstilhørigheten settes på prøve. Debatten rundt asylmottaket har tydeliggjort forskjellene i lokalsamfunnet, slik den gjør på nasjonalt nivå. I lokalsamfunnet kommer den også frem som et skille mellom de som tilhører stedet og de som ikke gjør det. På samme

måte som det defineres hvem som er gode og dårlige borgere. Stedidentitet og tilhørigheten kan svekkes av slike nye grensdragninger. Som motsvar blir det benyttet nøytraliseringer og identitetsarbeid. Dermed er ikke mottaket bare et offentlig anliggende, men påvirker på mikronivå gjennom aktørenes stedstilhørighet og identitet. En endring i stedet kan også bli en endring hos enkeltindividene.

7.2 Refleksjoner

Å få et akuttmottak i nærmiljøet har vært preget av mye usikkerhet, både knyttet til tid, medbestemmelse fra lokalbefolkningen, hvem som kommer, hvor mange og hva relasjonen vil bli. Det er helt klart viktig at kommunen legger til rette for arenaer hvor innbyggerne kan få uttrykke sine bekymringer, og hvor de kan få svar direkte fra myndighetspersoner. Dette samsvarer med tidligere studiers funn av særlig informasjonsmøter. Informasjonsmøtet i forkant ser ut til å ha lettet litt på trykket. Jeg vil også presisere betydningen av å ha andre arenaer som er mer tilgjengelige, slik som Facebooksider kontrollert av kommunen. Slik kan de kunne brukes som et utløp for aggresjon. Ved siden av dette er det arenaer offentlige instanser har liten kontroll over, slik som private Facebook-grupper og diskusjoner naboene imellom. De fungerer som dagens Agora, men er preget av taushetsspiraler, sosial kontroll og selvbegrensning. det er her det kan oppstå konflikter mellom de som er for mottak og de som er mot, og konsekvensen kan være at naboskapene blir svekket og vanskeligere å navigere i.

Jeg ser viktigheten av stedet som rammen for asylmottak. Stedet akuttmottakene opprettes i er alle unike, og påvirker prosessen med mottaket. De er ikke bare «tomme steder» hvor folk ikke bryr seg om det er et mottak eller ikke. Gaupelv er en liten bygd, og det å få et mottak markerte seg som en stor hendelse i bygda. Jeg har snakket mye om betydningen av stedstilhørighet, og hvor fort den kan rokkes ved endringer. Det er derfor viktig og ikke å gå på bekostning av stedets plassmyte. Stedet er også menneskene som bor der, og det er derfor viktig å involvere de og tenke på dem når det opprettes mottak. Hver stor lokal hendelse påvirker livet og hverdagen innbyggerne i Gaupelv. Og slik også hverdagen til asylsøkerne.

Denne studien er en studie av menneskers refleksjoner rundt det å få et *akuttmottak*, ikke et fast mottak. Dette innebærer særegne konflikter som kanskje ikke er direkte overførbare. Akuttmottaket ble opprettet som en respons på «flyktningkrisen» og det store antallet asylsøkere året 2015. Dette har skjedd før og det vil med stor sannsynlighet oppstå lignende

«kriser» igjen som vil kreve at akuttmottak blir opprettet. Det er derfor ikke gitt at de endringene jeg ser vil vedvare, da mottakets innflytelse kan være begrenset på grunn av den korte tiden det var åpent. Det er også mulig at det er færre konflikter nettopp fordi de vet at det snart skal forsvinne igjen.

Det er skrevet mye om hvordan man skal skape et best mulig forhold mellom asylsøkere og lokalbefolkninga, men hvordan skal man bevare det gode forholdet mellom menneskene i lokalbefolkninger hvis det oppstår uenigheter? Jeg vil, uten å kunne svare konkret på hvordan, si at det er viktig med åpenhet og rom for lokal ytringsfrihet. Her ser jeg at lokalavisen kan spille en rolle. Ved å trykke innlegg, skrive saker fra alle vinkler og vise lokalbefolkningen inn. De fleste har liten kontakt med asylsøkerne, og skal vi stole på tidligere studier (Dragsland og Fuglseth 2009), er det viktig å skape kontakt. Og avisene kan skape denne kontakten ved å vise asylsøkerne som mennesker gjennom, slik det fungerte for Nils. Problemet her er avisens rekkevidde, da færre leser lokalavisen enn før.

Mitt mål har vært å høre på stemmene til «vanlige» mennesker og deres erfaringer og opplevelser med det å få et asylmottak i nabolaget. På den måten får man høre hva som er viktig for at de skal kunne leve side om side med et mottak. Derfor er det også viktig at de får se asylsøkerne som ufarlige mennesker, slik at innbyggere som Nils kan føle seg tryggere. Samtidig må man også være ærlig på utfordringene kommunen står ovenfor, slik at innbyggere som Suzanne kan føle at media og kommunen snakker sant. Det er viktig å ha gode rutiner på frivillighetsarbeidet, slik at det ikke skaper utrygge situasjoner, slik som det var for Josefine. Det er viktig å skape rom for de som vil være frivillige, slik som Sara. Det er viktig å ha folkemøter hvor kommunen svarer på spørsmål, slik at sånne som Arne ikke blir mistenksomme på kommunens intensjoner. Det er viktig å ha en åpen diskusjon, som Margrethe ønsker, slik at de som er redde eller bekymret får si hva de føler uten å bli stemplet som rasister. Det er også viktig å ta lokal høyreekstrem motstand på alvor, slik som Thomas gjør. Og det er viktig å skape et godt forhold til asylsøkerne og møte de med åpne armer, slik som Siv vil.

Jeg vil anbefale senere forskning å grave dypere i dette feltet. Det er viktig å få frem hvordan det oppleves å få et asylmottak i nærområdet, ikke bare fra et politisk perspektiv, men fra perspektivet til menneskene som faktisk bor der. Det jeg ikke fikk utforske nok, var konsekvensene av å ha et mottak i nærheten over lengre tid, og hvordan det påvirker

diskusjonen naboene har seg imellom. Denne studien viser bare et kort intensivt møte. Studier av diskusjonsklimaet i lokalsamfunn med

Det vil også være interessant for senere forskning å se på kommunikasjonene mellom asylsøkerne og innbyggerne. Det ville vært interessant og sammenlignet asylsøkernes perspektiver på mottakelsen i nabolaget og de konfliktene som har oppstått, og lokalbefolkningens perspektiv.

Det vil også være mulig å involvere den kommunale administrasjonen mer i undersøkelsene for å se deres perspektiver i lys av innbyggernes. Jeg har vært i samtaler med kommunalt ansatte, og de uttrykker mange av de samme bekymringene, men har et annet og mer byråkratisk forhold til situasjonen. De er låst på en annen måte, selv om mange av dem også er åpne om de utfordringene de står ovenfor. Det er stor sannsynlighet for at de opplever grensedragningene annerledes enn innbyggerne.

Akuttmottakets ankomst har gitt innbyggerne i Gaupelv et lite innblikk i hvordan det er når verden flytter inn i naboet. Men som Margrethe sier, det er ikke gitt at et akuttmottak vil gi de samme reaksjonene som et fast. Vissheten om at mottak straks vil forsvinne har kanskje beroliget mange, og vært en årsak til lite motstand i form av demonstrasjoner. Noen sosiale, moralske og symbolske grenser har blitt skapt eller er blitt klarere i Gaupelv. Om de kommer til å forbli, er uvisst frem til det eventuelt flytter nye asylsøkere inn i naboet.

Litteraturliste

- Alba, Richard (2005) "Bright vs. blurred boundaries: Second-generation assimilation and exclusion in France, Germany, and the United States". I *Ethnic and Racial Studies* 28:(20–49)
- Allport, Gordon W. (1954) *The Nature of Prejudice*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Andersson, Mette (2005), "Individualized and Collective Bases for Migrant Youth Identity Work". I Mette Andersson, Yngve Georg Lithman og Ove Sernhede *Youth, otherness and the plural city* :(27-52). Gøteborg: Daidalos
- Andersson, Mette, Christine M. Jacobsen, Jon Rogstad, Viggo Vestel (2012): *Kritiske hendelser- Nye stemmer. Politisk engasjement og transnasjonal orientering i det nye Norge*. Oslo: Universitetsforlaget
- Berg, Berit (2012), «Motakssystemet-historikk og utviklingstrender». I Marko Valenta og Berit Berg(red.) *Asylsøker i velferdsstatens venterom: (17-32)*. Oslo: Universitetsforlaget
- Blaikie, Norman (2010), *Designing social research*. Cambridge:Polity
- Christ, Oliver, Katarina Schmid, Simon Lolliot , Herman Swart, Dietlind Stolle, Nicole Tausch, et al. (2014), " Contextual effect of positive intergroup contact on outgroup prejudice". I *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* 111(11): (3996–4000)
- Crisp, Richard J, Rihannon N. Turner (2009) "Can imagined interactions produce positive perceptions? Reducing prejudice through simulated social contact". I *American Psychologist* 64(4): (231–240)
- Connell, R.W (1995), *Masculinities*. Cambridge: Polity Press
- Cresswell, Tim (2004), *Place- A short introduction*. UK: Blackwell Publishing
- Danielsen, Hilde (2006), *Med barn i byen. Foreldreskap, plass og identitet*. Doktorgradsavhandling. Bergen: Universitetet i Bergen

- Danielsen, Hilde, Kjetil G. Lundberg (2010), "Nærmiljø og plassmyter. Sentrum og drabantby mellom mangfold og trygghet». I *Sosiologisk tidsskrift*, 18: (115-136).
- Drangslund Kari Anne Klovholt, Bente Beckstrøm Fuglseth (2009) *Asylmottak som nærmiljø -En studie av relasjoner mellom asylmottak og lokalsamfunn i Ytre Arna*. Book report 01/09. Bergen: Senter for Byøkologi
- Drangslund, Kari Anne, Winifred Ellingsen, Knut Hildle, Marry-Anne Karlsen (2010), *Asylmottak og lokalsamfunn*. Kristiansand: Agderforskning
- Enos, Ryan D. (2015), "Causal effect of intergroup contact on exclusionary attitudes". I *Proceedings in the National Academy of Sciences of the United States* 111(10): (3699–3704).
- Fairclough, Norman (2003), "Political correctness': The politics of culture and language". I *Discourse & Society*, 14: (17-28)
- Fangen, Katrine (2010), *Deltagende observasjon*. Bergen: Fagbokforlaget
- Fladmoe, Audun, Synne Sætrang, Ivar Eimhjellen, Kari Steen-Johnsen, Bernard Enjolras (2016), *Nordmenns bidrag i flyktnings situasjonen 2015/2016*. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sector
- Fladmoe, Audun, Kari Steen-Johnsen (2017), "Willingness to discuss the publishing of religious cartoons. Spiral of silence in the private and public sphere". I Arnfinn Midtbøen, Kari Steen-Johnsen og Kjersti Thorbjørnsrud (2017), *Boundary Struggles- Contestations of Free Speech in the Public Sphere* (77-108). Oslo: Cappelen Damm Akademiske
- Flyktningshjelpen (2016), *Flyktningsregnskapet 2016*. Oslo: Flyktningshjelpen
- Flyvbjerg, Bernt (2006), «Five Misunderstandings About Case-Study Research". I *Qualitative Inquiry*: 12. (219-245).
- Garner, Steve, Saher Selod (2015), "The Racialization of Muslims: Empirical Studies of islamophobia". I *Critical Sociology*, 41: (9-19)

- Glaser, Barney G, Anselm L. Strauss (2008), *the discovery of grounded theory: strategies for qualitative research*. New Jersey: Aldine Transaction
- Gullestad, Marianne (2002), *Det norske sett med nye øyne*. Oslo: Unviversitetsforlaget
- Gustafson, Per (2014), «Place attachment in an age of mobility». I Lynn C. Manzo og Patrick Devine-Wright(2014), *Place attachment-advances in theory,methods and applications: (37-48)*.London: Routledge
- Hagen, Aina Landsverk (2015), *Meningers mot-Netthat og ytringsfrihet I Norge*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske
- Hopkins, Daniel J. (2010), “Politicized places: Explaining where and when immigrants provoke local opposition”. I *American Political Science Review* 104(01): 40–60.
- Johansen, Eivind Lindkvist, Stian Eisenträger (2016), “Tysk politi om nyttårsaften I Köln: Kvinner ble befølt og angrepet”.vg.no
<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/tyskland/tysk-politi-om-nyttaarsaften-i-koln-kvinner-ble-befoelt-og-angrepet/a/23590379/>(Lesedato 05.03.2017)
- Kjeldstadli, Knut(2008), *Sammensatte samfunn- Innvandring og innkludering*. Oslo: Pax Forlag
- Kvale, Steinar, Svend Brinkmann (2010), *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademiske
- Lamont, Michèle (2000), *The dignity of working men: Morality and the boundaries of race, class and immigration*. New York: Harvard University Press
- Lamont, Michèle, Virág Molnár (2002), “The Study of Boundaries in the Social Sciences”. I *Annual review of Sociology*, 28: (167-195)
- Lapidot-Lefler, Noam, Azy Barak (2012), “Effects of anonymity, invisibility, and lack of eye-contact on toxic online disinhibition”. I *Computers in Human Behavior* , 28: (434-443)
- McLaren, Lauren M. (2003), “Anti-immigrant prejudice in Europe: Contact, threat perception, and preferences for the exclusion of migrants”. I *Social Forces* 81(3): (909–936).

- McIntosh, Laurie (2014) , “Impossible presence: race, nation and the cultural politics of "being Norwegian." *Ethnic and Racial Studies*, 38(2): (309–325)
- Midtbøen, Arnfinn (2016), “The making and unmaking of ethnic boundaries in the public sphere: The case of Norway”. I *Ethnicities(Serie)*
- Midtbøen, Arnfinn (2017), “Boundaries of free speech in the political field”. ”. I Arnfinn Midtbøen , Kari Steen-Johnsen og Kjersti Thorbjørnsrud (2017), *Boundary Struggles-Contestations of Free Speech in the Public Sphere:(195-228)*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske
- Midtbøen, Arnfinn, Kari Steen-Johnsen, Kjersti Thorbjørnsrud (2017), “ Boundary-making in the public sphere: Contestations of free speech”. I Arnfinn Midtbøen , Kari Steen-Johnsen og Kjersti Thorbjørnsrud (2017), *Boundary Struggles-Contestations of Free Speech in the Public Sphere:(109-138)*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske
- Moe, Hallvard, Kjersti Thorbjørnsrud, Audun Fladmoe (2017), “Perceptions of journalistic bias: Party preferences, media trust and attitudes towards immigration”. I Arnfinn Midtbøen , Kari Steen-Johnsen og Kjersti Thorbjørnsrud (2017), *Boundary Struggles-Contestations of Free Speech in the Public Sphere:(109-138)*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske
- Newman, Benjamin J. (2013), “Acculturating contexts and Anglo opposition to immigration in the United States”. I *American Journal of Political Science* 57(2): (374–390)
- Orupabo, Julia (2014), “Interseksjonalitet i praksis: Utfordringer med å anvende et interseksjonalitetsperspektiv I empirisk forskning”. I *Sosiologisk Tidsskrift*, 22:329.351.
- Pettigrew Thomas F., Linda R. Tropp (2008), “How does intergroup contact reduce prejudice? Meta-analytic tests of three mediators.” I *European Journal of Social Psychology* 38(6): (922–934)
- Savage, Mike, Gaynor Bagnall, Brian Longhurst (2005), *Globalization and Belonging*. London: Sage Publications. Hentet fra: <http://sk.sagepub.com/books/globalization-and-belonging>

- Semetko, Holli. A, Patti M. Valkenburg (2000), "Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News". I *Journal of Communication*, 50: (93-109)
- Silverman, David (2010), *Doing qualitative research*. London: Sage
- Silverman, David (2006), *Interpreting qualitative data*. London: Sage
- SSB (2016), *Holdninger til innvandrere og innvandring, 2016*.
<https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvhold/aar/2016-12-21#content> (Lesedato 23.03.2017)
- Steen-Johnsen, Kari, Audun Fladmoe, Arnfinn H. Midtbøen (2016), *Ytringsfrihetens grenser- Sosiale normer og politisk tolerance*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning
- Sykes, M. Gresham, David Matza (1957), "Techniques of neutralization: a theory of delinquency". I *American Sociological Review*, 22: (664-670)
- Thagaard, Tove (2009), *Systematikk og innlevelse- en innføring i kvalitativ metode*. Bergen: fagbokforlaget
- The UN refugee agency (UNHCR)(2016), *Global trends-forced displacement in 2015*. FN
- Thorbjørnsrud, Kjersti (2017), "Immigration critique: Moral Boundaries, silence and polarization». I Arnfinn Midtbøen , Kari Steen-Johnsen og Kjersti Thorbjørnsrud (2017), *Boundary Struggles-Contestations of Free Speech in the Public Sphere: (257-290)*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske
- Tönnies, Ferdinand (1955), *Gemeinschaft und Gesellschaft*. London: Routledge & Kegan Paul LTD
- Utlendingsdirektoratet (2016), *Årsrapport 2015*. Oslo: Utlendingsdirektoratet
- Waldahl, Ragnar (2007), *Opinion og demokrati*. Oslo: Universitetsforlaget
- Widerberg, Karin (2009), »Med samtalen som utgangspunkt. Om veivalg og kunnskapsmuligheter ved intervjuing». I dag Album, Marianne Nordli Hansen og Karin Widerberg (2009) *Metodene våre- Eksempler fra samfunnsvitenskapelig forskning:(217-232)*. Oslo: Universitetsforlaget

Wright Steven C, Arthur Aron, Tracy McLaughlin-Volpe ,Stacy A. Ropp (1997) The extended contact effect: Knowledge of cross-group friendships and prejudice. *Journal of Personality and Social Psychology* 73(1): 73–90.

Zajonc Robert B. (1968), “Attitudinal effects of exposure”. *Journal of Personality and Social Psychology* 9(2, Pt. 2): (1–27)

Zetter, Roger (2007),” More Labels, Fewer Refugees: Remaking the Refugee Label in an Era of Globalization”, I *Journal of Refugee Studies*, 20: (172-192)

Alle kilder som er brukt I denne oppgaven er oppgitt.

Antall ord: 33327

Vedlegg 1: Profiler informanter

- Josefine er 22 år og jobber nå i byen, etter at hun følte det ble for nært å jobbe samme sted som hun bodde. Hun har bodd i Gaupelv hele livet og har et nært forhold til tettstedet. Hun er utdannet lærer og jobbet på barneskolen rett ved siden av mottaket. Hun jobbet også som frivillig på akuttmottaket. Hun var positiv til mottaket og ønsket særlig å hjelpe barna som kom.

Hun hadde en negativ opplevelse med menn på mottaket, hvor hun følte de trakasserte henne. Dette bekreftet de fordommene hun hadde fra tidligere som hun prøvde å se bort fra. Hun har blitt skeptisk til integreringen av innvandrere og ønsker ikke et fast mottak siden hun føler seg utrygg med mennene i nærmiljøet.

- Sara er 49 år og kommer opprinnelige fra Sverige. Hun har bodd i Gaupelv, i området rett ved mottaket siden 2001. Hun jobber i byen og er utdannet psykisk sykepleier og pedagog. Hun jobbet frivillig på mottaket og hadde en positiv opplevelse med det, men skulle gjerne ha fått snakket mer med flyktningene. Var ikke bekymret men spent.

Sara har ikke endret synspunktet sitt etter at mottaket var i nabolaget, men følte at hun fikk et mer menneskelig syn etter å ha deltatt frivillig. Hun ble overasket over hvor mye negative kommentarer som kom fra andre i nabolaget og nærmiljøet. Men hun ble også positivt overasket over antallet frivillige. Hun mener fortsatt at det er viktig å hjelpe og er positiv til et fast mottak og ville også vært frivillig på det faste mottaket.

- Nils er 49 år og har bodd i Gaupelv siden 2001. Nils jobber som hjelpepleier, men tar videreutdanning nå. Nils jobber i byen. Nils var litt skeptisk til asylsøkerne, fordi han ikke visste hvem som kommer og mange kan ha psykiske problemer, men sier selv han ikke var skeptisk til mottaket.

Etter at mottaket var innom Gaupelv har Nils blitt mindre skeptisk til asylsøkerne, han føler at møter med asylsøkerne og det å ha de i nærheten har bidratt til å humanisere de mer, og vise at de er enkeltindivider. Han ble også overasket over den negative responsen noen av naboene kom med i Facebookgruppa. Han er mer positiv til fast mottak nå enn han var før det kom.

- Margrethe er 31 år og har bodd ett og et halvt år i Gaupelv, rett ved mottaket. Hun jobber med salg fremming i dagligvare. Var positiv til mottak og å få asylsøkere til Norge, men hun mener vi ikke kan ta imot flere enn de vi klarer å håndtere. Var ikke redd for mottaket, men spent og regnet med at det skulle gå bra. Sier hun ikke hadde

stemt ja til å få et mottak i nabolaget, men at det uansett gikk bra at det kom. Hun opplever det som veldig morsomt å møte asylsøkerne i nabolaget. Ville gjerne blitt bedre kjent med asylsøkerne.

Er positivt innstilt hvis det kommer et fast mottak, selv om hun mener det en eller annen gang kommer til å oppstå en konflikt. Ønsker ikke å være skeptisk og skape et skille hvis det kommer et fast mottak. Ser det som positivt hvis barna vokser opp med mange kulturer.

- Siv er 38 år og har bodd i Gaupelv i 8 år, i boligfeltet rett ved mottaket. Hun jobber med ernæring i byen og er politisk aktiv i Gaupelv. Var frivillig ved å levere klær og annet lignende. Var positiv til mottaket, men spent..

Ble overrasket over den negative responsen og holdningene fra noen naboer på Facebookgruppa til nabolaget. Og at de var så redde. Vill ha fast mottak, siden det gikk så bra med det forrige. Hun tror hun ble mer positiv på grunn av akuttmottakets nærvær.

- Thomas er 21 år og jobber med psykisk utviklingshemmede barn som er på avlastningshjem i Gaupelv. Han har bodd i byen, men også i London. Thomas har bodd et annet sted i Nyskred i 6 år. Thomas har tidligere jobbet frivillig med innvandring og er veldig positiv til mottaket. Han skulle gjerne hatt det større. Han var derimot bekymret for oppførselen lokalbefolkningen kunne ha mot asylsøkerne og mottaket.

Var positiv til fast mottak også, og enda mer betrygget etter at lokalbefolkningen ikke tente på mottaket. Ble positivt overrasket over den frivillige innsatsen, noe som endret synet på lokalbefolkningen.

- Suzanne er 36 år og kommer opprinnelig fra et annet land i Europa, men har bodd i Norge i 10 år. Hun har nå bodd 8 år i Nyskred kommune, et sted ti minutter unna Gaupelv og mottaket. Hun jobber med barn nær byen, men har utdanning innen markedsføring og foto. Suzanne var veldig negativ til at det skulle opprettes et akuttmottak i kommunen og følte det som et overtramp. Hun er bekymret for barna og er spesielt bekymret for mennene som kommer. Hun er skeptisk til asylsøkerne fra Syria.

Suzanne tror det hadde blitt mer bråk fra innbyggerne om det hadde blitt fast mottak, og at folk har blitt litt mer skeptiske til mottak. Er bekymret for at Gaupelv kan bli et parallellsamfunn.

- Arne er 72 år, pensjonert og har bodd i Nyskred, ti minutter unna mottaket i 42 år. Han har tidligere jobbet som sjømann, innen shipping og innen salg. Tore er også politisk aktiv i Nyskred. Tore er skeptisk til mottaket, selv om det tross alt gikk greit. Han var fornøyd da det ble avviklet. Han var bekymret for at det skulle oppstå konflikter mellom de muslimske asylsøkerne og at de skulle ta med seg konfliktene fra hjemlandet. Han var også bekymret for at det skulle oppstå konflikter mellom lokalbefolkningen i Gaupelv og asylsøkerne, fordi vi har ulike kulturer. Tore så det også som problematisk at lokalbefolkningen ikke fikk være med på avgjørelsen om opprettelsen av mottaket. Han uttrykker også det som bekymringsfullt at man ikke vet hvem som kommer. Hvis de ikke blir integrert så er han bekymret for at det skal bli vanskelig å ha dem i Gaupelv.

Arne sier han ikke har endret noen holdninger til mottak etter at akuttmottaket lå på Gaupelv, og ble lettet da det ikke ble et fast mottak.

Vedlegg 2: Informasjonsskriv

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt

*Med asylmottak som nærmeste nabo-lokalbefolkningens opplevelser og refleksjoner rundt opprettelsen av akuttmottak i ****

Bakgrunn og formål

Du er blitt spurt om å delta på intervju som en del av en masteroppgave i sosiologi ved Universitet i Oslo. Intervjuet vil omhandle dine opplevelser og refleksjoner rundt akuttmottaket for asylsøkeren som var i *** mellom november.2015 og februar 2016. Akuttmottaket ble opprettet som en konsekvens av økt tilstrømning av asylsøkere. Akuttmottakene er midlertidig overnattingsplasser for asylsøkere som ble opprettet i påvente av anbuds konkurranser for ordinære asylmottak. Oppgaven ønsker å blant annet å undersøke hvordan lokalbefolkningen opplever det å få ett asylmottak i nærmiljøet, hvilke holdninger folk i lokalmiljøet har til asylmottaket og hvilke refleksjoner og erfaringer har de gjort seg etter at mottaket er lagt ned. Målet med oppgaven er å få frem lokalbefolkningens synspunkt og opplevelser rundt opprettelsen av ett akuttmottak i nærmiljøet. Prosjektets informanter rekrutteres på bakgrunn av sitt bosted i nærheten av akuttmottaket.

Masteroppgaven er del av prosjektet «flyktningkrisa- forestillinger og erfaringer» ved Universitetet i Bergen. Prosjektets ønsker å belyse problemstillinger knyttet til tilrettelegging og lokaldemokrati, frykt, håp og ambivalens blant både asylsøkere og lokalbefolkningen i områdene rundt norske asylmottak.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltagelse i studien vil innebære ett intervju om dine opplevelser og refleksjoner ved det å bo i lokalmiljøet rundt ett akuttmottak. Spørsmålene vil omhandle dine tanker om tiden før opprettelsen, mens mottaket var i drift og hvordan det har vært etter at mottaket ble nedlagt. Intervjuene vil bli tatt opp på en båndopptager, så fremt deltageren godkjenner denne bruken. Intervjuene vil være på ca. en time.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun jeg som intervjuer som får direkte tilgang til lydopptaket og notater fra intervjuet. Dataene vil bli oppbevart på min personlige pc og på minnepenn som oppbevares innelåst i et skap i et rom med adgangskort. Det samme gjelder båndopptakeren som brukes under intervjuet.

Deltagerne vil ikke bli gjenkjent i publikasjonen av studien. Prosjektet skal avsluttes i 2017. Avhandlingen vil publiseres på universitetets nettsider og kan også bli omarbeidet til andre vitenskapelige artikler. Når prosjektet er avsluttet vil lydopptakene slettes og datamaterialet anonymiseres.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med ansvarlig Ingalill Herstad på telefon: 92024101 eller på mail herstad@live.no. Oppgaven veiledes av Mette Andersson, professor ved Universitetet i Oslo.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Vedlegg 3: Intervjuguide

Intervjuplan lokalbefolkning

Kan du begynne med å si litt om bakgrunnen din? Alder, bosted, utdanning, jobb. Hvor lenge.

Hva er ditt forhold til Gaupelv (Nyskred)?

Bakgrunnen for denne studien er jo utfordringa i Europa med økninga i asylankomster. Kan du først si noe generelt om ditt inntrykk av sommerens og høstens hendelser?

Hva tenker du på når du hører ordet asylsøker?

Hva med ordet migrant eller innvandrer? Gir det andre assosiasjoner?

Har du selv vært ved Europas yttergrenser i sommer/høst eller er ditt inntrykk hovedsakelig gjennom media?

Har du noen tanker om medias framstilling av flyktningenes/migrantenes ankomst til Europa?

Hvor viktig synes du dette spørsmålet er? Har du diskutert dette større, Europeiske spørsmålet mye med andre ('live' eller på nett)? Er det noe du brenner spesielt for i denne sammenheng?

Rent generelt, hva ser du som de største utfordringene knytta til innvandring i Norge i dag? (Kjenner du til de nye innstramningene som blei foreslått mellom jul og nyttår, den såkalte lista til Listhaug? Hva tenker du om disse?)

Er det noen av de norske partiene som har en god politikk på dette området sånn du ser det?

Nasjonalt/lokalt

Så kom asylsøkerne hit til Norge og til ditt nabolag eller ditt lokalområde.

Har du vært tilstede på noen av informasjonsmøtene? Hva er din opplevelse av det som foregikk der? Er det noe som kunne vært gjort annerledes?

Hva var din første reaksjon da det vi hadde sett bilder av ved Europas yttergrense blei en realitet i Norge og i ditt lokalmiljø?

Hva synes du om informasjonen som blei gitt av norske myndigheter, UDI, kommunen og måten disse aktørene har gått fram på? [Tanker om lokaldemokrati]

Er ditt inntrykk at denne økte tilstrømninga er noe politikerne klarer å håndtere? [El ute av kontroll?]

Hvordan er ditt inntrykk at andre folk i lokalmiljøet ditt ser på opprettelsen av et nytt mottak? (Tror du folk generelt er positive eller tror du det er negative holdninger også?)

Har du endra synspunkter eller holdninger til disse spørsmålene etter at det kom på tale å opprette mottak i ditt lokalmiljø?

Har du foretatt deg noe konkret eller praktisk knytta til opprettelsen av mottaket? (meldt deg som frivillig/protestert el?) eller ønsker du å foreta deg noe konkret/praktisk?

Har det oppstått noen problematiske hendelser eller konflikter i kjølvannet av opprettelsen av mottaket? (Er det andre i ditt nærmiljø som har opplevd noe problematisk?)

Lokalmedias rolle

Opplevelser

Har din følelse av trygghet forandra seg etter at mottaket blei oppretta? Ved bekymring: det er jo mye forskjellig man kan være redd for, er det noe helt konkret du tenker på, som du er redd for?

Har du møtt noen av beboerne på mottaket? Hvordan har disse møtene vært?

Jeg vet ikke om du har sett mediasaken fra Alta om Frank Johnny som endra syn på flyktningene etter å ha møtt dem? Har du eller noen du kjenner endra syn, den ene eller andre veien (blitt mer skeptisk eller mer positiv), etter konkrete opplevelser med asylsøkende?

Hva tenker du at er de viktigste elementene for å skape gode relasjoner mellom lokalmiljø og asylsøkende i den situasjonen vi står oppe i nå? (Hva slags rolle har norske myndigheter, kommune, lokalbefolkningen, flyktningene?)

Er ditt inntrykk at fremmedfrykt er utbredt i Norge? Hva består den i? (Tror du nordmenn er redde for å bli kalt rasister?)

Når det gjelder deg selv, er det viktig for deg ikke å være fordomsfull? Kan du si noe mer om dette oppleves som et press utenfra eller noe som er viktig for din egen del?

Normalt sett, hvor mye kontakt vil du si at du har med folk med minoritetsbakgrunn fra før?

Til slutt

Det er nå snakk om å opprette ett fast mottak i Gaupelv. Hvis dette går igjennom vil det stå i tre år. Hva er dine tanker om dette? Synes du det er en bra eller dårlig ting? Tror du det kommer til å påvirke Gaupelv?